

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 66 · 30. mars
Sesjonen 2022–2023

Møte torsdag den 30. mars 2023 kl. 10

President: Morten Wold

Dagsorden (nr.66):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes og Marie Sneve Martinussen om å avskaffe ordningen som gir tidligere stortingsrepresentanter fri adgang til Stortingets bygninger (Innst. 257 S (2022–2023), jf. Dokument 8:253 S (2021–2022))
2. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingrid Fiskaa, Lars Haltbrekken, Marian Hussein og Freddy André Øvstegård om ein ny Myanmar-strategi for frigjering og demokratisering (Innst. 241 S (2022–2023), jf. Dokument 8:113 S (2022–2023))
3. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Christian Tybring-Gjedde, Sylvi Listhaug og Bård Hoksrud om anerkjennelse av holodomor som folkemord på det ukrainske folket (Innst. 239 S (2022–2023), jf. Dokument 8:123 S (2022–2023))
4. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Raja, Guri Melby og Ingvild Wettrhus Thorsvik om utdanningsmuligheter for afghanske kvinner (Innst. 240 S (2022–2023), jf. Dokument 8:120 S (2022–2023))
5. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og Naomi Wessel om å sikre helikopterstøtte til Hæren i 2023 og bevare kompetansemiljøet på Bardufoss (Innst. 242 S (2022–2023), jf. Dokument 8:128 S (2022–2023))
6. Innstilling fra justiskomiteen om Nasjonal kontroll og digital motstandskraft for å ivareta nasjonal sikkerhet – Så åpent som mulig, så sikkert som nødvendig (Innst. 247 S (2022–2023), jf. Meld. St. 9 (2022–2023))
7. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Ingvild Wettrhus Thorsvik, Seher Aydar, Lan Marie Nguyen Berg, Irene Ojala og Grete Wold om ny handsaming av søknaden til kvinner frå Iran som har fått avslag om opphald i Norge (Innst. 251 S (2022–2023), jf. Dokument 8:58 S (2022–2023))
8. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Grete Wold, Lars Haltbrekken, Dag-Inge Ulstein, Ingvild Wettrhus Thorsvik, Lan Marie Nguyen Berg og Irene Ojala om en ny engangsløsning for lengeværende asylsøkere og statsløse (Innst. 256 S (2022–2023), jf. Dokument 8:85 S (2022–2023))
9. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wettrhus Thorsvik og Grunde Almeland om homofiles rettssikkerhet og likekjønnedes mulighet til familiegjengforening i Norge (Innst. 253 S (2022–2023), jf. Dokument 8:96 S (2022–2023))
10. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven, passloven og ID-kortloven (biometrisk sammenligning) (Innst. 255 L (2022–2023), jf. Prop. 38 L (2022–2023))
11. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug og Tobias Drevland Lund om en mer skånsom og rettferdig hyttebygging (Innst. 252 S (2022–2023), jf. Dokument 8:104 S (2022–2023))
12. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Hans Andreas Limi, Roy Steffensen, Marius Arion Nilsen, Morten Wold og Frank Edvard Sve om at trekk i rammetilskudd for ekstraordinære inntekter fra konsesjonskraft gjennomføres i tråd med de forutsetningene som regjeringen presenterte for de berørte kommunene og Stortinget (Innst. 254 S (2022–2023), jf. Dokument 8:94 S (2022–2023))
13. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund og Marie Sneve Martinussen om bedre og raskere integrering i hele landet (Innst. 250 S (2022–2023), jf. Dokument 8:84 S (2022–2023))
14. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mimir Kristjánsson, Marie Sneve Martinussen og Seher Aydar om strakstiltak mot forskjellskrise (Innst. 233 S (2022–2023), jf. Dokument 8:105 S (2022–2023))

15. Interpellasjon fra representanten Ola Elvestuen til olje- og energiministeren:

«Norge har vedtatt mål for kutt i utslipp og en avvikling av kullutvinningen på Svalbard. Derfor må svalbardsamfunnet finne en ny, bærekraftig energitilgang. På kloden finnes det 1 500 off-grid-samfunn, som i dag ofte går på kull, olje og diesel. Mange av disse er små, sårbare samfunn som har liten kraft til å innovere alternative energikilder.

Hvordan vil statsråden bidra til at vi får en god prosess for energiløsningen på Svalbard, og at vi samtidig utvikler en bærekraftig energiløsning som også andre off-grid-samfunn kan bruke?»

16. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Knut Hanselmann*

Presidenten [10:00:24]: Ærede medrepresentanter!

Tidligere stortingsrepresentant Knut Hanselmann gikk bort nyttårsaften 2022, etter kort tids sykdom, 76 år gammel.

Hanselmann ble født i Bergen i 1946. Han tok real-skoleeksamen i 1964 og var elev ved Voss Folkehøgskule i 1967. Han var med fra oppstarten av Anders Langes Parti i 1973 og fulgte partiet i hele dets snart 50-årige historie.

Allerede i 1974, bare 28 år gammel, ble han formann i Anders Langes Parti i Bergen. Han satt fra 1975 i bystyret og ble deretter kommunalråd, før han i 1989 ble valgt inn på Stortinget etter først å ha vært vararepresentant.

I perioden 1989–1993 var han medlem av kommunal- og miljøvernkomiteen og delegat til FNs generalforsamling i 1991. Han fremmet allerede i 1990 forslag i Stortinget om nedleggelse av fylkeskommunen som økonomisk og administrativ enhet.

Etter å ha bygget opp det som da var blitt Bergen FrP, gikk ferden videre til Hordaland FrP der han var fylkesformann fra 1982 til 1990. Han har også vært engasjert som fylkessekretær i Hordaland FrP samt fylkessekretær i Norges Blindforbund.

I årene 2007–2011 var Hanselmann ordfører i Askøy kommune. Han var medlem av kommunestyret i denne kommunen i totalt 16 år. Sammen med 14 år i bystyret i Bergen ble det 30 år som folkevalgt i kommunepolitikken.

Hanselmann var for mange et forbilde med sin lavmælte væremåte. Han var kunnskapsrik, erfaren og åpen. Han var en lagbygger og viet store deler av livet sitt til arbeid for det han trodde på.

Hanselmann var til å stole på og ble beskrevet av sine stortingskolleger som en varm person, og av Bergens Tidende er han omtalt som en av Fremskrittspartiets pionerer.

Han hadde en lang rekke offentlige verv, bl.a. som medlem i styret for Bergen Sporvei, Havne-region II og Havneplanutvalget, og han var formann i Havnestyret. Han var dessuten medlem av Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste og stedfortreder i Riksrettsutvalget. I tillegg var han medlem av Norsk kulturråd i årene 2001–2004.

Knut Hanselmann ble for sitt arbeid og engasjement tildelt Fremskrittspartiets høyeste utmerkelse, Fjøslykta, i 2011.

Vi lyser fred over Knut Hanselmanns minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten [10:03:24]: Representanten Jorodd Asphjell, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Representanten Frank Edvard Sve vil fremsette tre representantforslag.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:03:45]: Eg har gleda av å fremje eit representantforslag på vegner av representantane Morten Stordalen, Bård Hoksrud og meg sjølv om betre vegsikkerheit.

Eg har gleda av å fremje eit representantforslag på vegner av representantane Morten Stordalen, Tor André Johnsen, Helge André Njåstad, Bengt Rune Strifeldt, Bård Hoksrud og meg sjølv om eit statleg vedlikehaldsprogram for fylkesvegnettet.

Eg har gleda av å fremje eit representantforslag på vegner av representanten Morten Stordalen og meg sjølv om billigare veg- og kollektivtrafikk utan bompengar.

Presidenten [10:04:17]: Representanten Rasmus Hansson vil fremsette tre representantforslag.

Rasmus Hansson (MDG) [10:04:32]: På vegne av representantane Kristoffer Robin Haug, Lan Marie Nguyen Berg og meg selv vil jeg framsette et forslag om en nærere energireform.

På vegne av representantene Lan Marie Nguyen Berg, Kristoffer Robin Haug og meg selv vil jeg framsette et forslag om en bærekraftig tildeling av kraft.

På vegne av representantene Kristoffer Robin Haug, Lan Marie Nguyen Berg og meg selv vil jeg framsette et forslag om legalisering av cannabis.

Presidenten [10:05:13]: Representanten Seher Aydar vil fremsette to representantforslag.

Seher Aydar (R) [10:05:30]: Jeg skal legge fram bare ett forslag. Det er i hvert fall det jeg har.

På vegne av representanten Bjørnar Moxnes og meg selv fremmer jeg et forslag om å styrke Norges forsvarsevne.

Presidenten [10:05:44]: Representanten Aleksander Stokkebø vil fremsette et representantforslag.

Aleksander Stokkebø (H) [10:05:56]: På vegne av undertegnede og representantene Henrik Asheim, Anna Molberg, Dagfinn Henrik Olsen, Gisle Meininger Saudland, Ingvild Wetthus Thorsvik, Dag-Inge Ulstein og Ingunn Foss vil jeg fremme et representantforslag om å styrke a-krimsentrene.

Presidenten [10:06:14]: Representanten Kjell Ingolf Ropstad vil fremsette et representantforslag.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:06:27]: På vegne av representantene Olaug Bollestad, Dag-Inge Ulstein og meg selv har jeg gleden av å fremme et forslag om å øke trafikksikkerheten for skolebusser, lastebiler og øvrig tungtransport.

Presidenten [10:06:37]: Representanten Tobias Drevland Lund vil fremsette et representantforslag.

Tobias Drevland Lund (R) [10:06:53]: På vegne av representantene Mímir Kristjánsson, Seher Aydar og meg selv har jeg gleden av å fremme et representantforslag om et kriminalomsorgsløft.

Jeg tror det skulle bli fremmet et annet representantforslag fra Rødt også, som jeg tillater meg å fremme. På vegne av stortingsrepresentanten Seher Aydar og meg selv har jeg æren av å fremme et representantforslag om bedre boligkvalitet og å gjøre flere boliger tilgjengelige for helårsbeboere.

Presidenten [10:07:26]: Representanten Marie Sneve Martinussen vil fremsette et representantforslag.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:07:38]: Det er bare et lite forslag om å lage en opptrappingsplan for barnetrygden. Det er et forslag jeg fremmer på vegne av representantene Hege Bae Nyholt, Tobias Drevland Lund og meg selv.

Presidenten [10:07:50]: Representanten Lars Haltbrekken vil fremsette et representantforslag.

Lars Haltbrekken (SV) [10:08:05]: På vegne av representantene Birgit Oline Kjerstad, Kari Elisabeth Kaski og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om klimatiltak som monner.

Presidenten [10:08:17]: Representanten Hege Bae Nyholt vil fremsette et representantforslag.

Hege Bae Nyholt (R) [10:08:34]: På vegne av representanten Seher Aydar og meg selv vil jeg sette fram et forslag om frys av salg av barnehageeiendom.

Presidenten [10:08:45]: Representanten Andreas Sjalg Unneland vil fremsette to representantforslag.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:08:58]: På vegne av representantene Audun Lysbakken, Marian Hussein og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om å styrke rettshjelptilbudet for innsatte gjennom en advokatordning for fengslene.

På vegne av representantene Kari Elisabeth Kaski, Kathy Lie og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om mer rettferdig inkasso og gjeld i dyrtid.

Presidenten [10:09:21]: Representanten Geir Jørgensen vil fremsette et representantforslag.

Geir Jørgensen (R) [10:09:38]: I serien av gode representantforslag fra Rødt vil jeg fortsette med å sette fram et forslag på vegne av Rødts representant Mímir Kristjánsson og meg selv om akutte tiltak mot sosial dumping i drosjenæringen.

Presidenten [10:09:56]: Representanten Kari Elisabeth Kaski vil fremsette to representantforslag.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:10:10]: På vegne av undertegnede og representanten Torgeir Knag Fylkesnes vil jeg sette fram et forslag om et bærekraftig og langsiktig havbruk.

På vegne av undertegnede og representantene Ingrid Fiskaa, Freddy André Øvstegård og Audun Lysbakken framsetter jeg et forslag om å oppdatere pengepolitikken.

Presidenten [10:10:32]: Representanten Grete Wold vil fremsette et representantforslag.

Grete Wold (SV) [10:10:49]: På vegne av representantene Andreas Sjalg Unneland, Marian Hussein og meg selv vil jeg fremme et forslag om reform av Utlendingsnemnda, UNE.

Presidenten [10:10:58]: Representanten Freddy André Øvstegård vil fremsette to representantforslag.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:11:15]: Jeg vil fremme et forslag på vegne av representantene Kari Elisabeth Kaski og meg selv om erfaringer fra skolelekser til erstatning for hjemmelekser.

Jeg vil også fremme et forslag fra representantene Grete Wold, Mona Fagerås, Ingrid Fiskaa og meg selv om ti grep for å rekruttere og beholde flere lærere og ansatte i skole og barnehage.

Presidenten [10:11:44]: Representanten Alfred Jens Bjørlo vil fremsette to representantforslag.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:12:00]: Eg har gleda av å bidra til våronna på Stortinget med to representantforslag.

Det eine er på vegner av representantane Ingvild Wetrhus Thorsvik, André N. Skjelstad og meg sjølv om fleire stadiuavhengige jobbar i statsforvaltinga.

Det andre er på vegner av representantane Ingvild Wetrhus Thorsvik, Ane Breivik, Grunde Almeland, Guri Melby og meg sjølv om innføring av lobbyregister for Stortinget.

Presidenten [10:12:24]: Representanten Mudassar Kapur vil fremsette et representantforslag.

Mudassar Kapur (H) [10:12:45]: På vegne av representantene Heidi Nordby Lunde, Helge Orten og meg selv har jeg gleden av å fremme et representantforslag om en supplerende utredning av skatteutvalgets forslag til skattlegging av bolig og fast eiendom.

Presidenten [10:13:02]: Representanten Erlend Svardal Bøe vil fremsette et representantforslag.

Erlend Svardal Bøe (H) [10:13:20]: På vegne av representantene Sandra Brufnot, Tone Wilhelmsen Trøen og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om bruker- og pårørendeundersøkelser i helse- og omsorgstjenesten.

Presidenten [10:13:32]: Representanten Ola Elvestuen vil fremsette et representantforslag.

Ola Elvestuen (V) [10:13:51]: Jeg vil legge fram et forslag på vegne av representantene Guri Melby, Grunde Almeland, Abid Raja, Ane Breivik, Ingvild Wetrhus Thorsvik, André N. Skjelstad og meg selv om å utvide nullvekstmålet.

Presidenten [10:14:08]: Representanten Anna Molberg vil fremsette et representantforslag.

Anna Molberg (H) [10:14:20]: På vegne av representantene Lene Westgaard-Halle, Ingunn Foss, Tor André Johnsen, Alfred Jens Bjørlo, Ingvild Wetrhus Thorsvik og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om strengere straff for alvorlig dyrekriminalitet.

Presidenten [10:14:37]: Representanten Birgit Oline Kjerstad vil fremsette et representantforslag.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:14:52]: På vegner av representantane Grete Wold, Ingrid Fiskaa og meg sjølv vil eg fremje eit representantforslag om marine grunnkart i kystsona.

Presidenten [10:15:05]: Representanten Ingrid Fiskaa vil fremsette et representantforslag.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:15:18]: Det er snart påske, og eg har gleda av å setja fram eit representantforslag frå representanten Kari Elisabeth Kaski og meg sjølv om internasjonal gjeldsslette for å nå berekraftsmåla.

Presidenten [10:15:34]: Representanten Lene Westgaard-Halle vil fremsette et representantforslag.

Lene Westgaard-Halle (H) [10:15:52]: På vegne av representantene Alfred Jens Bjørlo, Helge Orten, Anna Molberg, Tage Pettersen, Grunde Almeland og undertegnede vil jeg gjerne få lov til å framsette et representantforslag om å dempe prisveksten på mat og styrke konkurransen i verdikjeden for dagligvarer.

Presidenten [10:16:08]: Representanten Ane Breivik vil fremsette et representantforslag.

Ane Breivik (V) [10:16:22]: På vegne av representantene Alfred Jens Bjørlo, Grunde Almeland, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Guri Melby og undertegnede vil jeg framsette et representantforslag om å la kommunene selv regulere konsum av alkohol på offentlig sted.

Presidenten [10:16:43]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Masud Gharaikhani hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [10:17:05]: Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:17:16]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes og Marie Sneve Martinussen om å avskaffe ordningen som gir tidligere stortingsrepresentanter fri adgang til Stortingets bygninger (Innst. 257 S (2022–2023), jf. Dokument 8:253 S (2021–2022))

Presidenten [10:17:37]: Presidenten vil ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe.

Videre vil det ikke bli gitt anledning til replikker, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Tredje visepresident Morten Wold [10:18:03]: Presidentskapet legger med dette frem sin innstilling hvor det tilrås at forslaget fremsatt av representantene Bjørnar Moxnes og Marie Sneve Martinussen i Dokument 8:253 S for 2021–2022 ikke vedtas. Representantforslaget går ut på å avvikle ordningen med at tidligere stor-

tingsrepresentanter gis adgangskort til Stortingets bygninger.

Ordningen med at tidligere stortingsrepresentanter har adgang til Stortingets bygninger har lange tradisjoner og legger til rette for kontinuitet og erfaringsutveksling. Det anses i seg selv positivt at tidligere stortingsrepresentanter kan holde kontakt med nåværende og andre tidligere representanter. Presidentskapets flertall mener derfor at ordningen ikke bør avvikles.

Samtidig har representantforslaget gitt presidentskapet en anledning til å gjennomgå adgangsreglementet på mer generelt grunnlag. Flertallet ser behov for enkelte endringer i reglementet, ikke bare ut ifra hensynet til mulige interessekonflikter, men også av hensyn til en harmonisering med de rutiner som ellers gjelder for sikkerhet i Stortingets bygninger. Presidentskapets flertall vil så snart som mulig foreta nødvendige endringer som skal innarbeides i adgangsreglementet så snart som mulig. Dette gjelder i det følgende:

- Tidligere representanter må undertegne en erklæring for å få utstedt adgangskort til Stortinget. I erklæringen vil det fastslås at adgangskortet ikke skal benyttes til politisk påvirkningsarbeid. Dersom formålet med besøket er politisk påvirkningsarbeid, skal den tidligere stortingsrepresentanten registrere seg i resepsjonen i Stortingets besøkssystem på linje med andre besøkende.
- Tidligere representanters mulighet til å ta med besøkende reduseres fra fem personer til én person. Eventuelle besøkende skal – slik ordningen også er i dag – gjennomgå sikkerhetskontroll og registreres i besøkssystemet på vanlig måte.
- Flertallet foreslår også å endre adgangsreglementet, slik at tidligere representanter må gå gjennom sikkerhetskontrollen. Slik rutinemessig kontroll av personer som ikke har sitt daglige virke på Stortinget, anses viktig for å sikre tilliten til at sikkerheten på Stortinget er god.

På denne måten vil adgangskortet, som tidligere, kunne benyttes til besøk i forbindelse med sosiale eller faglige møter, aktiviteter og samlinger i Stortinget, f.eks. arrangementer i regi av partigruppene eller deltagelse i Tidligere stortingsrepresentanters forening. Det forutsettes selvsagt at tidligere representanter ikke vil misbruke den tilliten adgangen til Stortinget innebærer. Presidentskapets flertall vil likevel ta inn en bestemmelse i adgangsreglementet som fastsetter at adgangskortet kan inndras ved misbruk.

Jeg viser ellers til merknadene og anbefaler med dette flertallets tilråding i innstillingen.

Femte visepresident Ingrid Fiskaa [10:21:04]: Det er positive sider ved at tidlegare stortingsrepresentan-

tar har enkel tilgang til Stortinget. Eg går ut frå at tidlegare representantar synest det er kjekt og nyttig å helse på tidlegare kollegaer og halda kontakt med det politiske miljøet òg etter at ein har gått ut, og det kan vera ei moglegheit til å visa fram Stortinget for familie og verner. Utan at eg har statistikk over det, vil eg òg anta at dei fleste neppe er lobbyistar.

Dette veg likevel ikkje tyngre enn behovet for å stramma inn tilgangen for dei tidlegare representantane som faktisk bruker denne tilgangen som ein ressurs i politisk påverkingsarbeid. Det har vore og er fleire tilfelle der tidlegare representantar går rett over til å bli lobbyistar for mektige kommersielle interesser.

Tette nettverk og interessekonfliktar er ei reell, korrupsjonsrelatert utfordring i Noreg som bør bli teken på alvor. Tidlegare har me her i Stortinget diskutert eit lobbyregister, noko SV er for, men dette har til no dessverre blitt stemt ned av fleirtalet. Så lenge me ikkje har fått fleirtal for eit lobbyregister, blir det desto viktigare å motverka dei nemnde utfordringane på andre måtar.

Fleirtalet i presidentskapet går inn for å stramma inn tilgangen for dei tidlegare representantane ved å innføra ei erklæring om ikkje å bruka det å få utdelt adgangskort, til politisk påverkingsarbeid. Det er eit tiltak i rett retning og noko eg støttar subsidiært.

Samtidig blir det her vist stor grad av tillit og ikkje innført nokon kontrollmekanismer, ulikt det som dessverre oftast gjeld i samfunnet elles, særleg når det gjeld velferdsyttingar gjennom Nav, f.eks., som vanlege folk er brukarar av. Der er det sjeldan tillit som gjeld, men kontroll og harde sanksjonar. For SV er det ønskjeleg å ha eit samfunn som er basert på meir tillit og ikkje mindre, og då vil me heller starta med å gjera velferdsyttingar og arbeidslivet meir tillitsbaserte for folk flest. Dei som verkeleg har moglegheit til å misbruka den tilliten dei får, altså dei som har mest makt og ressursar, blant dei tidlegare stortingsrepresentantar som går over til å bli lobbyistar, bør me derimot ha strengare kontroll med.

Tidlegare stortingsrepresentantar er som i dag hjar-teleg velkomne hit, som alle andre, og då som vanlege besøkande.

Dermed tek eg opp forslaget i saka om at ordninga der tidlegare stortingsrepresentantar har adgangskort til Stortingets bygningar, blir avvikla.

Presidenten [10:24:16]: Da har femte visepresident Ingrid Fiskaa tatt opp det forslaget hun refererte til.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:24:27]: Å stanse svingdøren mellom PR og politikk spesielt og sikre folkestyret og åpenhet generelt er ikke en liten jobb, for å si det mildt. Adgangskortet til Stortinget for avgåtte representanter, som Rødt har foreslått å avskaffe, er ikke en særlig stor del av det arbeidet, skal jeg være helt ær-

lig, men det er heller ikke uviktig. Tvert imot er det symbolsk veldig viktig, og det har også vist seg i noen konkrete situasjoner som mediene har avdekket.

VG har dokumentert en rekke tilfeller hvor kortet har blitt brukt aktivt i politisk påvirkningsarbeid på vegne av oppdragsgivere. Vi vet at det har blitt brukt av vindkraftlobbyister, lakselobbyister og dagligvarelobbyister. Det har garantert også blitt brukt av lobbyister for en rekke andre kapitalkrefter, men det har vi ikke hatt oversikt over, og det er kjernen i problemet. Dagens Næringsliv omtalte et tilfelle hvor en tidligere stortingsrepresentant i en jobbsøknad til lederstilling brukte at vedkommende hadde fri tilgang til Stortinget livet ut, og at det kunne være nyttig i påvirkningsarbeid. Den frie tilgangen for eksrepresentanter har fungert som et gullkort for lobbyister.

Jeg vil berømme behandlingen av Rødts forslag, for selv om flertallet ikke går inn for å vedta det konkret, skriver flertallet i innstillingen at forslaget fra Rødt har gitt en foranledning til å gå gjennom adgangsglementet, bl.a. ut fra hensynet til bevissthet knyttet til mulige interessekonflikter. Presidentskapet varsler at man på den bakgrunn planlegger å vedta endringer i adgangsglementet, sånn at det vil framgå at adgangskortet ikke skal benyttes til politisk påvirkningsarbeid.

I praksis klippes gullkortet i to for lobbyistene. Det er et viktig framskritt. Stortingets innebygde svingdør for lobbyvirksomhet bremses nå kraftig, og det er veldig bra. Folkestyret svekkes når tidligere folkevalgte er til salgs, og det må Stortinget som institusjon stå opp mot, ikke legge til rette for.

Rødts gruppe kommer til å stemme for vårt opprinnelige forslag, som tas opp av femte visepresident Ingrid Fiskaa i innstillingen. For vår del kunne hele gullkortet for avgåtte representanter vært fjernet. Nå blir det i alle fall mindre gyllent. Vi anerkjenner og støtter de endringene som varsles fra presidentskapet, og så fortsetter det videre arbeidet med å stanse svingdøren mellom PR og politikk, som dessverre er et vesentlig større arbeid enn dette lille adgangskortet alene.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:27:15]: Med behandlingen av representantforslaget frå Raudt som ligg på bordet i dag, ryddar vi opp i ein liten flik av det betydeleg større behovet for å få eit meir transparent, heilskapleg og ope system rundt lobbyisme på Stortinget. Eg har på vegner av Venstre lyst til å gi ros til presidentskapet for måten ein har handtert denne saka på. Vi støttar fullt ut den oppryddinga og avgrensinga av bruken av dei såkalla gullkorta som her blir føreslått av fleirtalet i presidentskapet. Vi meiner dette er kloke og fornuftige avgrensingar som også varetek det at tidlegare stortingsrepresentantar skal kunne ha høve til å halde kontakt med

gamle kollegaer og den tidlegare arbeidsplassen. Frå Venstre si side støttar vi framlegget som ligg her i dag, men vi er også opptekne av at det ikkje må stoppe her.

Som representanten Fiskaa heilt korrekt påpeikte både frå talarstolen og i merknadene, er det klart at det store problemet – den store elefanten i rommet her – er at vi endå ikkje har fått på plass ei ordning med eit lobbyregister for Stortingets arbeid, slik ein har i mange andre land, og slik Europarådets antikorrupsjonsorgan har oppmoda Noreg om å få på plass. Dette er det mest overmodne tiltaket for å få meir openheit om kva kontakt det er mellom ulike organiserte og kommersielle interesser og arbeidet til dei folkevalde. Difor er det ei stor glede å kunne fortelje både representanten Fiskaa og alle andre at i dag har Venstre på nytt levert inn framlegg om å opprette eit lobbyregister for Stortinget. No blir det mogleg for Stortinget å ta stilling til det, og eg trur faktisk oppriktig at tida er inne for å gjere det. For det første veit vi at i løpet av året som har gått, viser målingar at tilliten til Stortinget og Stortingets arbeid har gått ned hjå det norske folk. Vi har med rette vore stolte av at tilliten har vore høg. Diverre har han no gått ned.

Så skal eg kome med noko så kjedeleg som eit praktisk argument for kvifor tida no er inne, og det er at Stortinget har innført eit nytt datasystem som heiter Office 365. No er det plutsleg den lettaste sak i verda å gjere registreringssystemet – som vi allereie har på plass – tilgjengeleg i eit offentleg register på ein måte som òg varetek personvernet.

No er alle argument styrkte, og eg og Venstre har difor god tru på at vi i løpet av våren òg får på plass eit vedtak om oppretting av eit lobbyregister. Det er på overtid.

Første visepresident Svein Harberg (H) [10:30:11]: Bare et par kommentarer til det denne saken egentlig dreier seg om: tidligere stortingsrepresentanters adgang til Stortinget.

Jeg synes at representanten fra Rødt holdt et godt innlegg, og at hun har sett hva som egentlig skjer her. Ja, vi i presidentskapet har grepet fatt i at det kan legges til rette for misbruk av adgangskortet til den typen virksomhet. Det var lett å få enighet om at sånn kan vi ikke ha det. Derfor er det et samlet presidentskap som mener at det ikke skal fortsette. Selv om det er et flertall og et mindretall i denne saken, mener vi i hvert fall det samme på det punktet. Det var viktig å få det ut. Det er vel mange av oss representanter som faktisk også har følt det som litt plagsomt at det kommer delegasjoner inn her på den måten.

Et viktig poeng er også at vi sier at dette skal følges opp. Vi vil legge inn i avtalen at hvis dette misbrukes, vil vi kunne inndra kortet.

Jeg har først og fremst lyst å peke på noe som har vært viktig for oss. Det er å ikke lukke døren for enkel tilgang for tidligere representanter. Representanter som har vært her over tid, og som over tid har hatt sitt liv her, kan drive med en viktig kompetanseoverføring etter at de er gått ut av Stortinget. For partigrupper, nye fraksjoner og nye representanter kan de være et nyttig og godt tilskudd i form av overføring av erfaring og kunnskap en har tilegnet seg i de forskjellige vervene en har hatt, og i de forskjellige komiteene en har vært i. Det har vært viktig for noen av oss å presisere at den kompetanseoverføringen må vi gjøre lett tilgjengelig og ikke stenge døren for det. Med det livet vi lever, er det også noe med det kollegialt å kunne stikke innom Stortinget på en enkel måte også i tiden som kommer.

Jeg er glad for at vi har funnet en løsning – som ser ut til å få flertall – som ivaretar begge deler.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:32:48]: Dette er et gammeldags forslag. I 2023 finnes det andre måter å påvirke stortingsrepresentantene på enn å gå inn døren på Stortinget og snakke med stortingsrepresentanter. I dag finnes det e-post, SMS, møter utenfor Stortinget, man kan snakke gjennom Teams. Det er en rekke måter man kan påvirke prosesser på Stortinget på, og derfor er dette forslaget gammeldags. Det blir fremmet i ny og ne, og kanskje skulle man oppdatere det hvis man virkelig skal prøve å hindre tidligere stortingsrepresentanter i å påvirke dagens stortingsrepresentanter.

Man trenger ikke registrere seg for å sende en e-post, man trenger ikke registrere seg for å sende en SMS, man trenger ikke registrere seg for å ha møter utenfor Stortinget, så hvorfor er stortingsbygningen og dørene inn til Stortinget det avgjørende for representantene? Det høres veldig tilforlatelig ut, men det er egentlig et forslag som ikke har noe fornuftig ved seg, bortsett fra at man sikkert kan selge det ut til media og delta i en debatt. Dagsnytt 18 vil sikkert ha denne debatten, men den er helt meningsløs.

Presidenten [10:33:50]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:33:53]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantane Ingrid Fiskaa, Lars Haltbrekken, Marian Hussein og Freddy André Øvstegård om ein ny Myanmar-strategi for frigjering og demokratisering (Innst. 241 S (2022–2023), jf. Dokument 8:113 S (2022–2023))

Presidenten [10:34:12]: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Eva Kristin Hansen (A) [10:34:40] (ordfører for saken): Vi skal i dag behandle et forslag fra representanter fra SV om en ny Myanmar-strategi for frigjøring og demokratisering. Helt konkret fremmes det forslag om at regjeringen skal legge fram en strategi etter inspirasjon fra det som heter US Burma Act of 2022.

Det er en samlet komité som er bekymret for situasjonen i Myanmar. Etter militærkuppet i februar 2021 har landet opplevd en politisk og økonomisk krise og ikke minst en humanitær krise. Folk har blitt fratatt ytringsfriheten, tusenvis har blitt fengslet, og vold og angrep har blitt hverdagen. Den politiske situasjonen i landet er helt fastlåst.

Aung San Suu Kyi og president Win Myint blir ikke sluppet fri, og militærregimet nekter å gå i dialog. Norge har valgt å fryse stat-til-stat-bistanden til Myanmar, og vi har sluttet opp om EUs sanksjoner mot militærregimet. I stedet er bistanden lagt om til å følge utviklingen på bakken i tett dialog med FN og internasjonale og lokale partnere fra sivilsamfunn. Den samlede norske bistanden er dermed opprettholdt på om lag samme nivå som før kuppet, men er innrettet annerledes.

Det er en samlet komité som mener det er viktig å støtte demokratibevegelsen, og at det er riktig for å få landet tilbake på et demokratisk og fredelig spor.

Da utenriksministeren holdt sin utenrikspolitiske redegjørelse for Stortinget, la hun vekt på at Norge skal videreføre vårt langvarige og sterke engasjement i Myanmar, og at vi opprettholder dialog og kontaktnettverk med sentrale aktører. Det inkluderer opposisjonsregjeringen, sivilsamfunn og representanter for de etniske gruppene. Hun sa videre i redegjørelsen at i et langsiktig freds- og forsoningsperspektiv vil det også være viktig å ha kontakt med juntaen uten å gi dem politisk legitimitet.

Norge har vært en pådriver under sikkerhetsrådsperioden for å holde Myanmar på rådets agenda samtidig som vi både der og i FNs menneskerettighetsråd har fordømt kuppet og de systematiske overgrepene mot sivilbefolkningen. Det har blitt krevd stans i voldshandlingene, løslatelse av politiske fanger og beskyttelse av dem som kjemper for menneskerettigheter og demokrati.

Det er en samlet komité som mener det er nødvendig at Norge fortsetter dette engasjementet.

Et mindretall i komiteen ønsker at regjeringen skal legge fram en ny strategi. Flertallet mener vi skal videreføre den linjen Norge ligger på nå, og at den strategien skal ligge fast – at det ikke er behov for en ny. Jeg har stor forståelse for all utålmodigheten som uttrykkes gjennom forslaget. Den utålmodigheten deles av et samlet storting.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:37:38] (komiteens leder): Jeg vil takke saksordføreren både for arbeidet og for en veldig god framstilling på vegne av flertallet i komiteen.

Det er ingen tvil om at Myanmar har opplevd en økonomisk og humanitær krise etter militærkuppet 1. februar 2021. Ytringsfriheten er i praksis ikke-eksisterende, og tusenvis av mennesker er arrestert og utsettes for vold, angrep og tortur. På tirsdag kom også beskjeden om at militæroppnevnte Union Election Commission i Myanmar nå har oppløst 40 partier, inkludert partiet til Aung San Suu Kyi, som vant valget klart i 2020. Det betyr altså at et lokalvalg selvfølgelig heller ikke kan la seg gjennomføre på noen måte som inkluderer opposisjonen.

Da dette militærkuppet skjedde, hadde Norge akkurat gått inn i Sikkerhetsrådet. Det var en av de største og mest dramatiske sakene som kom, en måned etter at vi tok sete. Det var viktig for oss da, og det har vært viktig i hele perioden å holde Myanmar på rådets agenda. Noe av det første og viktige vi gjorde, var å få med Kina på en uttalelse. Det er av regionale hensyn ikke alltid enkelt, men det var viktig som et signal til kuppemakerne at også Kina stilte seg bak den tydelige linja Sikkerhetsrådet valgte.

Jeg vil også slutte meg til det utenriksministeren sier i sitt svar til forslaget. Da militærkuppet skjedde, besluttet den forrige regjeringa å fryse all stat-til-stat-bistand til Myanmar, og vi hadde fra tidligere også besluttet en våpenembargo på utstyr som kunne brukes militært eller til intern undertrykking. Jeg opplever at den linja vi da valgte – ved å fokusere på det humanitære, det å hjelpe mennesker, fortsette å fokusere på mulige freds- og forsoningsinitiativer og på demokratiforkjemperne – er en linje som både har blitt fulgt og blir fulgt inntil situasjonen er mer oversiktlig. Jeg deler forslagsstillernes intensjon om behovet for å lage en ny strategi når situasjonen tilsier det, rett og slett fordi den strategien som lå til grunn, ble laget før militærkuppet var et faktum.

Det er riktig, som utenriksministeren sier, at vi må komme tilbake til det brede engasjementet vårt i Myanmar når situasjonen skulle tilsi det. Inntil videre er noe av det viktigste vi kan gjøre, å støtte opp om de demokratiske kreftene som er i Myanmar, og støtte humani-

tært arbeid for de ca. 17 millioner menneskene som nå trenger humanitær assistanse i Myanmar.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:40:41]: Myanmar er eit av Noregs utviklingspolitiske partnerland, og Noreg la i tiårsperioden 2011–2021 ned betydelege ressursar til næringsutvikling og statsbygging.

Då Utanriksdepartementet i januar 2021 la fram ein ny landstrategi, blei demokratisering og fred definert som hovudmål for norsk innsats i Myanmar. Rett etterpå, 1. februar 2021, dagen då den nyvalde nasjonalforsamlinga skulle samla seg og setja inn ei ny regjering, gjennomførte militære eit statskupp og sette inn forsvarsjefen som leiar for ein junta.

Kuppet utløyste massiv folkeleg motstand. Tusenvis tok til gatene i protest, arbeidarar og fagforeiningar gjekk til sivil ulydnad, og folkevalde representantar etablerte ein parlamentarisk komité, eit nasjonalt forum for samråd med sivilsamfunnsorganisasjonar og etniske minoritetar og ei nasjonal samlingsregjering.

Sjølv om militærregimet i desse to åra har slått ned på opposisjonen med ufatteleg brutalitet, har væpna etniske grupper og folkelege bevegelsar lukkast i å halda kontrollen over vesentlege delar av landet. Dag etter dag, time etter time har modige burmesarar stått opp mot det brutale diktaturet.

Den breie og kraftfulle motstandsbevegelsen har òg utvikla seg til noko meir, ein bevegelse som ikkje berre vil tilbake til tida før kuppet, men som òg vil skapa varig fred i det krigsherja landet og utvikla det politiske systemet til eit reelt føderalt demokrati. Bevegelsen består av ei rekkje ulike grasrotorganisasjonar, fagforbund og etniske minoritetar. Sentralt i bevegelsen står National Unity Conculative Council, CRPH og ikkje minst National Unity Government, ei folkevald sivil samlingsregjering utgått av CRPH og NUCC.

Den gjeldande norske landstrategien for Myanmar blei altså utvikla og lagd fram rett før kuppet i 2021 skjedde. Situasjonen i landet har endra seg radikalt sidan den gongen, og det er behov for ein oppdatert strategi som kan støtta opp om den modige motstandsbevegelsen og visjonen om eit djupare demokrati på ein effektiv måte, som bl.a. USA har gjort gjennom Burma Act of 2022. Her kan Noreg finna inspirasjon til ein ny strategi, der me bør vektleggja å støtta NUCC og den breie sivilulydnadsbevegelsen, støtta opp om etableringa av ei sivil regjering, halda menneskerettsforbrytarar ansvarlege og gje humanitær støtte.

Med det tek eg opp forslaget i saken.

Presidenten [10:43:40]: Representanten Ingrid Fiskaa har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [10:43:59]: Jeg vil også på vegne av Kristelig Folkeparti takke for forslaget som er lagt fram. Det har vært et langt og viktig samarbeid på flere områder med folket i Myanmar. Vi er glade for at kontakten og engasjementet nettopp for folket og de demokratiske kreftene i Myanmar, også har fortsatt etter februar 2021 og fram til i dag. Det er tydelig et sterkt engasjement også fra dagens regjering.

Jeg vil takke for svaret fra utenriksministeren i forbindelse med komitébehandlingen. Det er rett at det ble tatt grep. Det er rett at det ble gjort grundige analyser i forbindelse med kuppet. Samtidig skriver departementet i svaret at det ikke er hensiktsmessig å utvikle en ny strategi nå. Der er vi uenige. Dersom vi kan gjøre mer – hvis vi kan bruke den innsikten og kunnskapen som vi nå har, ikke minst om endringene vi ser på bakken mellom de ulike grupperingene, etniske, regionale og sivilsamfunnsorganisasjoner, som vi allerede har hørt om her – mener vi at vi nettopp ved å utvikle en ny strategi gjør alt vi kan, ikke bare mindre justeringer underveis. Det er en helt ny situasjon, ikke minst en helt ny mulighet, der vi kan bidra til å få utviklet det politiske systemet – det reelle føderale demokratiet, som det blir sagt her. Derfor mener vi at det vil være på sin plass med en ny strategi, og at vi bidrar så langt vi kan.

Det er mange ting som absolutt er gode grunner for at vi skal gi det oppmerksomhet, ikke minst bekymringen vi ser for ungdommene, den unge befolkningen, som helt fra de første dagene av kuppet ble lagt i jern og fengslet, ble brakt til stillhet, men som fortsatt står opp og kjemper for demokratiet. Vi har sett en samling av religiøse, etniske og regionale grupperinger på en måte som en ikke har sett før. Det står det stor respekt og ære av. Derfor mener vi at det å bruke og innhente den kunnskapen som vi nå kan, for å være med og utvikle og bidra i den prosessen, er viktig. Da er en ny strategi på sin plass.

Den forrige strategien var ikke dårlig. Arbeidet med endringer underveis har også vært gode. Det er gjort mye godt arbeid i forbindelse med Sikkerhetsrådet, som også er nevnt. Men vi kan bidra mer, og da er det viktig at vi gjør det og er med og bidrar for en ny tid for Myanmar.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:46:51]: Utviklingen i Myanmar er meget alvorlig. Som Stortinget allerede er informert om, ble den eksisterende landstrategien satt til side etter kuppet, og regjeringen besluttet også å fryse all stat-til-stat-bistand til Myanmar. Norge sluttet også opp om EUs nye sanksjoner mot militærregimet. Samtidig har vi fortsatt vårt langvarige og sterke engasjement for folket i Myanmar, og den samlede norske bistandsinnsatsen er opprettholdt på om lag samme nivå som før kuppet, men den er lagt om.

Vi støtter nå arbeidet i FN og andre internasjonale, og også lokale, sivilsamfunnsorganisasjoner. Det handler om innsats for å fremme menneskerettigheter og demokrati. Fred og forsoningsarbeidet er videreført, men det er altså tilpasset helt nye realiteter på bakken. Det er i dag farlig for mange i Myanmar å være politisk aktivist, og da må vårt arbeid også tilpasses det. Den humanitære bistanden er økt, og i 2022 var den bilaterale norske innsatsen på rundt 280 mill. kr. I tillegg kommer bidrag finansiert av norsk kjernestøtte i FN og andre multilaterale organisasjoner.

Vi har gjort grundige analyser etter kuppet for å justere kursen for Norges engasjement i Myanmar. Vi har gjennomført store endringer, og jeg mener at disse endringene fortsatt står seg. Samtidig fortsetter situasjonen i Myanmar å være uoversiktlig, og den er også i endring. Jeg mener derfor at det ikke er hensiktsmessig å utvikle en ny landstrategi for Myanmar nå. I stedet vil vi fortsette det brede, og også strategiske, norske engasjementet, i tråd med de justeringene som vi allerede har gjort. Vi jobber langs flere spor, og vi vil bevare den fleksibiliteten som er nødvendig for raskt å kunne tilpasse innsatsen til utviklingen slik den skjer på bakken.

På flere områder er det behov for å operere i det stille. Det er viktig, gitt de restriksjonene og sikkerhetsutfordringene som våre partnere arbeider under. Først når situasjonen har stabilisert seg og rammebetingelsene for mer langsiktig samarbeid blir klarere, vil det være naturlig å gå tilbake til å styre bistanden etter flerårige landstrategier.

Presidenten [12:49:32]: Det blir replikkordskifte.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:49:50]: Jeg deler fullt ut utenriksministerens vurderinger av dramatikken i situasjonen og hvordan det nå er klokt å operere, både i det stille og mer uttalt. Jeg kunne godt tenke meg å høre noe mer om hvordan utenriksministeren vurderer framdriften i ASEANs initiativ. Dette var et initiativ som kom, som delvis sprang ut av arbeid i Sikkerhetsrådet, men som mer eller mindre har stått stille etter det. Har utenriksministeren noen vurderinger av hvor det står nå, og om det innebærer en mulig knagg for å drive arbeidet med demokrati framover?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:50:33]: Under det indonesiske formannskapet er svaret på det ja, for de er dypt involvert, og de har også møter med partene. Dette kan være en mulighet selv om det ikke har gitt så stor framgang akkurat nå. Vi jobber med flere partnere i regionen for å få framgang i prosessen, men det er klart at slik situasjonen ser ut akkurat nå, har representanter for dette regimet ikke vist stor vilje til å

engasjere seg med andre land, og forholdet til Russland har blitt veldig styrket den siste tida.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:51:22]: SV og regjeringa ser ut til å dela analysen av alvoret i situasjonen i Myanmar. Eg vil rosa regjeringa for å ha gjort ein del riktige grep når det gjeld innsatsen overfor Myanmar. Me kan vel vera einige om at den gamle strategien ikkje gjeld per i dag, så det me då diskuterer, er om det er behov for ein ny strategi no eller ikkje. Regjeringa har motteke kritikk for manglande openheit om den norske støtta til Myanmar, så det vil eg gjerne spørja litt om. Ved å ha ein offentleg tilgjengeleg strategi som viser dei norske prioriteringane og aktøranalysar, vil ein kunna koma denne kritikken i møte. Dersom ein allereie gjer mykje bra, kvifor vil ikkje regjeringa visa det fram gjennom ein offentleg tilgjengeleg, ny strategi?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:52:25]: Jeg mener for det første at når man skal lage en strategi, må forutsetningen være at den kan stå seg over tid. Når situasjonen på bakken endrer seg såpass fort, mener jeg det ville være uhensiktsmessig å binde seg til en strategi, og så endrer situasjonen seg. Det er det viktigste argumentet. Så er det et annet sentralt element, og det er at arbeidet med menneskerettighetsforsvarere krever en del diskresjon. Det mener jeg også vil være i representantens interesse. Hvis vi eksponerer menneskerettighetsforsvarere, vil ikke det nødvendigvis være forhold som de ønsker å arbeide under.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:53:07]: Eg takkar for svaret. Det er klart at dette er fornuftige innvendingar mot å blottleggja alt som ligg i ein ny strategi, men det er iallfall etter mi meinings fullt mogleg å laga ein ny strategi som varetek dei omsyna. Det at situasjonen endrar seg undervegs, er eg òg heilt einig i, men ein strategi må i alle fall byggja på det som er situasjonen i dag, og så får heller ein ny situasjon krevja ein ny strategi.

Eg vil òg spørja om noko anna. Skal ein få til ei meir fredeleg, demokratisk og rettferdig utvikling i Myanmar, er det avhengig av det lokale sivilsamfunnet. I dag er det veldig avgrensa kva som blir kanalisert av norske midlar til lokale organisasjonar. Er regjeringa villig til å auka innsatsen retta inn mot dei lokale organisasjonane, som ofte er dei som kjenner situasjonen best?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:54:14]: Det som er sentralt for våre partnere, er at de jobber gjennom lokale aktører både i Myanmar og i grenseområdene, for lokal innsats er helt avgjørende for å kunne både operere og levere bistand i Myanmar. De lokale aktørene utsetter seg selv for høy risiko ved det å levere på bakken. Det er som følge av restriksjoner og

av sikkerhetsmessige årsaker, og derfor er det for dem behov for å operere i det stille. Vi er åpne for å se på nye og innovative måter for å gjøre den humanitære bistanden mer effektiv. Uansett løsning må de humanitære prinsippene stå i sentrum.

Presidenten [10:55:03]: Replikordskiftet er avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Ola Elvestuen (V) [10:55:20]: Jeg vil også gjerne knytte noen ord til saken. Jeg er enig med utenriksministeren i at det er viktig å være diskret, og at vi skal bruke de relasjonene som Norge har bygd opp i Myanmar gjennom årtier. Samtidig er Venstre også for at vi trenger en tydeligere posisjonering og en ny Myanmar-strategi. Bakgrunnen for det er selvfølgelig det store bildet der man mer og mer har en slags todeling av verden, der demokratiene er utfordret, og der vi må stille opp for demokratier og forsvare frihet i hele verden.

Så er det denne spesielle situasjonen i Myanmar, med kuppet. De hadde gjennomført et valg i Myanmar høsten 2020, og kuppet ble gjennomført på samme dag som parlamentet skulle tre sammen. Det vil si at man i Myanmar har et demokratisk forankret parlament i CRPH, og vi har også National Unity Government, som er demokratisk forankret i dem som er valgt i Myanmar.

Hvis vi ser på situasjonen i dag, med det russiske angrepet på Ukraina som kom i 2022, er det ingen tvil om at det vi stiller opp for og støtter opp under, er de demokratisk valgte lederne i Ukraina. Det skal gjøres, og det må forsterkes. I Myanmar har man en tilsvarende situasjon ved at vi har en regjering som utgår fra frie valg, og vi bør derfor også ha en tydeligere posisjonering gjennom at det er dem også vi støtter, med National Unity Government.

Vi bør i større grad også kanalisere den støtten vi gir til Myanmar, gjennom National Unity Government, til det de mener vi bør støtte opp under, og i samarbeid med dem. Vi bør også i større og større grad synliggjøre den offentlige støtten til National Unity Government, som også bygger på US Burma Act, som selvfølgelig har vært et stort skille der USA tar en mye tydeligere posisjon for den demokratiske opposisjonen og de folkevalgte styresmaktene i Myanmar. Det bør vi også gjøre, og dermed legge ytterligere press på juntaen og overhodet ikke være med på den prosessen de nå har, hvor de forsøker å bygge opp sin egen legitimitet med nye valg. Det må avvises på det sterkeste.

Presidenten [10:58:27]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [10:58:32]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Christian Tybring-Gjedde, Sylvi Listhaug og Bård Hoksrud om anerkjennelse av holodomor som folkemord på det ukrainske folket (Innst. 239 S (2022–2023), jf. Dokument 8:123 S (2022–2023))

Presidenten [10:58:48]: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Guri Melby (V) [10:59:20] (ordfører for saken): Som sakens ordfører vil jeg først takke komiteen for samarbeidet i behandlingen av saken.

Forslaget som vi i dag skal debattere og votere over, er fremmet av Christian Tybring-Gjedde, Sylvi Listhaug og Bård Hoksrud fra Fremskrittspartiet og handler om å be regjeringen anerkjenne holodomor som et folkemord på det ukrainske folket.

Holodomor er det ukrainske navnet på en hungersnød som befolkningen i den daværende ukrainsk-sovjetiske sosialistrepublikken ble utsatt for mellom 1932 og 1933. Blant annet fordi Sovjetunionen ville holde detaljene om overgrepene skjult, er det ukjent nøyaktig hvor mange ukrainere som døde av sult under holodomor, men det er uansett på det rene at det er snakk om flere millioner. Jeg er sikker på at jeg snakker på vegne av hele komiteen når jeg sier at holodomor er en katastrofal hendelse og lidelse for det ukrainske folket, som ikke har fått oppleve at de ansvarlige er blitt stilt til ansvar – et folk som nå opplever nye overgrep fra Moskva.

Komiteens innstilling er at ingen av forslagene vedtas. Jeg regner med at partiene vil redegjøre for sine syn, så jeg vil nå gå over til å si noe om Venstres syn på saken.

I representantforslaget ber Fremskrittspartiet om at regjeringen skal anerkjenne holodomor som et folkemord. Vi er kjent med vekslende utenriksministeres argumenter om at dette ikke er en hensiktsmessig måte å avgjøre hvorvidt overgrep utgjør folkemord på. I dette tilfellet har statsråden sagt at Norge på generelt grunnlag ikke uttaler seg om hvorvidt overgrep rettet mot en bestemt gruppe kan anses som folkemord. Det mener jeg er for passivt. Det etterlyses en juridisk dom, samtidig som vi vet at slike dommer er vanskelige å få til når det er stormakter som er ansvarlige for folkemordene. Jeg mener at vi tvert imot må anstrenge oss for å se på

hvordan vi kan få de verktøyene, traktatene og prosedyrene vi har, til å jobbe for oss, ikke mot oss, og vi må gjøre det vi kan for å gi en oppreisning til ofre for statlige overgrep som kan være folkemord.

I dette representantforslaget foreslås det at regjeringen skal anerkjenne holodomor som folkemord. Samtidig vet vi at mange parlamenter rundt omkring har gjort det samme. For å komme med slike uttalelser mener jeg at Stortinget trenger et faglig saksgrunnlag, det er ikke nødvendigvis politikernes rolle å vedta historien. Historieskrivingen bør gjøres av frie og uavhengige historikere, jurister og andre fagfolk, og det er grunnen til at Venstre har gått sammen med SV, Rødt og Kristelig Folkeparti om å foreslå at regjeringen nedsetter et eksternt utvalg som skal avklare om det er et juridisk grunnlag for å slå fast at Sovjetunionens behandling av befolkningen i den daværende ukrainsk-sovjetiske sosialistrepublikken, kjent som holodomor, er et brudd på folkemordkonvensjonen. Det er et forsøk på å lage et forslag som flere partier kan enes om, og samtidig gi Stortinget et faglig saksgrunnlag til å vurdere på bakgrunn av.

Jeg synes det er synd at forslaget ikke oppnår flertall her i dag, men legger det likevel fram for behandling.

Presidenten [11:02:27]: Representanten Guri Melby har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Åsmund Aukrust (A) [11:02:50]: Holodomor er en skamplett i Europas historie. Det er en menneskeskapt katastrofe som tok millioner av liv i Ukraina. Nå til høsten er det 90 år siden Stalins politikk førte til en hungersnød som tok over tre millioner menneskeliv på et drøyt år. Det finnes ikke ord som kan beskrive den lidelsen det påførte Ukraina, og som det har påført ukrainere i generasjonene som fulgte – alle de familiene som mistet sine, og alle dem som så vidt overlevde, med de store skadene det ga. Vi må lære av vår historie, og vi kan aldri tillate oss at den skjer igjen. Vi må minnes og hedre ofrene, og vi må alltid minne oss på hvem som sto ansvarlig, hvem som var ansvarlig for de overgrepene som ble gjennomført med de verste konsekvensene.

Det skal vi også gjøre i Norge, og jeg er glad for at utenriksministeren og regjeringen flere ganger har tatt opp holodomor, spesielt etter at krigen i Ukraina startet. Det går en rød tråd fra Fridtjof Nansens engasjement for ukrainske flyktninger, noe som ga ham Nobels fredspris i 1922, til utenriksminister Mowinkel, som jobbet hardt for at Folkeforbundet skulle stanse sultkatastrofen – som han sa: «Millioner er døde av sult – det tillater meg ikke å være stille» – til vi i dag igjen står skulder ved skulder med det ukrainske folk, bl.a. vist gjennom det store flertallet for Nansen-programmet for Ukraina.

Det er i dag fremmet et forslag om at vi skal anerkjenne dette som et folkemord. I Norge har vi lang tradi-

sjon for at folkemord er et juridisk og ikke et politisk spørsmål, og slik har det vært under skiftende regjeringer. Jeg mener det er å behandle dette med det aller største alvor. Folkemord er det verste en kan stå ansvarlig for, og derfor må det få den skikkelige behandlingen ofrene fortjener. De ansvarlige skal dømmes, og ofrene skal få dommen som viser hva de er utsatt for. Derfor er det dommere og ikke politikere som avgjør hva som er folkemord. Slik er det også i de fleste andre land vi sammenligner oss med. Det er riktig at det er ulike parlamenter som har gjort vedtak, men det er det heller ikke riktig å sammenligne seg med, for i Norge har ikke parlamentet en tradisjon for å lage resolusjoner. Vi gjør vedtak, og det skiller oss fra en del andre land som er nevnt i dette forslaget.

Det er også et forslag om å nedsette et eksternt utvalg. Jeg mener det er en dårlig idé, for jeg har vanskelig for å se for meg hvordan et norsk granskningsutvalg som skal gjennomgå og føre bevis mot holodomor, skulle jobbe, og hva slags status resultatet eventuelt skulle få.

Vi hørte at man mente at dette skulle behandles i Stortinget. Det ville også vært en ny måte å gjøre dette på. Vi mener at vi skal stå fast ved den klare linjen Norge har valgt ved at vi ikke politiserer folkemord. Det vil f.eks. aldri kunne være et folkemord vi ikke skal anerkjenne av politiske grunner, nettopp fordi vi ser på dette med det aller største alvor.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:06:17] (komiteens leder): Jeg stiller meg fullt og helt bak det saksordfører Guri Melby sier om komiteens mening om holodomor, og jeg mener i denne sammenhengen at det er viktig å understreke at komiteen ser på dette som en katastrofe og en skamplott – som Åsmund Aukrust også var inne på. Det er ikke vanskelig å forstå at ukrainerne og alle vi som er engasjerte i ukrainernes sak, ser etter historiske paralleller til det som skjer i dag.

Den grufulle hungersnøden som rammet Ukraina mellom 1932 og 1933, er anslått til å ha kostet mellom 3,5 og 7 millioner mennesker livet. Det er nesten ikke mulig å ta inn over seg de fysiske og sjelelige arr de som overlevde satt igjen med. Det er mange spørsmål som må belyses i denne sammenhengen, og det pågår omfattende forskningsarbeid, noe som er bra at skjer.

Som utenriksministeren skriver i sitt svar til komiteen, er begrepet folkemord definert i FNs folkemordkonvensjon av 1948 og i Roma-vedtektene. Grunnen til at Norge ikke har en tradisjon for politisk å beslutte om noe skal defineres som folkemord eller ikke, er bl.a. at dette begrepet er klart definert juridisk, og det er visse kriterier som må være til stede for at man skal kunne si at en slik definisjon er oppfylt. Det handler bl.a. om at visse handlinger må ha funnet sted, de må være rettet

mot en bestemt gruppe og være begått med den hensikt å ødelegge helt eller delvis gruppen som sådan. Et viktig poeng er at å konstatere den type strafferettslig hensikt forutsetter en bevisvurdering som politikere ikke bør gjøre, men som domstolene er best skikket til å gjøre. Det er heller ikke en tradisjon i Norge for at verken storting eller regjering gir den type uttalelser eller erklæringer, og det har også å gjøre med hvordan rettsstaten er innrettet. En karakterisering av forbrytelser som bygger på domstolenes bevisbedømmelse er det prinsippet vekslende regjeringer har fulgt i Norge. Det er også viktig av en annen årsak, og det er at dette er svært sensitive spørsmål som hvis de politiseres og polariseres, risikerer også å gjøre det vanskeligere å få pådømt bl.a. folkemord og andre brudd på folkeretten.

Avslutningsvis vil jeg si at det er viktig å minne om at denne prinsipielle linja ikke må leses som en avvisning av at folkemord har funnet sted. Ikke å støtte representantforslaget betyr heller ikke at holodomor underkjennes, men at prosessene vi har i Norge for disse spørsmålene, er andre enn det en del andre land har.

Marit Arnstad (Sp) [11:09:38]: Jeg kan slutte meg til de foregående talernes beskrivelse av hva holodomor var. Det var en katastrofal hendelse og vanskelig å fatte i ettertid. Det er heller ingen tvil om at Sovjetunionens ledelse bærer ansvaret for de umenneskelige handlingene som skjedde i 1932 og 1933.

Jeg deler samtidig det som ble sagt fra tidligere talere om skillet mellom det juridiske og det politiske i en sak som dette. Det er det også viktig å ta med seg videre. Det er fortsatt en bevismessig diskusjon om motiv og bakgrunn knyttet til det som skjedde. Selv om det er mye som tyder på at hungersnøden ble startet eller i det minste forsterket av regimet selv, er de bevismessige sidene ved det vanskelige. Hungersnøden ble benektet av sovjetiske myndigheter, og det har medført at det heller ikke er ført noen offisielle statistikker over antallet døde som kan relateres direkte til hungersnøden, og at tall varierer mellom ulike kilder.

Kjernen i det vi behandler i dag, er likevel at «folkemord» er et rettslig begrep med en klar definisjon, som er definert i FNs folkemordkonvensjon av 1948. Hungersnøden i Ukraina fant sted 15 år før folkemordkonvensjonen og vedtektene for den internasjonale straffedomstolen ble vedtatt. Det kreves noen bevismessige vurderinger tilbake i tid, som innebærer at de folkerettslige normene vanskelig kan anvendes med direkte tilbakevirkende kraft.

Samtidig er det en bevismessig vurdering som må gjøres for å kunne fastslå at hendelsene omfattes av definisjonen, som er krevende. Det er det flertallet presiserer i sine merknader: Vi ønsker ikke en politisering av

spørsmålene knyttet til hvorvidt det rettslig sett er et folkemord som har funnet sted. Det er tradisjonelt sett ingen praksis for at Norge fatter politiske vedtak om forbrytelsers benevnelse. Det mener vi best kan vurderes av uavhengige domstoler, både på grunn av maktfordelingsprinsippet og på bakgrunn av de kvalifikasjonene de besitter.

Helt til slutt har jeg lyst til å kommentere at regjeringens beslutning om ikke å stemme for representantforslaget på nåværende tidspunkt, ikke er en underkjennelse av de lidelsene og overgrepene som Ukrainas befolkning led under sovjetstyret. Det er ikke noen tvil om at det var meget graverende. Det er en beslutning som heller er basert på vår og tidligere regjeringers linje i utenrikspolitikken, og basert på de beviser og den informasjonen en sitter på i dag, og at en dermed også setter et viktig skille mellom det politiske og det juridiske i denne typen saker.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:12:52]: Australia, Belgia, Bulgaria, Brasil, Frankrike, Georgia, Equador, Estland, Europaparlamentet, Irland, Island, Canada, Colombia, Latvia, Litauen, Mexico, Moldova, Tyskland, Paraguay, Peru, Polen, Portugal, Romania, USA, Ungarn, Tsjekkia – og nå er det prosesser i Argentina, Nederland, Sverige, Finland, Sveits, Storbritannia og Spania: Disse landene mener – uavhengig av tradisjoner – at dette er et folkemord. Holodomor er et folkemord. Parlamentene mener det, og det er også et signal til regjeringene om at det er et folkemord. Det er 48 stater i Europa, og så kan vi sammenlikne oss med de statene som blir igjen. Det er kanskje ikke noen noe særlig for.

Dette dreier seg om moral, det dreier seg om historiske fakta og vårt historiske ansvar. Det dreier seg ikke om historisk usikkerhet, det dreier seg ikke om prinsippet om tilbakevirkende kraft, slik utenriksministeren mener. Dette er heller ikke et spørsmål man kan overlate til historikere og dommere.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener derimot at i lys av Russlands brutale militære angrep på Ukraina i fjor gjenskapes Russlands ønske om å fjerne ukrainsk identitet. Kulturen skal slettes, språket skal fjernes, opposisjonelle skal arresteres og kveles – og Ukrainas identitet skal fjernes.

Dette er også en form for folkemord på Ukrainas kultur, og nå er det på tide at denne salen reiser seg, slutter med unnskyldningene og slutter å kalle det forferdelig, dårlig, stygt og vondt. Dette er et folkemord. Det ville være en oppreisning for alle de tusener av ukrainere der ute som ber oss på sine knær om å kalle dette et folkemord. Det hjelper ikke å stå her og si at det er forferdelig. Det hjelper å definere dette slik nesten hele Europa har gjort, som et folkemord.

Dette er skamfullt. Denne salen burde skamme seg over ikke å støtte et slikt forslag og heller ville sette ned et byråkratisk ledd som skal sjekke og se hva som kan skje, kanskje er det noen historiske dommere som skal si at dette er et folkemord. Dette er vårt ansvar – dette er et folkemord.

I boken «Dødsmerkene. Europa mellom Hitler og Stalin» av Timothy Snyder – jeg vet ikke hvor mange som har lest den – beskrives det i detalj hvordan kollektiviseringen foregikk med tvang, hvordan alle kvotene måtte gå til Moskva, slik at de til slutt sultet i hjel. Dette var en helt bevisst politikk, og to–tre millioner mennesker mistet livet.

Vi i denne salen burde skamme oss over at vi ikke kan si det samme som resten av Europa, og kalle det et folkemord. Jeg ser nå på utenriksministeren. Hun kan faktisk endre mening og på vegne av Stortinget implementere dette.

Jeg tar med det opp forslaget fra Fremskrittspartiet.

Presidenten [11:16:02]: Representanten Christian Tybring-Gjedde har tatt opp det forslaget han refererte til.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:16:14]: Holodomor var ein katastrofe, og det var òg eit overgrep mot det ukrainske folket. Ofra har ikkje opplevd at dei ansvarlege har blitt stilte til ansvar. Det er me einige om i denne salen. Spørsmålet er om det skal anerkjennast som folkemord eller ikkje. Det er etter SV si meining eit spørsmål som må takast på stort alvor og difor òg baserast på grundige vurderingar. SV støttar difor ikkje forslaget om å erklæra holodomor som folkemord her og no, men meiner heller ikkje at me skal la vera å gjera noko.

Representanten før meg på talarstolen meinte at dette utelukkande var eit moralsk spørsmål. Det er eg ueinig i. Det er òg eit juridisk og eit politisk spørsmål, som har konsekvensar for andre tilfelle av grove overgrep som moglegvis kan klassifiserast som folkemord. Klassifiserer me det som folkemord, har det òg konsekvensar, og ein må gå gjennom dette og gjera grundige vurderingar av det.

Ikkje å gjera noko er heller ikkje SV si meining. SV er difor med på forslaget om å setja ned eit eksternt utval av ekspertar – ikkje at me i salen her i dag skal erklæra, men at me let ekspertar sjå grundig på saka. Det kan vera juristar, folkerettseksperter og historikarar, som saman kan finna ut om det er juridisk grunnlag for å seia at holodomor er eit brot på folkemordkonvensjonen. Dette vil òg kunna gjerast dersom det er ønskjeleg i tilfelle der det kan vera grunnlag for å klassifisera liknande overgrep som folkemord.

SV si meining er at me bør prøva å koma oss vidare, og me fremjar difor dette forslaget i dag, saman med Raudt, Venstre og Kristeleg Folkeparti.

Rasmus Hansson (MDG) [11:18:48]: Begrepet «folkemord» har en juridisk definisjon i internasjonal rett, men det er også et norsk ord. Det står i Bokmålsordboka, og det betyr «systematisk utryddelse av en folkegruppe».

Hvis noe er folkemord, er holodomor et folkemord. Mange millioner ukrainske bønder sultet i hjel på bare et år fordi Stalin tok maten fra dem. Derfor stemmer Miljøpartiet De Grønne for det opprinnelige forslaget fra Fremskrittspartiet, nå omgjort til et løst forslag, hvis jeg skjønnte det riktig, om å anerkjenne holodomor som folkemord på det ukrainske folket. Vi gjør det i full respekt for de juridiske reservasjonene som kompetente miljøer framfører, og for bekymringen for at Stalins nøyaktige mål med myrderiene kan være historisk uavklart. Vi respekterer også at noen mener at folkemord ikke bør brukes som begrep fordi holodomor fant sted før folkemordkonvensjonen trådte i kraft i 1951.

Ja, det er et problem hvis folkemordbegrepet vanes ut og mister sin kraft fordi det brukes på altfor mange og på usikre og for politiserte tilfeller, men det er et større problem at det begås mange folkemord, og begrepet «folkemord» er etablert for å eksponere sånne overgrep, så de koster mer for overgriperne. Da må vi ikke komme i en situasjon hvor vi undergraver selve hensikten med folkemordbegrepet ved at juridisk fokus og frykt for å bruke begrepet for ofte fører til at vi ikke bruker det der det burde blitt brukt. Vi må ikke komme i en situasjon der Norge ikke anerkjenner åpenbare folkemord fordi vi er mer bekymret for formaliteter enn for realiteter.

Heldigvis har Europaparlamentet og såpass mange høyst oppegående lands parlamenter anerkjent holodomor som folkemord at jeg føler meg på trygg juridisk og politisk grunn i denne saken. Det er viktig å anerkjenne at holodomor var et folkemord fordi det var et målrettet, systematisk og overlagt angrep rettet mot en bestemt gruppe, de ukrainske bøndene. Det er viktig å anerkjenne realitetene i det ukrainske folkets historie som grunnlag for den kampen de kjemper akkurat nå. Vi må vite og erkjenne dette for å forstå den utrolige motstandsviljen de viser mot Putins nye forsøk på å utrydde Ukraina som nasjon. Vi må også forstå det og erkjenne det for å forstå at Putins handlinger i dag er en direkte videreføring av Stalins system, hans imperialistiske og umenneskelige logikk. Det er bare hvis vi erkjenner historien, at vi kan unngå at den gjentar seg.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [11:22:09]: Det er umulig for oss fullt ut å forstå hvordan situasjonen er for det ukrainske folk, men vi kan likevel sette oss inn i behovet for anerkjennelse av grusomhetene som skjedde tilbake i 1932 og 1933, ikke minst nå når det ukrainske

folket igjen opplever tilsvarende brutalitet og grusomme krigsforbrytelser. At en i landets historie har opplevd slike overgrep uten at de ansvarlige blir stilt nettopp ansvarlig – vi kan bare prøve å sette oss inn i hvordan det hadde vært om det var vi som var rammet på den måten. Derfor er det utrolig viktig å belyse og øke kunnskapen rundt holodomor, ikke minst når vi ser at det er mange som ikke kjenner til de grusomhetene som ble begått i 1932 og 1933.

Likevel er vi glad for å se engasjementet som har vært rundt om i landet, i mange kommuner, der lokalpolitikere allerede har vært med og fattet vedtak. Også Kristelig Folkeparti-politikere har vært veldig engasjert i det.

Vi ser at i tilsvaret fra utenriksministeren oppgir hun at domstolen er best egnet til å foreta en slik vurdering, og det er vi selvsagt enig i. Det juridiske grunnlaget må være på plass og plassere det innenfor de aktuelle definisjonene og konvensjonene.

Kristelig Folkeparti mener, som flere har sagt her allerede, og så langt vi har kapasitet til å vurdere, at den dokumentasjonen som foreligger, bekrefter nettopp at utsultingen ble iverksatt og forsterket, at den var systematisk og målrettet. Derfor har vi også brukt ordet folkemord om holodomor.

Likevel ser vi at det politisk å instruere og definere kan svekke den internasjonale straffedomstolens arbeid i en ekstremt kritisk tid nettopp for straffedomstolens arbeid, ikke minst for Ukraina og krigsforbrytelsene som pågår der nå. Derfor fremmer vi et forslag, sammen med Venstre, SV og Rødt, som vi mener burde kunne gitt et bredt flertall i denne sal for nettopp å ivareta begge de hensynene, om et eksternt utvalg for å avklare det juridiske grunnlaget. Vi vil likevel fortsatt gjøre alt vi kan for å belyse, øke kunnskapen og bidra til at ansvarlige blir stilt til ansvar, i både pågående og foregående forbrytelser.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:24:52]: Holodomor var en menneskeskapt katastrofe av ufattelige dimensjoner. Hvis jeg skulle anbefale en bok til representantene, ville det være Rød sult av Anne Applebaum, som viser at det ikke kan være noen tvil om at det var sovjetstyret som var ansvarlig for denne hungersnøden. Millioner av mennesker ble sultet i hjel. Anslagene over antallet dødsofre varierer. Det handler om at de sovjetiske myndighetene skjulte omfanget og til dels forfalsket det som var relevant statistikk.

Begrepet «folkemord» er definert i FNs folkemordkonvensjon av 1948 og Roma-vedtektene for Den internasjonale straffedomstol fra 1998. Det er et rettslig begrep med klart definert innhold. I tillegg til at visse handlinger må ha funnet sted, rettet mot en bestemt

gruppe, må handlingen være begått med hensikt om helt eller delvis å ødelegge gruppen som sådan. Å konstatere en slik strafferettslig hensikt forutsetter en bevismessig vurdering. Det er domstolene som er best skikket til å foreta en slik vurdering. Norge uttaler seg derfor på generelt grunnlag, ikke om hvorvidt overgrep rettet mot en bestemt gruppe kan anses som folkemord. Holodomor fant i tillegg sted før folkemordkonvensjonen ble vedtatt, og dermed før den internasjonale forbrytelsen folkemord ble fast definert av folkeretten.

Vi har ikke tradisjon i Norge for å fatte politiske vedtak, verken i Stortinget eller andre steder, om benevnelse på slike forbrytelser. Jeg tror det er en klok tilnærming at vi gjør dette rettslig og ikke politisk. Det er også i samsvar med maktfordelingsprinsippet og rettstatens prinsipper om at karakterisering av forbrytelser bygger på domstolens bevisvurdering og rettsanvendelse framfor statuering på politisk grunnlag. Jeg tror vi står oss på å følge rettstatens prinsipper uansett hva slags grusomheter som møter oss. Det er i hvert fall ikke noe tegn på at vi svikter noen moralske standarder ved å stå for rettstaten også i slike sammenhenger.

Den etablerte prinsipielle linjen har ligget fast under vekslende regjeringer, uavhengig av situasjon og land. Vi deler denne prinsipielle linjen med andre nordiske land. Heller ikke i disse landene har regjeringer erklært at holodomor er å regne som folkemord.

Presidenten [11:28:17]: Det blir replikkordskifte.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:28:35]: Min første replikk til utenriksministeren: Utenriksministeren sa at det var en bevisst utsulting, og så sa hun at definisjonen på folkemord er å ødelegge en gruppe. Hva er forskjellen?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:28:54]: Det som er forskjellen, og som er en diskusjon som foregår blant faghistorikere, er om denne hungersnøden ble rettet bevisst mot det ukrainske folk, eller om det var en forferdelig konsekvens av et kommunistisk vanstyre, som også rammet andre grupper i Sovjetunionen, også folk som snakket russisk.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:29:19]: Dette er juridisk semantikk som ikke hjelper de mange millionene og etterfølgerne av dem som ble drept. De hadde snudd seg i sin grav hvis de hadde hørt utenriksministerens begrunnelse for at det ikke blir kalt folkemord.

Nå har utenriksministeren de siste dagene hatt samtaler med Taliban, hatt diplomati med Iran, hentet terrorister i Syria, men kan ikke definere holodomor som folkemord. Alt det andre var helt greit. Det var hennes

fordømte plikt, som hun sa, men det er altså ikke en fordømt plikt å definere holodomor som et folkemord. Er dette et stort øyeblikk for utenriksministeren og regjeringen?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:29:59]: Å stå opp for maktfordelingsprinsippet i Norge er et meget stort øyeblikk – hva som er juristenes ansvar, hva som er historikernes ansvar, og også det at denne linja korresponderer med andre ganger vi har blitt stilt overfor det samme spørsmålet. Det gjelder bl.a. de grusomme overgrepene mot jesidene som har blitt begått av ISIL. Det handler om når vi har blitt stilt spørsmål om hvordan vi ser på hvordan uigurene behandles i Kina. Det handler om det samme svaret jeg har gitt på spørsmålet om jeg vil definere palestinerne lidelser som apartheid. Jeg mener det er en langsiktig prinsipiell linje, og i møte med alle verdens grusomheter mener jeg vi står oss på det.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:30:57]: Utenriksministeren kan stå så godt hun vil – for at hun ikke har tradisjoner for noe, at hun har maktfordelingsprinsippet, som hun var ute etter, og hun begynte å peke på andre nordiske land. De andre nordiske landene er i en prosess. Sverige er i en prosess. Finland er i en prosess. Island har allerede vedtatt det som folkemord. De har akkurat de samme prinsippene og maktfordelingsprinsippet som Norge, men de mener dette er viktigere. Bevisst utsulting av det ukrainske folk i 1932/1933 var et folkemord, mener de. Vi er snart den eneste nasjonen i Europa som mener at dette er et prinsipp vi er nødt til å følge. Vel, det mener ikke Fremskrittspartiet, og det burde heller ikke Stortinget mene. De burde støtte dette forslaget og heller la regjeringen lide et nederlag.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:31:47]: Jeg vet ikke om representanten egentlig er interessert i svaret, for det var ikke noe spørsmål heller. Jeg vil bare påpeke at det var en feil der, for erklæringer fra parlamentet er noe annet enn at regjeringer kommer med denne erklæringen. Det er ikke andre regjeringer, heller ikke på Island, som har gjort dette. Det er det islandske parlamentet, og det er en stor forskjell. Det er viktig at representanten, når han er såpass engasjert, framfører fakta fra Stortingets talerstol.

Presidenten [11:32:18]: Det er flott at utenriksministeren også er engasjert, men hun bør vanligvis vente til hun får ordet.

Replikkordskiftet er avsluttet.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:32:36]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Raja, Guri Melby og Ingvild Wetrhus Thorsvik om utdanningsmuligheter for afghanske kvinner (Innst. 240 S (2022–2023), jf. Dokument 8:120 S (2022–2023))

Presidenten [11:32:56]: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Åsmund Aukrust (A) [11:33:24] (ordfører for saken): Vi behandler i dag et forslag fra Venstre om utdanningsmuligheter for Afghanistanens kvinner. Jeg vil takke Venstre for å ta opp spørsmålet og for at vi får en diskusjon her i Stortinget om situasjonen i Afghanistan. I Norge har vi et spesielt forhold til Afghanistan. Vi har gjennom ti år engasjert oss for det afghanske folk – politisk, humanitært og gjennom solidaritetsarbeid – og militært gjennom 20 år. Jeg tror derfor det er mange nordmenn som har et helt eget kjærlighetsforhold til Afghanistan og dets folk, og nettopp derfor har Norge et ekstra ansvar for å støtte opp om dem.

Jeg tror det er grunnen til at det skar i hjertene til veldig mange av oss da Taliban igjen tok makten i Afghanistan sommeren for snart to år siden. Vi visste hva slags pris det afghanske folk ville betale for det, og spesielt visste vi hvordan det kom til å ramme Afghanistanens kvinner. De ville igjen få en politikk som ikke hører noe sted hjemme i dette århundret. Jeg vil takke utenriksministeren og regjeringen for det store engasjementet de har for Afghanistanens kvinner, og for at man på enhver mulig måte forsøker å finne veier for å støtte opp om likestilling og hindre en humanitær katastrofe.

Beslutningen om å nekte kvinner adgang til utdanning er fullstendig uakseptabel. Vi kan aldri tillate oss å akseptere eller bagatellisere slike avgjørelser. Det må møtes med sterke protester og med tydelige krav. Det er jeg glad for at Norge har vist. Vi må gjøre det vi kan for å støtte kvinners rett til utdanning. Det er viktig for den enkelte kvinne, for hennes liv og hennes familie, og det er også viktig for hele Afghanistan. Landet overlever ikke ved å holde halve befolkningen hjemme. Taliban må stilles ansvarlig, for de bærer ansvaret, og det er de som i praksis leder et land som er på randen av kollaps.

Vi behandler i dag et forslag fra Venstre om at regjeringen bør vurdere ulike måter å støtte Afghanistanens

kvinners rett til utdanning på. Selv om selve forslaget i dag bare får stemmene fra Rødt og SV i tillegg til Venstre, er det ikke fordi komiteen er uenig – tvert imot. Dette er noe Norge gjør, og regjeringen vurderer til enhver tid hvordan de best kan støtte Afghanistanens kvinner.

Når det gjelder forslaget som er reist, også gjennom media, om å hente kvinner til Norge, viser en samlet komité til at det har en del utfordringer. Det ene er det praktiske med visum, men det vanskeligste er at dette ville ha et omfang som vil være svært begrenset i forhold til de store behovene Afghanistanens kvinner har. Vi mener derfor at hovedstrategien bør være å hjelpe kvinnene på en annen måte, gjennom andre strategier. Utenriksministeren belyser dette gjennom svar hun har gitt til komiteen, men jeg tror at hun også gjennom innlegget her kommer til å belyse hvordan Norge skal fortsette å engasjere seg for kvinners rett til utdanning i Afghanistan.

Ingjerd Schou (H) [11:36:40]: Situasjonen i Afghanistan fortsetter å være bekymringsfull, ikke minst for jenter og kvinner, og jeg vil takke saksordføreren for en god oversikt over situasjonen.

Etter at Taliban igjen tok makten i landet høsten 2021, har ting gått fra vondt til verre igjen, spesielt for jenter og kvinner. Norge har hatt et langt engasjement for kvinners situasjon i Afghanistan. Jeg vil trekke fram hvordan vi under Solberg-regjeringen la ned en særskilt innsats for å fremme og støtte jenters rett til utdanning. Utdanning er helt avgjørende, særlig for kvinner og jenter i utviklingsland. Det utgjør forskjellen på et godt og et mindre godt liv, og både lokalsamfunn og enkeltmennesker er avhengig av utdanning for å utvikle seg og komme framover. Jeg deler derfor forslagsstillernes bekymring. Derimot er det ikke like enkelt å se nøyaktig hva vi kan gjøre.

Representantforslaget er todelt og etterlyser først utstedelse av studentvisum og stipender til afghanske kvinner som har fått sin utdanning avbrutt på grunn av Taliban. Det er dessverre praktiske begrensninger på en utvidelse av slike ordninger, bl.a. på grunn av manglende diplomatisk tilstedeværelse i Kabul for Norges del. Videre foreslås det å gi bistandsmidler direkte til afghanske kvinner som har fått sin utdanning avbrutt ved universitetet, slik at de kan fullføre i sitt nærområde.

I sin vurdering av representantforslaget opplyser regjeringen om at den fortløpende vurderer en rekke måter å øke støtten til afghanske kvinner og kvinners rett til utdanning på – noe av dette gjennom å oppskalere innsatsen Norge allerede bidrar med, og annet gjennom å bidra til programmer som støtter utdanningsmuligheter i hele regionen.

Høyre støtter som sagt intensjonen i representantforslaget. Årsaken til at vi avviser det, er at vi mener re-

gjeringen i tilstrekkelig grad viser til at en tar spørsmålet på alvor og er i gang med å utrede muligheter, herunder helt konkrete, praktiske utfordringer forbundet med delforslagene.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:39:38]: Etter 20 års krig i Afghanistan måtte NATOs styrker reise ut av Afghanistan, eller de ble presset ut av Afghanistan, med halen mellom beina. Etter to dagers samtale på Soria Moria mellom regjeringen og Taliban måtte regjeringen gå ut med halen mellom beina. Det ble ikke bedre for jenter i Afghanistan. Det var kanskje ikke så veldig mange som var overrasket over det, i hvert fall ikke Fremskrittspartiet. Det ble faktisk verre.

Det skrives også i innstillingen at det i brevet av 21. februar 2023 fra regjeringen sto at:

«regjeringen var tydelige overfor Taliban at de bærer ansvaret for det afghanske folks velferd og beslutningen om å nekte jenter tilgang til skolegang utover 7. klasse, og det er totalt uakseptabelt.»

Tror virkelig statsråden at noen bryr seg om dette? Når jeg nå snakker om «noen», snakker jeg om Taliban. Tror man virkelig det? Jeg ser at statsråden nikker, at hun tror det, men det hjalp i hvert fall ikke da hun prøvde. Når 20 års krig ikke hjelper, skal det vel mye til at to dagers samtale på Soria Moria skulle hjelpe særlig mye, men la nå det ligge.

Alle er enige om at behandlingen av kvinner og jenter i Afghanistan er helt forkastelig. Den islamistiske tolkningen er helt forkastelig, det er meningsløst, et slags – hva skal jeg si – IS-kalifat, bare at denne gangen er det Taliban: Det er helt forkastelig hvordan de behandler jenter. Det er jo definert av religionen. De mener det rettferdiggjøres av religionen, så det er ikke en diskusjon med statsråden eller regjeringen om hvordan dette kan fjernes. Det er religionen som bestemmer dette – fanatismen og tolkningen av islam, som er ekstrem – ikke budskapet fra Norges utenriksminister.

Så til forslaget: Jeg er litt usikker på hva som er målet. Målet er selvsagt å få kvinner til å få utdanning, det skjønner de fleste, men man må jo gå et skritt til. Hva skal de med denne utdanningen? Poenget med at man skal ha utdanning, er jo at man kan gå tilbake til Afghanistan og bygge opp landet, at de kan bruke denne utdanningen til beste for det afghanske folk, men å trekke kvinner ut fra Afghanistan for å være et annet sted, i et naboland, i Norge eller et annet sted, hjelper ingenting. Det hjelper for de kvinnene man eventuelt skulle få ut, men det som er hele poenget, er jo å få bygget Afghanistan og få fjernet Taliban og den ekstreme tolkningen av islam.

De vil ikke få komme tilbake til Afghanistan, for man vil ikke ha utdannede kvinner – eller de har utdannede kvinner som må være hjemme eller ha burka når

de går ut. De får ikke jobb. De får ikke bidra i samfunnet, bortsett fra de 450 som Norge har hjulpet, og som er i ulike former for hjelpearbeid der man ikke kan eller ikke aksepterer å bruke menn. Dette hjelper ingenting, så jeg forstår egentlig ikke hva forslaget går ut på, bortsett fra at man har sympati med forslaget, har sympati med kvinnene. Det må jo være et neste skritt som gjør at det blir bedre i Afghanistan, og at kvinnene faktisk får bruke det de har lært, i Afghanistan for å hjelpe det afghanske folk.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:42:51]: Eg deler nok ikkje førre talar si haldning om at det ikkje hjelper å gjera noko fordi alt uansett blir sånn som det er i dag. Derimot deler SV bekymringa til forslagsstillarane for kvinnene sin rett til utdanning i Afghanistan.

Å ta frå kvinner utdanning er ein djup urett mot den enkelte jente og kvinne. Utdanning betyr danning, det betyr utvikling for den enkelte, og det betyr moglegheit til arbeid og til å forsørgja seg sjølv. Å ta frå kvinner retten til utdanning vil samtidig svekkja heile det afghanske samfunnet. Utviklinga i Afghanistan er avhengig av at heile befolkninga kan bidra med kompetent arbeidskraft.

Ei stipendordning for afghanske kvinner i Noreg eller i naboland kan vera eitt av fleire gode tiltak for å bidra til at afghanske kvinner har moglegheit til å ta utdanning. Samtidig vil eg peika på at hovudfokuset bør vera å støtta det store fleirtalet av jenter og kvinner som aldri får moglegheit til å forlata Afghanistan.

Noreg må stå opp for afghanske kvinner sin rett til høgare utdanning, men ikkje mista av syne kor viktig grunnskulen er. Fleire lokalsamfunn har lykkast med å halda skulane opne trass i den sentrale politikken. Etter det eg er kjend med, er det framleis rom for òg å driva helsefagutdanning for kvinner.

Noreg bør først og fremst støtta opp om det folkelege presset for demokrati og menneskerettar som kjem nedanfrå i Afghanistan. Det er i dette folkelege engasjementet at håpet om ei god framtid for afghanske kvinner ligg.

Eg vil òg understreka kor viktig det er at Noreg opprettheld og styrkjer den langsiktige bistanden til Afghanistan. Støtte til det folkelege presset for menneskerettar generelt og rettane til kvinner spesielt lét seg ikkje gjera med humanitær hjelp åleine. Langsiktig bistand til Afghanistan har blitt kraftig redusert etter Taliban's overtaking av makta. Det er difor viktig at støtte til høgare utdanning for afghanske kvinner i nabolanda ikkje går på kostnad av den avgrensa langsiktige bistanden som i dag går til Afghanistan.

Samtidig skal vi ikkje lata dette vera argument mot å vurdera ordningar som kan hjelpa kvinner til å ta nett-

opp den høgare utdanninga som dei no blir nekta å ta i Afghanistan.

Dermed tek eg opp forslaga frå SV, Raudt og Venstre.

Presidenten [11:45:39]: Representanten Ingrid Fiskaa har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Guri Melby (V) [11:46:02]: Siden Talibans maktovertakelse har kvinners rettigheter i Afghanistan blitt stadig mer innskrenket på alle områder. Kvinner må igjen bære heldekkende plagg, og de har forbud mot å besøke parker, fornøylesparker og treningssenter. De får ikke reise lengre strekninger uten mannlig følge, og ikke minst er retten til utdanning kraftig innskrenket. Kvinner i Afghanistan får nå kun gå på skolen til og med 6. klasse.

I desember 2022 ble det kjent at Taliban nekter jenter og kvinner å studere ved alle universitet i landet. Dette kom etter at Taliban allerede hadde innført strenge regler for hvilke fag som var tillatt for kvinnelige studenter.

De forslagene vi fremmer her i dag, er å utstede studentvisum og stipend til afghanske kvinner som har fått sin utdanning avbrutt, og også å gi bistandsmidler til at afghanske kvinner som har fått sin utdanning avbrutt, kan fullføre sin utdanning ved læresteder i nærområdene.

Jeg synes det er synd at ikke partiene på Stortinget kan enes om dette i dag, særlig i lys av at det både i merknader og i debatten er tydelig fra alle parti at Norge bør gjøre mer enn det vi gjør i dag, og at alle tiltak som kan hjelpe, er oppe til vurdering, slik jeg tolker flertallet av partiene. Dette handler selvsagt først og fremst om kvinners rettigheter, men av pragmatiske årsaker tror jeg heller ikke at Norge eller våre samarbeidspartnere er tjent med at kvinnene i Afghanistan opplever at Vesten har forlatt dem til et liv uten utdanning og uten rettigheter etter at vi har vært i landet i over 20 år.

Vi har en plikt til å fortsette å gjøre det vi kan for å hjelpe afghanske kvinner med å ta utdanning, og jeg mener også det ville vært lurt av oss å gjøre det. Jeg er enig med Ayesha Wolasmal, som har kjempet for tiltak som dem vi fremmer i dette representantforslaget. Hun sier at dette handler om Vestens troverdighet, at vi følger opp de løftene vi har gitt til det afghanske folk, at vi kan bidra når det trengs, og at vi står opp for kvinners rettigheter i et av de landene der kvinner har det aller verst. En hel generasjon afghanske kvinner har vokst opp med rettigheter som vi var med på å bygge opp under vårt engasjement i landet.

Det beste er selvsagt å hjelpe folk der de er, men kvinnene som er i Afghanistan, kan ikke hjelpes der de er. Utdanning er forbudt for dem. Det å gi noen afghanske kvinner tilgang på utdanning i Norge, er selvsagt viktig på individnivå, men det handler også om å fortsette

kampen for de verdiene vi kjempet for i Afghanistan, og ikke minst om å ruste noen av de aller, aller modigste til å kunne fortsette kampen for et liv med større frihet.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [11:49:09]: Fra Kristelig Folkepartis side ser vi helt klart de gode intensjonene som ligger bak representantforslaget og stiller oss veldig tydelig bak beskrivelsene av de enorme behovene og den negative utviklingen en ser. Når kvinners rettigheter og muligheter til utdanning svekkes, svekker og ødelegger en hele samfunnet. Vi oppfordrer, som flere, regjeringen til å benytte den diplomatiske kapasiteten vi har, og alle aktuelle internasjonale kanaler på en måte som kan bidra til å bedre situasjonen for den afghanske befolkningen. Ikke minst er det viktig at utdanningsbistanden blir rettet mot jenter og kvinner.

Kristelig Folkeparti kommer likevel ikke til å støtte forslaget, og jeg skal redegjøre raskt for det. Når det gjelder det første forslaget, viser vi til Students at Risk og den antakeligvis umulige gjennomføringen av forslaget med de utfordringene det er redegjort for, men også de uklare konsekvensene dersom en brer ut programmet for andre sårbare studentgrupper, som kan – og helt sikkert vil – bli nedprioritert.

Vi ser hva regjeringen sier knyttet til samarbeidet med naboland, og vi vil følge spent med i utviklingen der og håper at en lykkes. Vi presiserer at det må skje uten at det går ytterligere ut over den langsiktige utdanningsbistanden.

Bistandsmidlene som har gått og skal gå til sårbare jenters og gutters utdanning, er kraftig redusert av regjeringen. Derfor er det en reell frykt for at det får utilsiktede konsekvenser for andre grupper på utdanningsfeltet hvis en hadde støttet dette forslaget. Det sier jeg helt og fullt med bakgrunn i den budsjett situasjonen som det blir lagt opp til. Vi i Kristelig Folkeparti er redd for at det da blir kuttet ytterligere for sårbare barn i grunnskolen.

La det være klart: Kristelig Folkeparti støtter intensjonen og vil gjøre alt vi kan for å sikre den langsiktige bistanden. Om vi fikk bestemme, hadde vi gjort det vi kunne for å få snudd de kuttene som vi har sett på utdanning, og økt det livsviktige arbeidet for de afghanske jentene og kvinnene.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:51:38]: Jeg synes dette har vært en veldig god diskusjon, som illustrerer hvor viktig det er ikke å glemme alle de kvinnene i Afghanistan som nå nektes utdanning. Norge gir i dag muligheter for afghanske jenter og kvinner i den mørke tida vi lever i. Det skjer gjennom sivilsamfunn og multilaterale kanaler, hvor vi støtter jenters skolegang der gutter og jenter har lik tilgang. Vi støtter kompetanseheving, yrkesopplæring og flere tiltak for dem som ikke lenger har lov til å gå på høyskoler og universiteter.

Norge finansierer i dag høyskoleutdanning for kvinner innen helsefag, som fortsatt er åpent for kvinner. Tilførsel av flere kvinnelige helsearbeidere er avgjørende for afghanske kvinners levekår og rettigheter. Derfor er dette en prioritert innsats, som vi ønsker å øke i tida som kommer.

Vi vil også fokusere på alternative tilbud og kompetanseheving for de afghanske kvinnene som nå ikke kan ta høyere utdanning. Vi er i gang med dialog med våre partnerland i Asia, som ønsker å tilrettelegge studier for et antall afghanske kvinner. Dette er land som har langt bedre forutsetninger enn Norge for å bistå med utreise og også visum. Hvis de får på plass slike programmer, kan Norge bidra med finansiering, og jeg har vært i dialog med flere om dette.

Enkelte europeiske land støtter tiltak for utdanning av afghanske kvinner i regionen, og Tyskland har annonsert et bidrag på 7 millioner euro. Dette skal gå til kompetanseheving for jenter i Afghanistan og stipender til kvinnelige flyktninger. Tsjekkia, Danmark og Tyskland gir støtte til stipender for afghanske flyktninger i regionen gjennom UNHCR, og EU har et program med UNDP om utdanning av afghanske kvinnelige studenter i Sentral-Asia. Erfaringene fra dette har imidlertid vært blandede på grunn av manglende returforutsetninger.

Så vil jeg kommentere representantens forslag om å opprette en kvote for studentvisum i Norge, selv om det som gjelder studentvisum, hører inn under justis- og beredskapsministerens konstitusjonelle ansvar. Dagens regelverk sier at man kan ha studentvisum hvis det er returforutsetninger, så et slikt forslag vil kreve endringer i dagens regelverk. Det er også andre tungtveiende grunner til at vi ikke vil gå videre med dette forslaget. En særordning for studenter i Norge vil være dyr og kun komme noen få til gode. Vår innsats i Afghanistan koster langt mindre per student, og vi kan hjelpe langt flere. Den bidrar også til å opprettholde – og dette er viktig – et rom for kvinner i arbeidslivet i Afghanistan, og til at det afghanske samfunnet tilføres kompetanse, som er en forutsetning for en positiv samfunnsutvikling på sikt.

Presidenten [11:54:40]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:54:46]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og Naomi Wessel om å sikre helikopterstøtte til Hæren i 2023 og bevare kompetansemiljøet på Bardufoss (Innst. 242 S (2022–2023), jf. Dokument 8:128 S (2022–2023))

Presidenten [11:55:10]: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Marit Arnstad (Sp) [11:55:47]: På grunn av sykdom står jeg her i dag litt som stedfortredende saksordfører og skal redegjøre for innstillingen fra komiteen. Jeg vil takke komiteen for samarbeidet. Det er klart at den sikkerhetspolitiske situasjonen vi er i i Europa i dag, understreker behovet for å styrke nasjonal forsvarsevne, og komiteen er enig i at helikopterkapasiteten i nord er bekymringsverdig.

Forslagsstillerne fra Rødt har fremmet et forslag om å flytte et tilstrekkelig antall Bell 412-helikopter til Bardufoss for å styrke Hærens helikopterkapasitet. Helikopter er en viktig kapasitet for enhver moderne hærstyrke, og de norske helikoptrene er viktige for evnen til både rekognosering, strategisk flytting av soldater og utstyr og å evakuere skadde soldater. Det er hele komiteen enig i.

I forkant av representantforslaget ble det fra regjeringens side besluttet tiltak for å styrke Hærens helikopterkapasitet på Bardufoss. Dette innebærer etablering av en skvadronledelse på Bardufoss som en forskuttering til organisasjonen som skal operere framtidig helikopterkapasitet. Den enheten skal hjelpe Hæren med operativ prioritering av Bell 412, opprettholde kompetanse og støtte med sivilt innleide ved behov. Samtidig etableres det også to Bell 412-vedlikeholdsdokker på Bardufoss. Det vil innebære at en del av vedlikeholdsarbeidet på Bell 412 flyttes til Bardufoss, med de fordelene det innebærer når det gjelder både utdanning av lærlinger, økt tilgang til helikopter og også større grad av flyging og utdanning av flygere. Slik sett styrkes kompetansemiljøet på Bardufoss på denne måten og legger grunnlaget for en bedre helikopterberedskap i nord.

Tiltakene som er blitt gjort, er viktig for helikopter-miljøet på Bardufoss og samtidig viktig for vår nasjonale sikkerhet i nord. Samtidig vil jeg påpeke at Forsvarets helikopter også er en avgjørende ressurs for spesialstyrkene våre og andre deler av Forsvaret. En samlet komité er enig i at det er nødvendig å opprettholde nasjonal beredskap i hele landet, og at Forsvarets samlede helikopterressurser må styrkes.

Som talskvinne for Senterpartiet er jeg også glad for at Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen nå har besluttet å gå til innkjøp av seks amerikanske Seahawk-helikopter til Forsvaret. Det er også viktig at det er blitt gjort

konkrete tiltak for å bevare maritim helikopterkompetanse for å lette innfasing av ny kapasitet. Innfasingen av denne kapasiteten, med tilhørighet på Bardufoss, vil være et viktig bidrag som gir Kystvakten bedre evne til å sikre nasjonal kontroll av myndighetsøvelse. Samlet sett vil dette innkjøpet, sammen med ledelse og økt vedlikehold, bety at man styrker Forsvarets beredskap, tilstedeværelse og årvåkenhet i nord. Jeg beklager at jeg snakket litt fort der – jeg ville si mer enn det jeg hadde tid til på 3 minutt.

Nils-Ole Foshaug (A) [11:59:10]: «Ingen moderne hær opererer uten helikopter. Dedikert militær helikopterstøtte er derfor svært viktig for Hæren.» Dette uttalte daværende sjef i Hæren Odin Johansen til Forsvarets forum i 2017.

Vedtaket om en ny helikopterskvadron og nye helikoptre til Hæren er gjennomført og gjort. I Hurdalsplattformen slår regjeringen fast at man ønsker å flytte et tilstrekkelig antall Bell 412-helikoptre til Bardufoss for å styrke Hærens helikopterkapasitet i påvente av innkjøp av nye helikoptre. Flyttingen skal være basert på en militærfaglig vurdering.

Siden Støre-regjeringen tiltrådte, har det vært arbeidet med å finne løsninger for å styrke Hærens helikopterkapasitet på Bardufoss. Ulike alternativer har vært utarbeidet, i tett dialog med forsvarssjefen, men vi har en aldrende helikopterflåte, og det er store vedlikeholdsbehov for skrogene de neste to–tre årene. På kort sikt er utfordringen knyttet til antall tilgjengelige Bell 412 og personell, og det er derfor bra at regjeringen fortsetter arbeidet med å styrke helikopterkapasiteten i nord.

Etableringen av en skvadronledelse på Bardufoss gjennomføres nå i 2023. Dette er en viktig forutsetning for den nye skvadronen som skal opprettes. Denne enheten skal hjelpe Hæren med operative prioriteringer av Bell 412, og det er en ressurs som Hæren ikke har hatt tidligere.

Kompetansemiljøet på Bardufoss har over mange tiår vært meget godt, men de ansatte har i lengre tid måtte forholde seg til både oppturer og nedturer: fra hovedbasehelikopter til ikke-hovedbasehelikopter, fra operativ hærhelikopterskvadron til nedleggelse av skvadronen, fra innfasing av NH90 til vurdering av flytting til Bergen, for så kansellering av hele kontrakten. Det har vært en usikker tid som har vært meget utfordrende.

Usikkerheten for de ansatte er nå over. Med ny maritim helikopterkapasitet, der de første maskinene kommer i 2025, er planleggingen i gang – med klargjøring av crew og teknisk personell. I tillegg etableres to Bell 412 vedlikeholdsdokker, én i 2023 og én i 2024. Det betyr økt Bell-vedlikehold i nord, og vedlikehold som i dag utføres i Stockholm, på Kjeller og på Rygge, flyttes til

Bardufoss og vil bidra til opprettholdelsen av aktivitet og ikke minst kritisk kompetanse.

Til slutt må jeg berømme det årelange samarbeidet mellom Flyfag Bardufoss og Maritim helikopterving når det gjelder utdanning av flyteknisk personell – et samarbeid som har tilført flyvåpenet kritisk kompetanse og styrker vår forsvarsevne.

Hårek Elvenes (H) [12:02:31]: Spørsmålet om helikopterstøtte til Hæren på Bardufoss ble grundig behandlet i forhandlingene om langtidsplanen for forsvarssektoren for litt over to år siden. Et vedtak om å anskaffe nye helikoptre, både til Hærens avdelinger i nord og til Forsvarets spesialstyrker fra 2024, ble framforhandlet med et bredt flertall i Stortinget. Det viktigste nå er å sørge for at helikoptervedtaket, slik som det ble vedtatt av Stortinget, faktisk blir effektivt.

Dagens Bell 412-helikoptre ble innfasert i Forsvaret rundt 1990 og vil om noen få år nå sin tekniske levetid. Å flytte et mindre antall Bell-helikoptre nordover vil bare i liten grad forbedre helikopterberedskapen i nord, særlig sett i lys av det store vedlikeholdsbehovet disse helikoptrene har.

En kraftsamling av Bell-helikoptrene på Rygge til støtte bl.a. for Forsvarets spesialstyrker og politiets beredskapstropp fram til nye helikoptre er på plass, er svært godt faglig begrunnet. Jeg vil minne forslagsstillerne, som for øvrig ikke er til stede i salen, om at dette var et veldig viktig oppfølgingspunkt i Gjærv-kommisjonens anbefalinger. Denne anbefalingen mente Solberg-regjeringen var svært viktig å følge opp, og vi ser også at dagens regjering legger denne anbefalingen til grunn, til tross for at man signaliserte noe annet i valgkampen.

Dersom situasjonen skulle tilsi det, kan Forsvaret i perioder omprioritere bruken av Forsvarets helikoptre til andre avdelinger i andre deler av landet, f.eks. til Hærens avdeling i nord, før nye helikoptre er på plass. En kraftsamling av Bell 412 på Rygge gir politiets beredskapstropp og Forsvarets spesialstyrker økt evne til å løse både nasjonale oppdrag og internasjonale oppdrag.

Til slutt: Høyre forventer at regjeringen følger opp Stortingets vedtak om anskaffelse av nye helikoptre til Hæren og Forsvarets spesialstyrker så raskt som mulig, og vi imøteser hva det måtte bli.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [12:05:16]: For å si det med et lite snev av ironi: Det er ingen tvil om at regjeringen ikke har forhastet seg med å etablere ny helikopterstøtte til Hæren og å sikre kompetansemiljøet på Bardufoss. Så kan man jo si at den forrige regjeringen heller ikke forhastet seg, og det er sikkert riktig, men behovet har vært der lenge, i mange år. Ikke minst har man videreført et prosjekt med NH90 som ikke var liv laga. Det foreslo Fremskrittspartiet allerede i 2017 å ter-

minere, men vi fikk ikke med oss flertallet på det. Vi prøvde det innad og utad, men vi fikk ikke regjeringen med på det. Det er veldig synd, for vi brukte veldig mye penger de årene frem til det nå ble terminert.

I dag mangler man tilstrekkelig helikopterkapasitet i nord. Da kan man selvfølgelig sjonglere helikoptre fra et sted til et annet, men det gjør ikke nødvendigvis den totale beredskapen bedre. Norge har for få helikoptre i forhold til det man trenger for å få god nok beredskap, både i sør og i nord. Da trenger vi nye helikoptre, ikke en sjonglering, og det er også viktig at beredskapen er god på Rygge når det gjelder Forsvarets spesialstyrker og beredskapstroppen, som også foregående taler poengterte.

Etter en tilbakemelding fra det eksisterende helikoptermiljøet på Bardufoss stilte Fremskrittspartiet noen måneder tilbake forsvarsministeren følgende skriftlige spørsmål:

«Vil statsråden treffe tiltak for å benytte de fem NH90-maskinene som står på Bardufoss til operasjonell profesjonell drift, frem til ny kapasitet er på plass?»

Bakgrunnen for spørsmålet var at det på det tidspunktet sto fem flyvedyktige NH90 igjen på Bardufoss. Det fikk Fremskrittspartiet bekreftet fra kompetent hold og av folk som var nær prosjektet. Dersom det på det tidspunktet hadde fantes politisk vilje og fleksibilitet, kunne disse maskinene ha blitt beholdt på Bardufoss til ny kapasitet var på plass. Det ville sikret operativ kapasitet og miljøet på Bardufoss. Det ville statsråden ikke. Hans svar var litt byråkratisk. Statsråden skrev:

«forsvarssektoren har en plikt å levere tilbake de helikoptrene som så langt er mottatt. Etter at kontrakten er hevet, har vi ikke rett til å benytte helikoptrene frem til tilbakeleveringen har skjedd.»

Det er selvsagt riktig, men det er noe som heter penger, og det er noe som heter vilje. Hvis man har penger og viljen, hadde man fått til det. Det er klart: Så viktig ville det ikke vært for NHIndustries å få disse helikoptrene tilbake hvis man kunne utsette det ett, to eller tre år. Det hadde vært mulig.

I stedet nevnte statsråden at det ble arbeidet med både permanente og midlertidige løsninger, og at man har tett dialog med nære allierte for å finne løsninger for å opprettholde forsvarskompetanse innen maritime helikopteroperasjoner inntil en ny maritim helikopterkapasitet er etablert. Hvorvidt dette er vellykket, er jeg litt usikker på, selv om statsråden hevder det i sitt svarbrev. Vi har fått en annen informasjon, om at det kanskje ikke er så vellykket som statsråden ønsker.

Ingrid Fiskaa (SV) [12:08:33]: Det er ein interessant ordkrig i innstillinga til denne saka, om historia og om

bakgrunnen for den bekymringsfulle situasjonen me no står i, med mangel på helikopter i Hæren generelt og i Nord-Noreg og på Bardufoss spesielt. Det er ein mangel som òg går ut over den sivile beredskapen i nord.

Eg merkar meg at representantar frå den førre regjeringa har eit stort behov for å springa frå det ansvaret dei openbert har for å ha sendt seks av ni av dei dåverande helikoptera sørover frå Bardufoss. Det var kontroversielt ikkje berre i mange lokalsamfunn, men òg i fleire fagmiljø.

No skal det altså kjøpast nye helikopter, så spørsmålet me diskuterer her i dag, er: Kva gjer me i mellomtida? Då er det SVs oppfatning at det hastar, og at det er avgjerande å bevare det viktige kompetansemiljøet for operativ og teknisk verksemd på Bardufoss, og vidare at det hastar med å styrkja òg den sivile og militære beredskapen i Nord-Noreg.

Det er bakgrunnen for at eg no fremjar forslaget me er med på, om å be regjeringa flytta eit tilstrekkeleg antal Bell-helikopter til Bardufoss for å styrkja Hærens helikopterkapasitet – i påvente av dette no annonserte innkjøpet av nye helikopter. Me støttar òg det lause forslaget som er fremja i saka.

Presidenten [12:10:17]: Representanten Ingrid Fiskaa har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Geir Jørgensen (R) [12:10:36]: Det er gledelig at en samlet komité ser det samme som oss i Rødt og er bekymret for Hærens helikopterberedskap i nord. Når vi i dag har foreslått at et tilstrekkelig antall Bell-helikoptre skal tilbakeføres til Bardufoss med det formål å styrke militær og sivil helikopterberedskap i nord, er det for å sikre dedikert helikopterstøtte til Hæren og bevare kompetansemiljøet på Bardufoss.

I innstillingen påstås det at Rødt stemte imot nye helikoptre til Hæren. Det er direkte feil. Det står svart på hvitt i dokumentet det blir vist til her, at Rødt stemte for nye helikoptre til Hæren, men Høyre ville altså ikke være med på å sikre dedikert helikopterstøtte til Hæren inntil de nye er på plass. Det er dette vi i Rødt nå vil hjelpe regjeringen å rydde opp i.

Det var en stor feil da Solberg-regjeringen sendte to tredjedeler av helikopterstyrken vi hadde på Bardufoss, til Rygge. Dette kan man gjerne kalle en «kraftsamling». Jeg vil kalle det en sentralisering og et ran av Nord-Norge. Vi har et kompetansemiljø som er svært verdifullt, og de har stått i en svært vanskelig situasjon veldig lenge.

Etter den kalde krigen ble det norske invasjonssvaret bygd ned. Hæren ble redusert fra over 16 000 til knappe 12 000 i dag. Heimevernet er halvert, Sjøheimvernet er lagt ned, og Luftvernet er redusert fra 32 til 4 batterier. Vi fikk i stedet et forsvar som var skreddersydd for å delta i stormaktsledet krig i utlandet, men med

mindre og liten evne til å forsvare Norge. Vi fikk altså en hær uten operative helikoptre i landsdelen som grenser mot Russland, og isteden har man prioritert å sende Bell-helikoptre til Jordan, ifølge NRK for å trene på krig i Midtøsten. Dette er den situasjonen vi har vært gjennom nå, og det er på tide å rette opp dette.

Beslutningen vi tar i dag, handler derfor om mer enn helikoptre. Den handler om vi skal fortsette å prioritere stormaktsledet krig i utlandet, eller om vi skal prioritere å styrke den nasjonale forsvarsevnen og beredskapen i nord.

Vi legger i dag fram et forslag, i tillegg til selve saken, hvor vi ber regjeringen legge fram en plan for når Bell-helikoptrene skal flyttes til Bardufoss, og hvor mange som skal flyttes. Med det tar jeg opp Rødts forslag.

Presidenten [12:13:31]: Representanten Geir Jørgensen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:13:48]: Regjeringen ønsker å styrke Hærens helikopterkapasitet og helikoptermiljøet på Bardufoss. Det er tydelig nedfelt i Hurdalsplattformen.

Utfordringen er at antallet operative Bell 412-helikoptre er lavere enn det som er ønskelig sett i forhold til de samlede behovene som vi ønsker å dekke. Både Hæren og spesialstyrkene har behov for helikoptre, samtidig som Forsvaret også har helikopter på antiterrorberedskap. Bell-helikoptrenes alder gjør at mer enn en tredel av skrogene fram mot 2026 vil være inne til kontinuerlig vedlikehold.

Regjeringen har siden høsten 2021 arbeidet med en rekke alternativer for å styrke Hærens helikopterkapasitet på Bardufoss. På kort sikt har regjeringen gitt Forsvaret i oppdrag å etablere en skvadronsledelse på Bardufoss, som en forskuttering av organisasjonen som skal operere framtidig helikopterkapasitet til støtte for Hæren. Denne enheten skal hjelpe Hæren med operativ prioritering av Bell 412, opprettholde kompetanse og støtte med sivil innleie ved behov. En slik dedikert ressurs har ikke Hæren hatt tidligere, og det vil være en styrking av Hærens helikopterkompetanse.

Det skal også etableres to Bell 412 vedlikeholdsdokker, eller verksteder, på Bardufoss. Den ene skal være etablert i år, og den andre neste år. Det vil innebære at noe av vedlikeholdsarbeidet på Bell 412, som i dag utføres i Stockholm, på Kjeller og på Rygge, flyttes til Bardufoss. Det vil kunne gi flere Bell 412-flytimer totalt i nord ved at man slipper å flytte skrog sørover for vedlikehold. I tillegg vil det bidra til å opprettholde kompetanse på personell fram til ny maritim helikopterkapasitet er på plass, og til å videreføre stillinger for teknisk personell tilknyttet Forsvarets helikoptermiljø på Bardufoss. Etableringen av to vedlikeholdsdokker på Bar-

dufoss vil bety økt Bell 412-aktivitet og vil bidra positivt til helikopterberedskapen i nord.

Regjeringens mål om å styrke Hærens helikopterkapasitet ligger fast, og det arbeides videre med ytterligere tiltak utover det som så langt er besluttet. Her er det en avveining mellom de ulike behovene til spesialstyrkene, Hæren og politiet, og hvilke alternativer som er mulig.

Representantforslaget peker på betydningen av å ta vare på helikoptermiljøet på Bardufoss. Det er i den sammenheng naturlig å trekke fram at regjeringen har lagt ned et omfattende arbeid for å sikre en ny maritim helikopterkapasitet til Sjøforsvaret. Regjeringen vil fremme forslag om å anskaffe seks Seahawk-helikoptre til Kystvakten lokalisert på Bardufoss. Ved tilslutning i Stortinget før sommeren vil de første kunne komme om vel to år. Dette vil være et svært viktig bidrag for å sikre helikoptermiljøet på Bardufoss.

Samtidig arbeides det videre med Stortingets vedtak om nye helikoptre til Hæren og spesialstyrkene, organisert i en skvadron på Bardufoss og en skvadron på Rygge, som vedtatt av Stortinget gjennom inneværende langtidsplan.

Presidenten [12:16:23]: Det blir replikkordskifte.

Geir Jørgensen (R) [12:16:37]: Jeg skal hoppe tilbake til valgkampen som førte fram til dette stortinget, da Senterpartiets toppkandidat fra Troms før valget lovet at Bell-helikoptrene skulle hentes hjem til Bardufoss, om hun så måtte gjøre det selv. Dette skal ikke være til forkleinelse for nåværende landbruksministers pilotegenskaper, men hadde det ikke vært bedre å spare både henne og eventuelle medpassasjerer for den turen og heller stemme for forslaget vårt, så kunne Forsvarets egne piloter ta seg av den henting?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:17:14]: Jeg tror det er smart at Forsvarets piloter tar seg av flygingen av helikoptrene. Som jeg har gitt uttrykk for både i min skriftlige uttalelse til Dokument 8-forslaget og i det jeg har sagt nå, jobber regjeringen systematisk for å løse utfordringene knyttet til de behovene som er for økt helikopterkompetanse og helikopterkapasitet i Hæren. Dette må imidlertid gjøres på en måte som samtidig ivaretar de andre oppgavene som helikoptrene skal dekke, nemlig de behovene som spesialstyrkene har, og den antiterrorberedskapen som man nå har til støtte for politiet.

Geir Jørgensen (R) [12:17:55]: Når det gjelder helikoptre, trenger vi ikke å være medlemmer av utenriks- og forsvarskomiteen for å skjønne at det kan bli lenge å vente. Det har vi eksempler på fra andre områder. Men når Hurdalsplattformen er så tydelig, og når Senterpar-

tiet har vært så tydelig på at helikoptrene skal tilbake: Vil statsråden si at dette er innfridd med den lille, helt marginale forbedringen som nå kommer?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:18:37]: Først: Regjeringen har tatt konkrete grep, og flere burde glede seg over at vi nå faktisk flytter vedlikeholdsarbeid fra de nevnte lokasjonene til Bardufoss. Det er har vært etterlyst lenge at vi flytter mer av vedlikeholdsansvaret for materiellet nordover. Nå tar vi et konkret grep knyttet til det, og det vil også bidra til å frigjøre flere flytimer.

For øvrig jobber vi, som jeg sa i mitt svar, systematisk med å se på hvordan vi videre kan oppfylle Hurdalsplattformen, og jeg minner om at det står der at «både Hæren og spesialstyrkane sine behov for helikopterkapasitet blir varetatt». Det er det grunnlaget vi har, og det er det vi jobber ut fra.

Hårek Elvenes (H) [12:19:34]: Før det siste stortingsvalget tok en rekke politikere fra Senterpartiet til orde for at noe av det første man skulle gjøre når man kom i regjering, var å sørge for at de helikoptrene som var overført til Rygge, skulle tilbakeføres til Bardufoss. Daværende stortingsrepresentant Sandra Borch uttalte sågar at hun selv skulle reise til Rygge og fly disse helikoptrene nordover. Når så ikke har skjedd, som faktisk er positivt sett fra Høyres side, må jo det bety at forsvarsminister Gram fra Senterpartiet vektlegger de faglige begrunnelsene, beredskapsmessig og driftsmessig, som den forrige regjeringen baserte sitt vedtak på, i langt sterkere grad enn de to som målbar forsvarspolitikken for Senterpartiet som sterkest i forrige periode. Kan det være en riktig observasjon?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:20:28]: Jeg synes det er veldig beklagelig at forrige regjering ikke gjorde de grundige vurderingene som regjeringen nå har satt i gang etter at vi overtok høsten 2021, med nettopp å gå igjennom og se på hvordan vi kan sikre mer helikopterkapasitet til Hæren. Jeg antar at Høyre også er interessert i det og ser behovet for det, i og med at man ønsker at det skal anskaffes ny helikopterkapasitet til Hæren. Det burde ha vært gjort grundigere vurderinger, og nå har vi allerede tatt grep for å styrke helikopterkompetansen og tilgangen til helikopter til Hæren, utover det som forrige regjering la opp til, og vi jobber videre for å se på hvordan vi kan komme enda lenger i det arbeidet.

Hårek Elvenes (H) [12:21:15]: Det var jo ikke svar på spørsmålet mitt, det var en avledningsmanøver. Vi må bare konstatere at det vedtaket som ble gjort av forrige storting, i det alt vesentlige ligger til grunn. En overføring av ett helikopter er for så vidt ganske lite. En sva-le gjør som kjent ingen sommer, men vi lar det ligge.

Forut for den forrige langtidspanen pågikk det en debatt, både politisk og fagmilitært, om hvilke helikopter man skulle ha, og eventuelt om Hæren skulle ha helikopter. Noen argumenterte sågar med at en mekanisert brigade faktisk hadde et begrenset behov for helikopter, mens man hadde en helikopterstudie noen år før det igjen som konkluderte med at Hæren burde ha helikopterkapasitet til å kunne løfte et kompani. Spørsmålet er om man har kommet noe videre nå i konklusjonen om hvilke helikopter Hæren skal få, basert på vedtaket Stortinget gjorde? 2025 nærmer seg jo fort.

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:22:21]: Først: Det er snakk om to vedlikeholdsdokker, og det er for å håndtere to helikoptre, ikke ett.

Når det gjelder prosessen med nye helikoptre til Hæren og spesialstyrkene, så jobber regjeringen videre med det i tråd med Stortingets vedtak, og er organisert i en skvadron henholdsvis på Bardufoss og på Rygge. Jeg vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget med mer informasjon om det. Det jeg kan si, er at det er levert en konseptvalgutredning fra Forsvaret, som har gjennomgått ekstern kvalitetssikring, og den saken er nå til oppfølging i regjeringen.

Presidenten [12:23:02]: Replikskordskiftet er omme.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:23:24]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å si det, men når jeg lytter til Høyre i denne saken, må jeg si at jeg er litt forundret over interessen for å kjøre kjempegamle kriger.

Det har aldri vært noen hemmelighet fra min side at jeg har vært imot den beslutningen forrige regjering gjorde. Jeg mente det var en uklok beslutning, ikke bare fordi jeg representerer Troms, men også fordi jeg mener at det for Forsvarets del er viktig i størst mulig grad å ha også helikoptre i nord. Det handler om den reelle situasjonen, hvor vår potensielle fiende ligger, og hvor vi er nødt til å ha innsatskraft fra Forsvaret i sin helhet – og fra Hæren i særdeleshet.

Vi så jo situasjonen tidligere, i pre-Ukraina-modus, der man gjerne kjempet kamper sørpå for å flytte militære kapasiteter fra nord til sør. Jeg antar at det er satt en fullstendig stopper for denne typen kamper som foregår internt i Forsvaret. Jeg håper i hvert fall det. Jeg håper forsvarsministeren sørger for det, for det er overhodet ikke en akseptabel situasjon. Det er i nord vi må ha spydspissen i norsk forsvar. Det innbefatter også helikopterkapasitet.

Jeg må si at jeg synes det er veldig bra med signalene som kommer fra forsvarsministeren, og at man har klart å agere såpass raskt hva gjelder maritime helikoptre. Det synes jeg er bra. De lovnadene som kommer med hensyn til Bardufoss, er jeg positiv til, men det gjenstår selv-

følgelig å se realitetene, for det er alltid noen kamper som foregår internt i Forsvaret også.

Så vil jeg gjerne bidra til å korrigere et bilde som tegnes av Høyre, men også av flere, og der man argumenterer, ut fra justispolitiske vurderinger, for at disse helikoptrene på Rygge er særdeles viktige. Hvis Høyre husker tilbake til sin egen regjerings tid, klarte de altså å opprette Politiets nasjonale beredskapssenter, som innbefattet en helt annen helikopterkapasitet enn politiet noen gang har hatt hva gjelder å kunne bekjempe terror på norsk jord og ivareta politioppgaver. Dersom det er terrorberedskap man er opptatt av, burde man i hvert fall tenke helikoptre i nord, også på justissiden, for det er der man mangler reelle kapasiteter på den sivile siden i dag. På spørsmålet som jeg stilte til justisministeren, har jeg fått et svar som tyder på at min vurdering er korrekt, så jeg ber om at man i hvert fall ikke skyver politiet foran seg i denne saken. Jeg respekterer militærfaglige råd, men ikke at man skyver politiet foran seg i argumentasjonen i denne saken.

Hårek Elvenes (H) [12:26:45]: Hvor man velger å lokalisere Forsvarets 18 Bell-helikoptre, er et nasjonalt beredskapsspørsmål. Da er det de nasjonale hensyn som må veies opp mot hverandre. De anbefalingene regjeringen fikk, og som beslutningen hviler på, var at det mest beredskapsmessig forstandige var å lokalisere hovedtyngden av disse helikoptrene på Rygge, til disposisjon for Forsvarets spesialstyrker.

Disse helikoptrene er gamle, de har et stort vedlikeholdsbehov, og skal man få til en effektiv trening som gir Forsvarets spesialstyrker den trening de må ha, må de også ha et tilstrekkelig antall helikoptre. Det var grunnlaget for denne beslutningen. Den begrunnelsen falt på steingrunn hos Senterpartiet. De sto hardnakket på at helikoptrene skulle overføres fra Rygge til Bardufoss så snart man kom i regjering.

Liv Signe Navarsete og Sandra Borch uttalte:

«Høyre regjeringen har gang på gang nedprioritert helikopter til Hæren. Det godtar ikke Senterpartiet og derfor tar vi grep.»

De grepene kunne man jo forventet at skulle bli tatt, men når vi ser at ett helikopter er overført fra Rygge til Bardufoss, er det begrenset hva man har gjort for å innfri sine egne lovnader. Det er fornuftig, og det tyder på at begrunnelsen som den beslutningen hviler på, også nå bifalles av Senterpartiet i regjeringskontorene. Det står det respekt av, og det har man forståelse for, men Senterpartiet visste antakelig da de valgte å polarisere dette spørsmålet så sterkt i forkant av valgkampen, at det ikke var beint fram å gjennomføre dette. Det var tunge beredskapsmessige begrunnelser for å lokalisere disse på Rygge.

Til slutt: Verken Rødt eller Fremskrittspartiet har flere helikoptre å rutte med enn de 18, som er det faktiske antall. Hvis man da går inn for å overføre disse til Bardufoss, må man samtidig erkjenne at man går på tvers av de faglige rådene, med de beredskapsmessige konsekvensene det har for å håndtere hendelser som man må reagere raskt på. Det er for så vidt ikke noe nytt at Rødt går mot fagmilitære råd og vurderinger – det er en lang rekke – men at Fremskrittspartiet gjør det, er litt mer oppsiktsvekkende.

Ivar B. Prestbakmo (Sp) [12:29:39]: Jeg er ikke helikopterpilot og overlater stort sett helikopterflygingen til dem som kan det, men det er et udiskutabelt faktum at Hæren har behov for helikopterkapasitet. Det forundrer meg stadig å høre Høyres gjentakende retorikk om helikopterproblematikken, det være seg Hærens behov og hvordan man selv opptrådte i Solberg-regjeringen, eller hvordan man nå bedriver en retorikkøvelse fra denne talerstolen.

Denne regjeringen sørger for at man får på plass maritim helikopterkapasitet, den sørger for at man får etablert to vedlikeholdsdokker for Bell-helikopter, den sørger for etablering av skvadronledelse med tanke på framtidig helikopterkapasitet, og den har fortsatt et sterkt fokus på hvordan man best mulig skal sikre nødvendig helikopterkapasitet for Hæren i nord.

Så igjen: Høyres omkampretorikk framstår som både besynderlig og kanskje en smule unødvendig.

Nils-Ole Foshaug (A) [12:31:06]: For å begynne med det positive: Man er enige om at Hæren og Forsvaret generelt har behov for mer helikopterkapasitet. Det er det stor enighet om i denne saken. Så lar jeg meg imponere over Høyres representant og hans iver etter å forsvare tidligere vedtak. Da må jeg spørre representanten Elvenes om han står ved den uttalelsen som daværende forsvarsminister hadde om at Hæren hadde behov, men at det ville bli dekt av NH90s restkapasitet. Det var altså en erkjennelse av at behovet var der, men restkapasiteten skulle være til stede. Står han fortsatt bak den påstanden, som han hevder han gjør når det gjelder alt det andre?

Så til kraftsamlingen på Rygge: Vi har 18 helikopter. En gang i tiden var det tolv på Bardufoss og resten på Rygge. På vei hjem fra Afghanistan satte vi igjen flere, og det ble ni begge steder. Så kan man stille spørsmål om det er vi som skal definere antallet på de ulike plassene til enhver tid – jeg er ikke sikker på det.

I dag er det 15 helikopter på Rygge, og de skal igjen- nom masse vedlikehold. Ser representanten Hårek Elvenes for seg at vi skal kjøpe 15 nye helikopter til spesialstyrkene når vi skal investere i det vedlikeholdet? Jeg

har aldri hørt at det er det antallet som skal være der, så hvorfor må det antallet være der akkurat nå?

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:32:55]: Jeg føler behov for å korrigere det som var en feil gjengivelse av Fremskrittspartiets standpunkt fra Høyre. Det er ikke riktig at vi støtter Rødts forslag, og det fremgår jo av innstillingen. Rødt står alene – eller de har kanskje støtte fra SV. Det er et ganske stort flertall i komiteen som er imot det konkrete forslaget som Rødt har lagt på bordet. Det hadde selvfølgelig vært en fordel om man i innstillingen hadde klart å skrive seg sammen noe mer, for her er det jo partier i både posisjon og opposisjon som til dels mener det samme. Det kunne gjerne ha fremgått tydeligere av innstillingen. Jeg skal ikke kritisere andre komiteers måte å jobbe på, men det hadde i hvert fall vært mer leservennlig.

Jeg vil igjen understreke det faktum at man ikke kan skyve justispolitiske og politifaglige hensyn foran seg når man skal argumentere forsvarspolitisk, for det er – etter mitt skjønn – ingen grunn til å bruke disse helikoptrene på Rygge som argumentasjon for terrrorsikring sør for Trondheim. Faktum er at den største utfordringen, hvis vi snakker om terror og terrorberedskap, finner vi i Nord-Norge. Den finner vi nord for Trondheim, for det handler om aksjonsradiusen til dagens politihelikopter, som er plassert på Politiets nasjonale beredskapssenter på Taraldrud. Vi har opsjon på å kjøpe ytterligere tre helikopter. De burde ha vært plassert i Tromsø, og det mener Fremskrittspartiet at vi bør gjøre. Det understreker behovet for at man faktisk har mer militærhelikoptertilstedeværelse i nord, for nettopp å kunne ivareta en beredskap ved terror og terroranslag i Nord-Norge.

Jeg klarer ikke å forstå hvorfor Høyre kjemper, og fortsetter å kjempe, denne kampen. Solberg-regjeringen gjorde mange gode vurderinger, men dette var ikke blant de beste. Det at man korrigerer det, tror jeg vi alle lever godt med.

Jeg registrerer at det er kommet tydelige lovnader fra forsvarsministeren. Det imøteser Fremskrittspartiet, og vi venter selvfølgelig på at det leveres. Det viktige er at man sørger for å ha mest mulig militær beredskap og tilstedeværelse i nord, for å kunne ivareta nasjonens interesser. Politisk spill som Rødt og SV måtte drive på med, er egentlig relativt uinteressant i så måte. Det er viktig at Stortinget er samlet i disse beslutningene – i hvert fall mest mulig samlet når det snakk om å utforme Forsvaret for fremtiden.

Presidenten [12:35:56]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [12:36:03]

Innstilling fra justiskomiteen om Nasjonal kontroll og digital motstandskraft for å ivareta nasjonal sikkerhet – Så åpent som mulig, så sikkert som nødvendig (Innst. 247 S (2022–2023), jf. Meld. St. 9 (2022–2023))

Presidenten [12:36:19]: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Ivar B. Prestbakmo (Sp) [12:36:49] (ordfører for saken): Vi behandler Meld. St. 9 for 2022–2023, Nasjonal kontroll og digital motstandskraft for å ivareta nasjonal sikkerhet.

Jeg vil begynne med å takke komiteen for godt samarbeid i saken og konstatere svært stor grad av enighet i en sak som omhandler viktige problemstillinger i dag. Det er en styrke i den tiden vi lever i, med de utfordringene som også stortingsmeldingen tar opp. I arbeidet med meldingen avholdt komiteen høring 14. februar, og det er i tillegg mottatt skriftlige innspill.

I et åpent, liberalt demokrati som det norske ligger det i bunnen at vi baserer oss på tillit – tillit til hverandre og tillit til dem vi inngår avtaler med, det være seg privatpersoner, bedrifter og næringsdrivende, mellom stat og private, og med dem vi handler varer og tjenester med. Kort sagt: Vi lever i et grunnleggende tillitsbasert samfunn, et samfunn som selvsagt over tid har utviklet systemer og mekanismer som både rammer inn tilliten og understøtter den på ulikt vis, etter store, brede flertall gjennom mange år. En av statens viktigste oppgaver er å ivareta nasjonens sikkerhet, og i meldingen tydeliggjør regjeringen strategisk retning, prioriteringer og tiltak for å ivareta nasjonal og digital sikkerhet på utvalgte områder.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen etter Russlands fullskala invasjon i Ukraina, men også utfordringsbildet over tid, med et trusselbilde og bruk av sammensatte virkemidler som kan true vår nasjonale sikkerhet, nødvendiggjør og forsterker behovet for en helhetlig og langsiktig tilnærming til nasjonal og digital sikkerhet i hele samfunnet. Gjennom stortingsmeldingen tar regjeringen dette på alvor og peker på fire viktige områder i så henseende.

Man vil tilrettelegge for økt oversikt over verdier som er strategisk viktige for nasjonens sikkerhet: eienedom, infrastruktur, teknologi og naturressurser. Et sen-

tralt virkemiddel her er å kartlegge grunnleggende nasjonale funksjoner. Det pekes også på at man vil bidra til økt oversikt over verdier som ikke dekkes av sikkerhetsloven, men som allikevel har betydning for nasjonal sikkerhet.

Videre vil man bruke nasjonalt eierskap og kontroll for å styrke den nasjonale sikkerheten. Det er viktig for å unngå at uønskede aktører får innsikt, kontroll og innflytelse over verdier som er av betydning for nasjonal sikkerhet.

Et tredje område man peker ut, er aktivt å bruke regulering for å ivareta nasjonal sikkerhet. Sikkerhetsloven skal være tilpasset det til enhver tid gjeldende trussel- og risikobildet. Nasjonal sikkerhet skal ivaretas bedre i gjeldende regelverk, og man legger opp til økt regulering innenfor digital sikkerhet, også for datasentre.

Et fjerde hovedområde som pekes ut, er en styrking av samfunnets motstandskraft og robusthet gjennom kompetanse og kunnskap om risiko, trusler, sårbarheter og effektive mottiltak. Det er en grunnleggende forutsetning for å kunne beskytte våre verdier mot uønskede hendelser.

Jeg skal så gå litt inn på noen forhold som er viktige for Senterpartiet og Arbeiderpartiet i saken, men som også gjenspeiler seg i ganske brede merknadsflertall. Regjeringen har løftet fram behovet for et forsterket og mer koordinert arbeid med digital sikkerhet som sentralt punkt i Hurdalsplattformen, herunder økt kapasitet for å bekjempe cyberkriminalitet, men også nasjonal datalagringssevne og digital beredskap. Dette følges opp. Da fullskalakrigen i Ukraina brøt ut, var regjeringen raskt ute med å foreslå nødvendig styrking av vesentlige sider ved norsk beredskap og operativ evne for å respondere på den aktuelle situasjonen, bl.a. en rekke tiltak for å kunne øke innsatsen mot digitale angrep. Ett av dem var etableringen av et nasjonalt varslingssystem for digital infrastruktur, og bevilgninger slik at flere virksomheter kunne knytte seg til digitale innbruddsalarmer med varsling til NSM. Videre foreslo dagens regjering allerede i statsbudsjettet for 2022 200 mill. kr til styrking av digital sikkerhet, og likeså en styrking på 71 mill. kr i inneværende års budsjett for å avdekke sammensatte trusler i de tre nordligste fylkene.

Kompetanse er ett av de viktige områdene det pekes på, ikke minst behovet for IKT-kompetanse – og bred kompetanse. Andre områder er koordinering og samordning mellom departementene, forhold knyttet til skyplattformer og datasentre og regjeringens arbeid med lov om digital sikkerhet.

Innledningsvis pekte jeg på tilliten i et liberalt demokrati som Norge som grunnleggende, og at det på mange måter er det vi skal sikre i krevende tider. Det er viktig og nødvendig og er en forutsetning for det sam-

funnet vi kjenner: så åpent som mulig, så sikkert som nødvendig.

Odd Harald Hovland (A) [12:41:59]: Den sikkerhetspolitiske situasjonen gjør det nødvendig med kraftfulle tiltak for å vareta nasjonal sikkerhet. Russlands angrep på nabolandet Ukraina 24. februar 2022 har skapt ein heilt ny situasjon i Europa. Akkurat det har vorte sagt fleire gonger frå denne talarstolen det siste året. Det har rett og slett vorte ei realitetsorientering for oss alle.

Samtidig er det frå mange hald og i mange samanhengar eit ønske – for ikkje å seie eit krav – om føreseielegheit, og det er forståeleg. Det føreseielege er med på å skape tryggleik. Det store spørsmålet er korleis me gjer det føreseieleg i ei verd som på så mange måtar har vorte så mykje meir uføreseieleg.

Det er inga enkel løysing og ikkje noko enkelt svar. Me kan ikkje vedta det føreseielege, men i ei verd med endring i den sikkerhetspolitiske situasjonen og eit endra trusselbilde vil auka medvit og auka motstandsevne bidra til å gjere det meir føreseieleg. Når me veit meir om kva me kan forvente, når me aukar vår kompetanse og set i verk tryggingstiltak, aukar òg graden av føreseielegheit.

Det handlar bl.a. om å forsterke innsatsen for å styrkje den kollektive motstandskrafta i samfunnet. Nasjonal kontroll på område som er strategisk viktige for nasjonal sikkerheit, er ein veldig viktig del av dette.

Auka nasjonal kontroll vil bidra til auka kompetanse, føreseielegheit og tillit som grunnlag for verdiskaping og framtidige investeringar i Noreg. Verkemiddel for å oppnå ulik grad av nasjonal kontroll må ein tilpasse og avvege mot andre viktige samfunnsomsyn i ein demokratisk stat. Dette er ein laupande og kontinuerleg balansegang som openbert kan vere vanskeleg. Det kan vere omsyn som eit fritt og ope samfunn eller aspekt ved det kunnskaps-, nærings-, handels- og tryggingspolitiske.

Ein grunnleggjande føresetnad for å vareta nasjonal sikkerheit er at myndigheitene har oversikt over kva verdiar og verksemder som har betydning for nasjonal sikkerheit.

Dei siste åra har gjort synleg kor viktig det er å ha både regulatoriske verkemiddel og evne til å tenkje langsiktig for å sikre nasjonal kontroll og nasjonal sikkerheit. Alvorlege dataangrep dei siste åra er ei påminning om behovet for digital motstandskraft. Behovet for utvikling og tilpassing av tiltak for å kunne imøtekomme aktuelle situasjonar som kan oppstå, er openbert. Det å førebygge uønskete hendingar vert stadig viktigare. Sjølv om enkelte tiltak vil kunne påføre både offentlege og private verksemder direkte kostnader og utløyse auka

krav til rapportering, må kostnadene vegast opp mot omsynet til å kunne vareta nasjonal sikkerheit.

Det viktigaste regulatoriske verkemiddelet for å vareta nasjonal sikkerheit er sikkerheitsloven, og det er heilt nødvendig at han er tilpassa det som til kvar tid er det gjeldande trussel- og risikobildet. Difor er det positivt at regjeringa varslar at ho vil fremje nødvendige forslag til endringar av loven for å gje betre oversikt over endringar i eigarskap i norske verksemdar og klargjere reglane for å stanse uønskte sal til framande aktørar.

God sikkerheitsstyring fordrar kompetanse om truslar, sårbarheiter og effektive tiltak og er ein føresetnad for å kunne beskytte verdiar mot uønskte hendingar. Det er difor nødvendig å bygge ein god sikkerheitskultur i heile samfunnet. I samband med det er det positivt at Justisdepartementet har bedt dei andre fagdepartementa om å kartlegge eigen sikkerheitskompetanse.

Kompetanse og kunnskap om risiko, truslar, sårbarheiter og effektive mottiltak er ein føresetnad for å kunne beskytte våre verdiar mot uønskte hendingar. Det er heilt nødvendig at privatpersonar, verksemdar og myndigheter er bevisst sikkerheitsutfordringane og har nødvendig kunnskap om korleis ein skal møte dei. Tiltaka som vert fremja i denne meldinga, vil bidra til å auke kompetanse- og kunnskapsnivået i samfunnet. Det er spesielt positivt at regjeringa signaliserer at ein vil styrkje motstandskrafta og gjere samfunnet meir robust gjennom auka kompetanse og kunnskap om det digitale. Det er viktig at eventuelle kompetansegap vert fylte. God og stabil kompetanse må vere på plass for å levere den digitale infrastrukturen og sikkerheita som er nødvendig.

Utgangspunktet er at førebyggjande nasjonalt sikkerheitsarbeid har som føremål å auke sikkerheita i samfunnet. Tiltaka må difor vere forståelege og forholdsmessige, og ein må bruke dei på ein slik måte at det bidrar til føreseielegheit og tillit, vektar ulike omsyn og samtidig bidrar til å vareta nasjonal sikkerheit.

Denne meldinga legg strategi og peikar retning på ein slik måte at me kan oppnå nettopp dette: føreseielegheit, tillit og nasjonal sikkerheit.

Ingunn Foss (H) [12:47:01]: En av statens viktigste oppgaver er å ivareta nasjonal sikkerhet, og digital sikkerhet er avgjørende for å ivareta velferdssamfunnet, viktige samfunnsfunksjoner og nasjonale sikkerhetsinteresser.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen vi ser i dag, krever større nasjonal kontroll med verdier som benyttes av fremmede makter til å handle i strid med norske interesser.

Skillet mellom krig og fred har blitt mer utydelig. Statlige og ikke-statlige aktører tar i bruk et bredt spekter av virkemidler for å skape uro og oppnå sine mål. Vi

ser påvirkningsarbeid, cyberangrep, spionasje, strategiske oppkjøp og kartlegging av kritisk infrastruktur. Trusselaktørene utvikler seg raskt og finner stadig nye måter å angripe på. Det stiller strenge krav til at myndighetene må følge med i utviklingen og styrke forsvaret mot slike trusler.

I trusselvurderingen for 2023 peker Etterretningstjenesten på at utenlandske aktører bruker utenlandsinvesteringer som et virkemiddel for å understøtte egne strategiske mål. Summen av investeringer og oppkjøp kan medføre at stater Norge ikke har et sikkerhetspolitisk samarbeid med, får innflytelse og kontroll over verdier som kan brukes til å true norske sikkerhetsinteresser.

Det er viktig at arbeidet på dette feltet ses i sammenheng med og harmoniseres med EU-regler om screening av utenlandske direkteinvesteringer. Solberg-regjeringen satte i gang et arbeid med å revidere sikkerhetsloven for å sikre økt kontroll med oppkjøp som kan påvirke nasjonal sikkerhet. Forslaget ble sendt på høring i oktober 2021, og høringsfristen gikk ut 1. januar 2022. Så vidt jeg kan se, har dagens regjering verken fremmet lovproposisjon om endringer av reglene om eierskapskontroll eller sendt øvrige forslag til endringer i sikkerhetsloven på høring.

Norge er et av verdens mest digitaliserte samfunn. Vi har en digital offentlig sektor, befolkningen har høy digital kompetanse, og vi har en digital infrastruktur i verdensklasse. Teknologi og digitale løsninger preger stadig større deler av samfunnet. Svikt og sårbarheter i digital infrastruktur, datasystemer og verdikjeder kan få store konsekvenser for den enkelte virksomhet og for samfunnet som helhet.

De aller fleste tiltakene i denne meldingen bygger på det arbeidet som ble satt i gang av Solberg-regjeringen, og jeg er glad for at dette arbeidet videreføres.

Den forrige regjeringen fikk på plass en ny og oppdatert sikkerhetslov, og det digitale sikkerhetsarbeidet ble kraftig styrket. Nasjonalt cybersikkerhetssenter ble åpnet i 2019. Senteret er Norges nasjonale responsfunksjon for alvorlige digitale angrep og skal beskytte grunnleggende nasjonale funksjoner, offentlig forvaltning og næringsliv mot cyberangrep. Både offentlige og private virksomheter deltar som partnere og har fått plass på senteret. Høyre vil videreutvikle dette senteret ved å styrke evnen til å avdekke og håndtere digitale trusler.

Arbeidet med å styrke den nasjonale digitale sikkerheten er utfordrende. For å lykkes er vi avhengige av at alle deler av samfunnet, fra små og mellomstore bedrifter til departementer og direktorater, tar ansvar, reduserer egne sårbarheter og bidrar til å styrke regjeringens situasjonsforståelse. Det krever at alle snakker samme språk, og at regelverket er sydd sammen på en logisk måte.

Myndighetene må ha arenaer for informasjonsutveksling og samarbeid om utvikling av regelverk, tiltak og prosedyrer sammen med offentlige og private virksomheter.

Høyre er glad for at det skal komme en ny lov om digital sikkerhet. Etter vår mening må den utformes i tråd med NIS2-direktivet, og Norge må holde minst samme nivå som EU i det digitale sikkerhetsarbeidet.

God forebygging, bekjempelse og håndtering av digitale angrep og sårbarheter krever godt samarbeid mellom private aktører, offentlige virksomheter og myndigheter. De må kommunisere godt og ha klare ansvarsområder og kommunikasjonslinjer.

Næringslivet har kompetanse og ressurser som er avgjørende både for å sikre grunnleggende nasjonale funksjoner og for å etablere en felles situasjonsforståelse. Det er viktig med systemer som sikrer at næringslivet og myndighetene kan kommunisere godt og utveksle sensitiv informasjon om sårbarheter, trusler og utfordringer på en sikker måte.

Staten er ikke i stand til å løse alle utfordringer med digital sikkerhet alene. Derfor er det så viktig at alle bidrar, og at det legges til rette for gode rutiner og systemer som sikrer at angrep kan avverges og håndteres på en best mulig måte.

Det er som sagt mye bra i denne meldingen, som viderefører det arbeidet den forrige regjeringen startet. Nå er det viktig å få på plass revisjonen av sikkerhetsloven og ny lov om digital sikkerhet, og jeg ser fram til at denne meldingen følges opp så fort som mulig.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:52:08] (komiteens leder): Som seg hør og bør er det slik at stortingsmeldinger trekker opp de lange linjene på politiske områder, i dette tilfellet digital sikkerhet og digital motstandskraft. Jeg synes det er godt å se at det i det aller meste er stor enighet blant de politiske partiene med hensyn til hvordan dette feltet må utvikles videre. Det er viktig, for uavhengig av regjering er vi helt avhengige av å bygge opp mer digital motstandskraft. Det er helt sentralt for å ivareta nasjonens interesser, ivareta sikkerheten for nasjonen, og da er det avgjørende at man i hvert fall har en felles forståelse av de overordnede utfordringene og de overordnede målsettingene. Det oppfatter jeg at man i stor grad har, enten det gjelder kompetanse, det handler om å ha nasjonal kontroll, det handler om – til og med – kvantedatateknologi, eller det handler om skyplattformer og datasentre. Det som ofte er det mest interessante, er når man går fra de overordnede føringene til den konkrete implementeringen og den konkrete oppfølgingen, for det er som regel der ting spriker.

Da merker jeg meg – med stor bekymring – de problemstillingene som reises av Kripos i dag på tv2.no,

hvor Kripos uttrykker bekymring fordi man mener at Norge ikke har kontroll på datasentre. De sier rett og slett at de ikke har en reell mulighet for myndighetsoppfølging overfor datasenternæringen, og det forstår jeg er noe de i desember henvendte seg om til Justisdepartementet, og som de ber om en oppfølging av. Det kan sikkert være utfordrende for justisministeren å få svart ut det nå i mars, men det viser hvor viktig det er å ha regelverksutvikling på dette området.

Vi står i en situasjon hvor det ene datasenteret etter det andre skal etablere seg – for øvrig i en situasjon hvor vi går mot strømmangel fordi et uklokt flertall på Stortinget skal drive og elektrifisere alt mulig rart. På grunn av det blir det opprettet mange nye datasentre. Da er det viktig at man har kontroll på innholdet i disse datasentrene, og kanskje en noe mer tilbaketrent holdning, altså kanskje et ønske om ikke å etablere alle disse datasentrene, for det går ut over strømmen vår, og da går det også ut over vår mulighet til å utøve nasjonal kontroll – når vi rett og slett mangler regelverket for å følge det opp. Jeg håper at dette er noe man konkret tar tak i.

Fremskrittspartiet har fremmet tre forslag, som jeg for øvrig tar opp, forslag nr. 1, forslag nr. 2 og forslag nr. 3. Forslag nr. 2 handler om en sak som regjeringen egentlig allerede har implementert. For øvrig: Samme dag som de avga denne saken, innførte regjeringen begrensninger på bruk av applikasjoner som TikTok på tjenestetelefonene til departementsansatte og ansatte i regjeringsapparatet. Det er bra at man gjorde det. Vi var sannsynligvis et av de aller siste landene i den frie verden som innså – i hvert fall på regjeringsnivå – den trusselen og faren som Kina representerer gjennom det som kan fremstå som ufarlige kanaler. TikTok handler som kjent om langt mer enn koselige kattevideoer. Det handler både om de holdningene som plattformen brukes til å spre, påvirkningen, og det handler ikke minst om sikkerhet og den tilgangen på datainformasjon som denne applikasjonen muliggjør.

I og med at forslag nr. 2 er implementert, omgjør vi det til et oversendelsesforslag, men vi står ved forslag nr. 1. Også forslag nr. 3 er helt nødvendig. Vi må få nye råd fra NSM, for justisministerens bruk av TikTok på sin tjenestetelefon har egentlig gjort rådene ubrukelige.

Presidenten [12:57:13]: Representanten Per-Willy Amundsen har tatt opp Fremskrittspartiets forslag, slik han grundig redegjorde for.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [12:57:25]: Det er mye bra i denne stortingsmeldingen, og det er positivt at det i det store og det hele er tverrpolitisk enighet om å styrke den digitale motstandskraften. Det er viktig for tryggheten i samfunnet, og det sier noe om en felles situasjonsforståelse, som er viktig for veien videre.

Jeg vil gi regjeringen honnør for å understreke viktigheten av statlig eierskap av eiendom og infrastruktur som er viktig for nasjonal sikkerhet. Det er også positivt å samordne digitaliseringspolitikken under mer demokratiske prosesser. Til nå har digitaliseringen i for stor grad vært overlatt til noen få dominerende aktører. Digitaliseringen har stor påvirkning på samfunnsutviklingen, da flere av de digitale verktøyene som har kommet på plass de siste tiårene, har blitt kritisk infrastruktur i samfunnet.

Digital suverenitet og det å regulere datainnsamling, databruk og datalagring er viktig for å ivareta nasjonal sikkerhet. Det må kartlegges hvilken type data og mengde som må innlemmes under statlig kontroll for å sikre nasjonal sikkerhet. Statlig eierskap over datasentre som inneholder samfunnskritisk informasjon, som helse- og forsvarsdata, må ligge til grunn i den digitale sikkerhetspolitikken.

Derfor er det særlig viktig at regjeringens utredning av innføring av en nasjonal skytjeneste nettopp fører til etableringen av dette. En nasjonal skytjeneste vil være et essensielt verktøy for å ivareta nasjonal sikkerhet, gjennom lagring av samfunnskritiske, offentlige data. Det er også viktig at det i dette arbeidet etableres plattform- og programvareløsninger til bruk av det offentlige for å frigjøre infrastruktur som daglig brukes av det offentlige, fra private internasjonale selskapers kontroll. Dette er noen av de viktige tingene vi mener det må fokuseres på i tiden framover, og vi ser fram til det videre arbeidet.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [13:00:15]: Jeg må først beklage at jeg har litt dårlig stemme, men jeg skal prøve å snakke så høyt jeg kan.

Dagens sikkerhetspolitiske situasjon danner et svært alvorspregget bakteppe for denne meldingen som regjeringen har fremmet for Stortinget. Slik jeg ser det, handler stortingsmeldingen i all hovedsak om hvordan vi skal beskytte oss mot andre staters misbruk av teknologi, men har også i seg noen elementer som handler om hvordan vi selv skal hevde oss i den internasjonale kampen om å oppnå teknologiske fortrinn. Mitt innlegg kommer til å handle om den første delen.

Her vil jeg vise til Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes samordning av arbeidet med digital sikkerhet i sivil sektor, som ble offentliggjort i vår. Denne rapporten gir en knusende dom over Justisdepartementets ivaretagelse av ansvaret de har for digital sikkerhet i sivil sektor. Det er klart at her har regjeringen en lang vei å gå, og jeg regner med at de tar dette arbeidet på største alvor, ikke minst i lys av den sikkerhetspolitiske situasjonen vi befinner oss i.

Jeg vil ta opp et par andre poenger fra stortingsmeldingen.

For det første vil jeg understreke at nasjonal kontroll ikke alltid trenger eller bør bety nasjonale løsninger. Tvert imot kan forpliktende internasjonalt samarbeid med land som vi stoler på, og som vi deler våre verdier med, være en del av løsningen. La oss ta datalagring som eksempel. I stortingsmeldingen vi diskuterer, skriver regjeringen at NSM innen utgangen av 2022 skal levere en utredning om nasjonal skytjeneste. Det er nok riktig at det finnes informasjon som er så pass sensitiv av den bør lagres nasjonalt, men selv for denne informasjonen trenger vi solide avtaler med land vi stoler på om evakuering av dataene i tilfelle krig og andre katastrofer. Dessuten er det flere andre tiltak enn lagring på norsk territorium som vil skape sikkerhet for datalagring – som for eksempel en bevisst differensiering av hvilke land og selskaper vi lagrer data hos.

For det andre vil jeg trekke fram at det er viktig at vi ser kompleksiteten og det fulle bildet i sakene vi behandler. Sikkerhetsutfordringer knyttet til TikTok har fått mye politisk oppmerksomhet i det siste, og det med rette, for TikTok blir et symbol som hjelper oss med å løfte den offentlige debatten og heve det generelle kunnskapsnivået om problemer knyttet til å utlevere data til kinesiske virksomheter. Men det er jo ikke sånn at det bare er TikTok som sender data til Kina eller kinesiske selskaper. Også norske apper som vi alle bruker hver dag, snakker med maskiner i utlandet, og det er ingen garanti for at disse ikke er eid av kinesiske selskaper.

Avslutningsvis vil jeg påpeke viktigheten av at vi i iveren etter å beskytte vår samfunnsmodell, vår frihet og vårt demokrati ikke ender opp med politikk som i seg selv undergraver disse verdiene, noe jeg dessverre allerede frykter er tilfellet, eksempelvis med de vedtatte endringene i politiloven og politiregisterloven.

Statsråd Emilie Mehl [13:03:45]: Dette er en viktig stortingsmelding, særlig i lys av den sikkerhetspolitiske situasjonen vi befinner oss i, som understreker behovet for at vi må ha en helhetlig og langsiktig tilnærming til nasjonal kontroll og digital sikkerhet i hele samfunnet. Derfor setter jeg stor pris på at justiskomiteen i hovedtrekk stiller seg bak linjene som regjeringen har lagt fram i denne meldingen.

Det er ikke bare dagens sikkerhetspolitiske situasjon som gjør at dette er viktig. Det er også utfordringsbildet vi har sett over tid, der sikkerhetstjenestene de siste årene har meldt om et trusselbilde der man i større grad ser bruk av sammensatte virkemidler som kan true vår nasjonale sikkerhet, f.eks. digitale angrep eller økonomiske virkemidler.

Krigen i Ukraina pågår ikke i Norge, men den rammer også innenfor våre grenser. Meldingen viser hvor

viktig det er å tenke sektorovergripende – alt fra hvor viktig det er med nasjonal kontroll over beredskapslagring av korn, konsesjonslovgivningens viktige samfunnsbetydning til at det er viktig at vi har oversikt over hvem som eier hva i Norge.

Eksempelene er mange. Bergen Engines-saken viste behovet for å ha gode mekanismer og regulatoriske virkemidler for å sikre nasjonal kontroll og nasjonal sikkerhet. De siste årene har vi også sett hvor viktig det er at vi har nasjonalt eierskap i f.eks. Kongsberg Gruppen. De siste årene har vi sett både offentlige og private virksomheter bli rammet av cyberangrep. Konsekvensene av slike angrep, mot f.eks. Østre Toten kommune, Nordland fylkeskommune eller private selskaper, er store rent økonomisk og praktisk, men også i form av at sensitiv informasjon kan komme på avveie, og i verste fall havne i hendene til trusselaktører.

Digitalisering og teknologisk utvikling gjør oss mer effektive og er en stor mulighet for samfunnet, men det gjør oss også mer sårbare. Vi vet at trusselaktører og kriminelle også utnytter den digitale og teknologiske utviklingen til sin fordel. Både PST, E-tjenesten og NSM trekker alle fram digitale trusler og sammensatt virkemiddelbruk mot Norge i sine trusselvurderinger, som senest kom for en drøy måned siden.

Over lengre tid har det vært pekt på utfordringene ved hvem som eier Norge – hvem som eier naturressursene våre, eiendom og infrastruktur. Det er viktig for regjeringen at vi bruker eierskap strategisk for å sikre nasjonal kontroll, og det er et arbeid som vi kommer til å fortsette med i tiden framover. Et illustrerende eksempel på det er datasentervirksomheten i Norge. I 2018 la daværende næringsminister, Torbjørn Røe Isaksen, og daværende samferdselsminister, Ketil Solvik-Olsen, fram en langsiktig strategi som skulle gjøre Norge til en datasenternasjon. Det kan være mye bra med datasentret: Det er en næringsmulighet, det kan skape arbeidsplasser, og det er også viktig at vi har sikkerhet for lagring av data som er viktig, i Norge. I datasenterstrategien var det ingen tiltak som er gode nok for å sikre kontroll. Datasenternæringen er ikke regulert med sikkerhetstiltak på samme måte som øvrige deler av ekomsektoren. Kommunalministeren jobber nå med å revidere datasenterstrategien fordi verden rundt oss er radikalt endret siden den forrige ble lagt fram. I tillegg jobber regjeringen med en ny ekomlov, der det vil bli tatt betydelige grep for å øke sikkerheten rundt datasentret og innført nye reguleringer.

Meldingen vi behandler i dag, er viktig for å peke ut en strategisk retning for Norge. For regjeringen er de konkrete grepene også viktige for å bedre vår nasjonale kontroll og digitale motstandskraft på kort og lang sikt. Meldingen peker, som flere har vært innom, ut flere vik-

tige hovedområder: nasjonalt eierskap og kontroll, mer oversikt over verdier, kartlegging av verdier etter sikkerhetsloven, mer regulering for å ivareta nasjonal sikkerhet, og at vi må styrke samfunnets motstandskraft og slagferdighet gjennom kompetanse og kunnskap.

Presidenten [13:08:50]: Det blir replikkordskifte.

Ingunn Foss (H) [13:09:07]: I november 2022 vedtok EU et nytt direktiv: NIS2-direktivet om felles sikkerhetsnivå i nettverks- og informasjonssystemene i EU. Endringene i direktivet går ut på et tydeligere virkeområde, strengere tilsynsordninger og skjerpede sikkerhetskrav, altså flere konkrete tiltak for å styrke den digitale sikkerheten i flere sektorer. Forslag til ny lov om digital sikkerhet, som har vært på høring, er utformet sånn at den skal gjennomføre det gjeldende NIS-direktivet.

Siden forslaget ble sendt på høring, har EU økt tempoet i det digitale sikkerhetsarbeidet og oppdatert regelverket. Da er det naturlig at Norge øker tempoet og følger utviklingen i EU. Det å ha et felles, harmonisert regelverk med våre nærmeste samarbeidspartnere er svært viktig for å styrke IT-sikkerheten også i Norge. Mitt spørsmål til statsråden er om hun kan si noe om og eventuelt hvordan regjeringen planlegger å implementere NIS2-direktivet i norsk rett – om det vil skje i forbindelse med ny lov om digital sikkerhet.

Statsråd Emilie Mehl [13:10:10]: Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering mener det er behov for å styrke den digitale sikkerheten på en rekke områder. Derfor ønsker vi å legge fram det som etter det jeg vet, vil bli den aller første loven om digital sikkerhet i Norge. Det er viktig, og gjennom det kan vi også ta opp i oss det arbeidet som foregår på det felleseuropeiske planet. Dette er et område hvor samarbeid er viktig, hvor virksomheten vi snakker om, ofte er grenseoverskridende og utfordringene er det samme. Vi vil komme tilbake til det i et lovforslag.

Ingunn Foss (H) [13:10:49]: Takk for svaret til statsråden. Nå er det sånn at EU jobber med å styrke det digitale sikkerhetsarbeidet på flere områder. I tillegg til NIS-direktivene har EU bl.a. vedtatt en cybersikkerhetsforordning og et EU-rammeverk for digitale finansielle tjenesters operasjonelle motstandsdyktighet. Flere av reglene fra EU på dette området er vurdert å være EØS-relevante og vil derfor bli gjennomført i norsk rett etter hvert. Når EU beveger seg så hurtig på dette området, tenker vi at Norge også må gjøre det vi kan for å påvirke utviklingen og bidra til å ivareta norske interesser.

Kan statsråden si noe om hvilke konkrete saker og innspill om digital sikkerhet som statsråden har tatt opp

med EU på EUs uformelle justis- og innenriksmøter eller i andre relevante kanaler?

Statsråd Emilie Mehl [13:11:46]: Det er riktig at det er viktig at vi følger med på det som skjer i Europa, og har innspill der når det er relevant. Samtidig må vi ta en ledende nasjonal rolle på viktige områder, som f.eks. når det gjelder datasenterregulering.

Et tema som nylig er blitt tatt opp med EUs innenriksministre, er f.eks. politiets behov for å ha tilgang til digitale bevis og digitale åsteder. Det er et krevende område å regulere, som krever et samarbeid med EU-landene og andre relevante land, og som er viktig også for Norge.

Per-Willy Amundsen (FrP) [13:12:45]: Statsråden er kjent med at vi har hatt en del runder både i media og i Stortinget hva gjelder bruk av den kinesiske applikasjonen TikTok, som regjeringen nå har kommet med noen regler for, men som den – etter mye frem og tilbake med Stortinget – på en måte ikke har ønsket å gjøre noe med før vi fremmet dette forslaget og regjeringen selv tok initiativ for å få på plass regler. Det er viktig og riktig, men i den prosessen som har gått frem til det, har det vært veldig mange påstander om at det å bruke TikTok på statsrådets tjenestetelefon var forenlig med de rådene som NSM, Nasjonal sikkerhetsmyndighet, har lagt til grunn, og som anbefales av dem.

Ser ikke statsråden at hennes henvisning til NSM og deres råd egentlig har bidratt til å undergrave effekten av de rådene, og ser hun ikke at det da er nødvendig å be om nye råd?

Statsråd Emilie Mehl [13:13:54]: Jeg vil tro at all debatten som har vært om TikTok, har bidratt til at flere vet om de rådene nå enn før, og det er jo bra.

Til det andre spørsmålet, om vi vil be om nye råd: Vi har i og for seg gjort det. Vi sendte en henvendelse til NSM for å be dem om på nytt å vurdere å gi råd om bl.a. TikTok, Telegram eller andre apper spesifikt. I den henvendelsen ble de også bedt om å vurdere hvorvidt det var grunn til å oppdatere eller endre NSMs 13 råd for mobilbruk, så det er ivaretatt. Det brevet sendte jeg for noen uker siden. Det er fint at representanten er enig i at det er lurt å få oppdaterte råd.

Per-Willy Amundsen (FrP) [13:14:41]: Problemstillingen er nettopp at i justisministerens forståelse – i hvert fall i hennes uttrykte forståelse – av de rådene som NSM har gitt, og som har ligget til grunn siden 2020, er det lagt til grunn en annen forståelse enn alle andre rundt henne har hatt, i hvert fall alle IT-eksperter som kjenner problemstillingen, og jeg vil anta også en annen forståelse enn det som er NSMs egne, interne vurderinger.

Ser ikke statsråden at når hun bruker rådene i politisk øyemed, har hun i realiteten bidratt til å undergrave rådene? Det er helt forståelig at også statsråden ser behov for å få nye råd, men ser hun ikke at hun ved sin opp treden egentlig har bidratt til å undergrave de sikkerhetsrådene som NSM har gitt?

Statsråd Emilie Mehl [13:15:44]: Det kan jeg ikke se er tilfellet. Tvert imot har det for min del hele veien vært viktig å følge med på de rådene som gjelder, og å følge med på NSMs råd. Så er det virksomhetene som eier IKT-utstyret, som har ansvaret for å gi retningslinjer for bruken av det. Som vi hadde en runde på tidlige re i Stortinget, skulle jeg gjerne ha gjort det annerledes – med hensyn til å fortelle om at jeg hadde TikTok på en tjenestemobil i fjor. Nå har jeg en egen sosiale medier telefon og kunne gjerne hatt det hele tiden. Det er der vi er nå.

Vi har fått nye og oppdaterte råd fra NSM knyttet til bruk av TikTok og Telegram på tjenestetelefoner. Det er bra, for de har tidligere ikke ønsket å gi spesifikke råd om spesifikke apper, og det er det vi har måttet forholde oss til. Nå har vi fått det. Jeg ser at flere og flere virksomheter tar de rådene inn over seg og kommer med nye retningslinjer til sine ansatte.

Tor André Johnsen (FrP) [13:16:59]: Det er noen flertallsmerknader i saken som gjelder NorSIS, Norsk senter for informasjonssikring. Det er et stort politisk flertall for selvfølgelig å påpeke viktigheten av NorSIS og betydningen det har overfor små bedrifter og for folk flest. Det kan være enkeltmennesker som trenger hjelp til å slette ting som er lagt ut på nettet, og som de ikke skulle hatt der. Særlig tjenesten slettmeg.no har blitt veldig kjent.

Deler ministeren også den klare, tydelige og positive holdningen komiteen har når det gjelder NorSIS, og viktigheten av at vi har en aktør som dem for små bedrifter og enkeltpersoner i Norge? Vil i så fall ministeren sørge for en mer langsiktig og forutsigbar finansiering? Regjeringen handlet ganske raskt på nyåret. Da det var behov for mer penger, viste regjeringen en vilje til å sørge for at NorSIS fikk tilstrekkelig med midler, men kan de få en mer langsiktig og forutsigbar finansiering?

Statsråd Emilie Mehl [13:18:01]: Jeg vil absolutt støtte at NorSIS er veldig viktig. Jeg var selv på besøk der i fjor og møtte bl.a. dem som jobber med slettmeg.no. Jeg vet hvor viktig det er for veldig mange, og særlig for unge som kanskje opplever å bli misbrukt på nettet eller som av andre grunner ønsker å få fjernet ting, å kunne få hjelp til det. Norsk senter for informasjonssikring, som er det fulle navnet, får et øremerket tilskudd over statsbudsjettet. Det har vist seg at de kan

levere godt og i henhold til de forutsetningene som ligger for det tilskuddet. Det var en økonomisk situasjon i 2022 som gjorde at det ble usikkerhet rundt leveransene for 2022 og 2023. I etterkant av det har det vært viktig for departementet å følge opp NorSIS ekstra, og det gjør vi fortsatt, så jeg opplever at det er ivaretatt på en god måte.

Presidenten [13:19:01]: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Aud Hove (Sp) [13:19:22]: Det er i innstillinga under overskrifta kompetanse vist til at Kunnskapsdepartementet våren 2023 skal legge fram ei eiga stortingsmelding om regjeringa sin politikk for å dekkje kompetansebehovet i framtida. Meld. St. 14 for 2022–2023, Ut-syn over kompetansebehovet i Norge, blei lagd fram no sist fredag, og meldinga skal bidra til høg sysselsetjing og til å dekkje dei viktigaste kompetansebehova i arbeids- og samfunnslivet framover.

Det er eit mål å sørje for betre samsvar mellom det utdanningssystemet leverer, og det samfunnet har bruk for. Det er m.a. peikt på IT innanfor UH-sektoren og tekniske fag innanfor fagskulesektoren.

Som det er peikt på av eit komitéfleirtal i innstillinga, har fleire høyringsinstansar poengtert behovet for IT-kompetanse, både høgt spesialisert kompetanse på master- og doktorgradsnivå og IT-kompetanse hjå medarbeidarar med anna høgare utdanning. På fagskulane har det vore ein stor auke i talet på IT-studentar, og det er bruk for både grunn-, vidare- og etterutdanning på dette feltet, og ikkje minst teknisk- og spisskompetanse.

Fleirtalet påpeikar at ei vidare utvikling av utdanningstilbodet og auka kapasitet i fagskulane vil vere ein viktig veg for å løyse det akutte behovet for auka IT-kompetanse i arbeidslivet, og at eit av fortrinna til fagskulane er at dei raskt kan utvikle tilbod som svarar på arbeidslivets spesifikke behov.

Difor er det på sin plass å nemne at i går blei fordelinga av utviklingsmidlar på 51,1 mill. kr til fagskulane gjort kjend, og der fekk m.a. Fagskolen Innlandet på Gjøvik tildelt bra med midlar til å utvikle fagtilbod innanfor cybersikkerheit.

På Gjøvik har vi, som nemnd her, også Norsk senter for informasjonssikring, NorSIS, som er knytt til NTNUs fakultet og er ein aktør som har cybersikkerheita til befolkninga som enkeltindivid som fokusområde og samfunnsoppdrag. Eg vil òg nemne at eit steinkast unna, på Jørstadmoen på Lillehammer, har vi Cyberingeniørskolen ved Forsvarets høgskule, som er underlagt Cyberforsvaret.

Representanten Prestbakmo peikte på tillit. Vi er eit samfunn basert på tillit og har kanskje tillit til det mot-

sette er bevist. Det kan koste oss dyrt. Difor: Vi treng kompetanse, ei bevisstgjerung og ei forståing for samfunnsutvikling og endringar, på godt og vondt, som går i eit raskare tempo. Vi treng rekruttering, og vi treng fagmiljø som er med og sikrar nasjonal kontroll og digital motstandskraft for å vareta nasjonal sikkerheit. Dette blir eit spennande arbeid.

Haakon Skramstad (Sp) [13:22:31]: Stortingsmeldingen for å sikre nasjonal kontroll og digital motstandskraft er et viktig signal fra Norge til verden om at vi tar vår sikkerhet og suverenitet på alvor. Vi kan ikke lenger la teknologi drive utviklingen alene, og vi må ha et mer bevisst forhold til hva som skjer i den digitale sfæren. Denne stortingsmeldingen er med på å skape en slik bevissthet.

Digital suverenitet og bevissthet rundt problemstillinger knyttet til det som er i meldingen, er viktig for å redusere den digitale sårbarheten. Ett av de viktigste forebyggende tiltakene for å øke sikkerheten er å få en fullstendig oversikt over hvilke digitale verdier vi har, og som bør beskyttes. Norge må ha kontroll over digitale verdikjeder, leverandørkjeder og digitale avhengigheter.

Å sikre kritisk digital infrastruktur som er underlagt sikkerhetsloven, er opplagt viktig, men trusselaktører angriper det svakeste ledd for å nå sitt mål. Sikkerhets-truende hendelser kan oppstå gjennom sårbare leverandører og underleverandører som kanskje er langt dårligere sikret. Videre kan ikke-vennlige aktører kjøpe opp selskaper som leverer kritiske tjenester til Norge. Det må sikres nasjonal kontroll og nasjonalt eierskap over strategisk viktige leverandører. Regjeringen ønsker bedre kontroll, og dette er jeg veldig glad for.

Utviklingen av det digitale Norge skjer veldig fort. Ta f.eks. kunstig intelligens, datamaskiner som gjør autonome vurderinger og i enkelte tilfeller også beslutninger. Kunstig intelligens vil helt sikkert ha en positiv effekt på samfunnsutviklingen, men det kan også være negative aspekter som vi må være klar over.

Financial Times og The Independent melder at de store teknologigigantene nå kvitter seg med etiske teknologer. Tiltroen til teknologien og dens evne til å ta gode valg selvstendig er for stor. Vi må slutte med denne naiviteten. Tenk dere selv: I salen her er det 169 stykker med 169 forskjellige meninger. Vi kan ikke tro at en datamaskin skal se alle de nyansene.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen gjør det nødvendig med kraftfulle tiltak for å ivareta nasjonal sikkerhet. Vår digitale motstandskraft må være på alle nivåer, fra infrastruktur til kunstig intelligens i skyen.

Ivar B. Prestbakmo (Sp) [13:25:33]: Det er et par ting jeg ikke fikk tid til å si noe om i stad. Riktignok er

datasentre av relativt ny dato, men de dukket ikke opp i går, og det finnes per i dag ingen skyplattformer eller datasentre, verken privat eller offentlig, som er tilrettelagt for virksomheter underlagt sikkerhetsloven. Da er det viktig å peke på at det er behov for å legge til rette for innenlands datalagringskapasitet, og at vi gjennom regulering bør legge til rette for at flere norske data-sentre kan levere skytjenester i Norge. Dette er nettopp for å redusere sårbarheter som er knyttet til avhengighet av internasjonale skytjenester.

Når vi vet hvor sentral del av den digitale infrastrukturen datasentre er for leverandører av viktige tjenester, for offentlig og privat tjenesteyting, for hver enkelt av oss, men også for sensitiv og skjermingsverdig informasjon, er det viktig og bra at regjeringen har tatt tak i dette og sendt på høring et forslag til datasenterregulering, bl.a. med en registreringsplikt, og også at NSM, på oppdrag fra Justisdepartementet, har gjennomført en KVVU for å vurdere behovet for, og etablering av, en nasjonal skytjeneste for statsforvaltningen.

Regjeringen er i ferd med å arbeide fram forslag til lov om digital sikkerhet. Det vil være viktig for å forplikte virksomheter som har en særlig viktig rolle for å opprettholde kritisk, samfunnsmessig og økonomisk aktivitet, og sikre gjennomføring av nasjonale råd og anbefalinger. Det vil omfatte tilbydere av tjenester innenfor energi, transport, helse, vanntjenester, banktjenester, finans og digital infrastruktur. Viktigheten av dette vil være stor og nødvendig for å ivareta den digitale sikkerheten i samfunnet.

Det er også viktig å si noen ord om den strategiske betydningen av Svalbard og nordområdene i denne konteksten, ikke bare med Russlands fullskala krig mot Ukraina som bakteppe, men også med tanke på de digitale utfordringene knyttet til interesser i nordområdene. Det at mange ønsker å bo på Svalbard, er bra, men det er viktig at man har gode grep knyttet til eksempelvis kravet om tre års botid på fastlandet for utenlandske statsborgere som vil stemme ved lokalvalg på Svalbard. Det handler om å ivareta den tilknytningen til fastlandet som Svalbard skal ha.

Tor André Johnsen (FrP) [13:28:37]: Denne meldingen om digital sikkerhet er det stor enighet om. Det er ikke ofte det er det i denne sal, men her danner vi felles front for å sørge for at vi kan sikre god cybersikkerhet til folk flest, bedrifter og nasjoner. Det er ekstra hyggelig at flere i denne sal har sluttet seg til Fremskrittspartiets merknader. Det er et bredt flertall for flere av våre merknader, og det setter vi selvfølgelig stor pris på. Det er også bra å høre at Senterpartiet, med representanten Aud Hove fra Oppland, løfter fram NorSIS. Komiteen er tydelig på at den jobben NorSIS gjør, er vel-

dig viktig. Den er viktig for enkeltpersoner i sårbare situasjoner i løpet av livet, og den er viktig for små bedrifter.

Det vi i Fremskrittspartiet synes er ekstra viktig å få fram, når vi først er enige om viktigheten av å ha en nasjonal aktør som er spesielt rettet mot privatpersoner og småbedrifter, er at det er viktig å sørge for at vi har en forutsigbar finansiering. Det hjelper ikke bare å skryte av den jobben som blir gjort, og skryte av viktigheten av NorSIS, men det er også viktig å sørge for finansiering. Der er jeg faktisk optimist, for vi så heldigvis hvordan regjeringen for en gangs skyld klarte å kaste seg rundt og vise litt handlekraft. Vi er ikke helt bortskjemt når det gjelder handlekraft fra dagens regjering, men da NorSIS var oppe tidligere i år, kom det penger ganske fort da det viste seg å være behov for det. Det vil vi si var positivt. Da håper vi i hvert fall at vi kan klare å sørge for en litt mer forpliktende finansiering framover, og jeg oppfatter at statsråden i sitt svar i stad ikke var negativ til det, slik at NorSIS kan hjelpe folk flest og småbedrifter rundt i det ganske land også i framtiden.

Else Marie Rødby (Sp) [13:30:53]: De fleste av oss har store forventninger til at myndighetene og stor-samfunnet skal kunne beskytte oss mot trusler og angrep utenfra. Beredskap har mange former. Vi vet ikke alltid akkurat hva det er vi ruster oss mot, eller når det kommer, men vi vet at akkurat nå er den sikkerhetspolitiske situasjonen sånn at det er helt nødvendig med kraftfulle og konkrete tiltak for å ivareta nasjonal sikkerhet framover.

En rekke virkemidler kan tas i bruk av dem som ønsker å skape konflikt og uro i et land. Vi må ha en beredskap som både favner bredere og er mer spisset enn før, en beredskap som kan håndtere angrep på kritisk infrastruktur, på viktige datasystemer, som kan ruste oss mot strategiske oppkjøp eller informasjonskrig. Beredskapsarbeidet har vel ikke vært så sammensatt noen gang. Det må stadig være i bevegelse, og det må favne fra det store til det små.

I den sammenheng vil jeg trekke fram noe som framstår som ganske enkelt, som betyr noe for totalberedskapen vår. Det betyr noe at det bor folk i hele landet. Det betyr noe for totalberedskapen vår at det bor folk langs kystlinje og grense, og at vi har tilstedeværelse av folk over hele landet.

Jeg tror vi alle ser litt annerledes på dette nå når vi har sett hva vår nabo i øst er i stand til. Det betyr noe hvem som eier infrastrukturen vår og strategiske eierdommer her i landet, og hvem som har tilgang til naturressursene våre. Både salget av det norskregistrerte selskapet Bergen Engines og nedsalget i Kongsberg Gruppen, som begge er nevnt i meldingen, har vist oss

hvor kritisk viktig nasjonal kontroll er for å sikre nasjonal sikkerhet. De siste årene har vist oss at kriser kommer uten forvarsel, at de kommer uten bruksanvisning, og at det kreves mye både av innbyggere og av myndigheter på veldig kort varsel.

Denne meldingen er likevel politikk som skal gjøre oss bedre i stand til å håndtere den neste krisen. Den viser at vi vet likevel noe om hvilke områder som kan bli utfordret, som vil bli utfordret, hvor vi har sårbarheter, hvor det er behov for å ruste seg. Vi vet at behovet for at vi som samfunn har en helhetlig og langsiktig tilnærming til og ikke minst bevissthet om nasjonal sikkerhet, ikke har vært så stort på tiår. Mange av oss har i vår levetid ikke opplevd så urolige tider som dem vi står i nå.

«Så åpent som mulig, så sikkert som nødvendig» er underoverskriften på meldingen. Det er en kontinuerlig og krevende avveining som forutsetter at vi har kunnskap om dem som ikke vil oss vel. Hvordan opererer de, og hvordan kan vi møte, forhindre, løse og reparere det som kommer? Vi må ha oversikt og kontroll over strategisk viktige ressurser og sårbarheter. Vi kan ikke være naive, men vi må fortsatt ha en ramme om samfunnet vårt, med mål om fortsatt å ivareta de langvarige demokratiske frihetene våre, som et åpent samfunn krever. Det er en meget krevende oppgave.

Presidenten [13:33:53]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [13:34:02]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Olaug Vervik Bollestad, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Seher Aydar, Lan Marie Nguyen Berg, Irene Ojala og Grete Wold om ny handsaming av søknaden til kvinner frå Iran som har fått avslag om opphald i Norge (Innst. 251 S (2022–2023), jf. Dokument 8:58 S (2022–2023))

Presidenten [13:34:31]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Kathrine Kleveland (Sp) [13:35:21] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen for samarbeidet.

Forslaget i saken lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre ny handsaming av søknadene om opphaldsløyve til dei 23 kvinne-

ne frå Iran som lever på norske asylmottak og har fått avslag.»

En samlet komité viser til at alle utlendinger som har fått endelig avslag på en søknad om beskyttelse, asyl, kan framsette en omgjøringsanmodning for den instansen som har fattet vedtaket, normalt Utlendingsnemnda.

Vi har mottatt fem skriftlige høringsinnspill i saken.

I en urolig verden er det avgjørende at norsk migrasjonspolitikkk skal være forutsigbar og ansvarlig, og at det skal legges stor vekt på stabilitet og kontinuitet. Retten til å søke asyl og beskyttelse fra forfølgelse er en grunnleggende menneskerettighet som gjelder alle. Norge skal selvsagt vise solidaritet med og ta vår del av ansvaret for mennesker på flukt.

Ved behandling av eventuelle omgjøringsanmodninger fra kvinner fra Iran vil Utlendingsnemnda foreta konkrete vurderinger i hver enkelt sak ut fra nåværende sikkerhetssituasjon hvis de iranske kvinnene har nye opplysninger om seg selv eller hjemlandet som gjør at de mener det er utrygt å returnere.

Statsråden viser også til at Utlendingsnemnda har høy ekspertise og kan innhente oppdatert informasjon fra Landinfo. Senterpartiet og Arbeiderpartiet viser til statsrådets svarbrev, der hun skriver at hvorvidt situasjonen i Iran tilsier at det bør gis oppholdstillatelser for de iranske kvinnene, må avgjøres av Utlendingsnemnda. Statsråden oppsummerer med at det allerede er et system som sikrer at utlendinger som har fått avslag på sin asylsøknad, får vurdert saken sin på nytt om endringer i hjemlandet tilsier at det er utrygt å returnere. Justis- og beredskapsdepartementet konkluderer derfor med at det ikke er behov for å etablere en egen ordning for 23 kvinner fra Iran på norske asylmottak som har fått avslag på søknad om oppholdstillatelse. Disse kvinnene kan fremme en omgjøringsanmodning på vanlig måte.

Mari Holm Lønseth (H) [13:38:08]: Situasjonen i Iran er veldig alvorlig. Det er mange som nå risikerer livet etter disse demonstrasjonene, hvor mange også kjemper for sine grunnleggende menneskerettigheter.

Representantene som har fremmet disse forslagene, ber om at det legges opp til en ny behandling av søknader om beskyttelse for kvinner fra Iran som har fått avslag på søknad om beskyttelse i Norge.

Systemet for saksbehandlingen av asylsøkere i Norge legger opp til at det er utlendingsmyndighetene som behandler enkeltsaker om beskyttelse. Det er de som har best grunnlag for å vurdere den enkelte sak, basert på faktum, kunnskap om forholdene på bakken i det enkelte land og utsiktene til forfølgelse på grunn av f.eks. tro, politisk virke, legning eller annet.

For Høyre er det viktig at det er utlendingsmyndighetene som vurderer disse sakene, også fordi vi må unn-

gå en politisering av enkeltsaker. Da risikerer vi at det er de som får mest oppmerksomhet som får beskyttelse, mens man egentlig trenger en faglig vurdering av om vilkårene for beskyttelse er oppfylt.

Får man endelig avslag på en søknad, har man også anledning til å be om en omgjøringsbegjæring, hvor det kan gis en ny vurdering av saken dersom det er nye faktiske opplysninger som har betydning for saken. Intensjonen til forslagsstillerne synes derfor å være oppfylt allerede, og vil faktisk da også kunne gjelde bredere enn bare for de 23 kvinnene som er nevnt i forslaget. Det er også andre mennesker fra Iran som har søkt om beskyttelse, men fått avslag på sin søknad.

Erlend Wiborg (FrP) [13:40:02]: La meg først slå fast at det islamistiske styret i Iran er et skrekkelig regime som hele befolkningen lider under. Iran bidrar også til å gjøre verden til et farligere sted ved å være sponsorer av terror rundt i verden. Fremskrittspartiet vil derfor alltid støtte de delene av det iranske folket som velger å stå opp mot regimet. Men det er ikke bare regimet som må bekjempes, også deres islamistiske ideologi må bekjempes, på lik linje med hvordan vi tidligere har bekjempet nazisme og kommunisme. Derfor synes Fremskrittspartiet det er komplett uforståelig at Norges regjering nylig var med på å feire den islamistiske revolusjonen som ga islamistene makten i 1979.

Selv om situasjonen i Iran er forferdelig for mange, betyr ikke det at enhver iraner dermed kan få opphold i Norge. En må i hver enkelt søknad vurdere om det er behov for beskyttelse eller ikke. Forslaget vi har til behandling i dag, er en ren symbolerklæring uten realitetsinnhold. En utlending som har fått endelig avslag på sin asylsøknad, kan, som tidligere talere også har vært inne på, fremsette omgjøringsbegjæringer ved eventuelle nye opplysninger som kan få betydning for saken. Personene representantforslaget omhandler, er personer som har fått endelig avslag på sin søknad, og da har de en plikt til å forlate landet med mindre de har nye opplysninger som gjør at man kan komme til en annen avgjørelse.

Grete Wold (SV) [13:42:12]: Det skapte et stort engasjement da vi så det iranske regimets håndtering av demonstrasjonene etter drapet på 22 år gamle Jina Amini i Teheran. Det ble så tydelig for oss alle hva dette regimet var villig til å gjøre, og hvor forferdelig situasjonen i landet er for kvinner, meningsmotstandere og demonstranter. Dessverre ser det nå ut som om regimet har lyktes med brutalt å stoppe den synlige motstanden som faktisk har vært der. Jerngrepet har virket for denne gang. Det har vært markert og demonstrert også her, og tverrpolitisk støtte er gitt til de modige som står

opp for menneskerettighetene i Iran – støtte til «kvinner, liv, frihet». Så langt er vi hjertens enige.

Med dette bakteppet tok SV initiativ til å fremme dette forslaget, som flere partier står bak, så takk til Rødt, Venstre, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønnes og Pasientfokus for et godt samarbeid. Det er viktig å understreke at dette forslaget på ingen måte er uttømmende for alle de gruppene som burde fått sine saker tatt opp på nytt, men dette er et forsøk på å få fram disse kvinnenes situasjon i Norge i dag.

Ja, det er mulig å framsette en omgjøringsanmodning til UNE, som det skrives i saken, og som det blir sagt fra talerstolen, og så vet de som jobber med dette og kjenner praksis der ute, at så enkelt er det faktisk ikke.

I forrige uke møtte jeg Fariba igjen. Hun er en av de kvinnene som nå sitter i et mottak, uten svar på om hun får bli eller ikke. Hun har begjært omgjøring. Det gjorde hun for to år siden, etter først å ha vært her i mange, mange år. Først ble hun lovet svar etter tre måneder, så ble hun lovet svar etter nye tre måneder, så ble det en utsettelse på uvisst tid, og nå er det fortsatt ingen svar å få. Hun beskriver et liv på vent og en fortvilelse over ikke å kunne komme i gang med sin utdanning, som hun mener burde vært unnagjort for flere tiår siden. Hun har ikke mulighet til å forsørge seg selv og har heller ikke mulighet til å gifte seg. Hvem vil vel inngå et forhold til en person som står i fare for å bli utvist når som helst? Det er disse få kvinnene, med få unntak, som ikke kan returnere til et land som Iran i dag. Det kunne de ikke tidligere, og det kan de overhodet ikke nå.

Vi kan ikke trekke fram én gruppe, sies det. Jo, det kan vi. Det har vi gjort før fra denne sal, både fra høyre- og venstresiden. La oss i denne saken legge handling bak vår støtte til de iranske kvinnene og demonstrantene. La oss vise at vi lytter, at vi bryr oss og lar disse få kvinnene få være et første skritt mot en mer human og solidarisk flyktning- og asylpolitikk.

Med dette tar jeg opp forslaget SV har sammen med Rødt.

Presidenten [13:44:57]: Representanten Grete Wold har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Tobias Drevland Lund (R) [13:45:08]: Det bor i dag 23 iranske kvinner på norske mottak som av ulike grunner har fått avslag på sine søknader om beskyttelse. Disse 23 kvinnene lever alle vel vitende om at de kan risikere å bli sendt tilbake til det diktatoriske presteregimet i Iran, der de etter alt å dømme vil kunne gå en fryktelig usikker og farlig framtid i møte. Flertallet i denne salen vil i dag dessverre stemme ned forslaget om at disse 23 skal få sine søknader behandlet på nytt. De ber ikke om mer enn at man nettopp ser på sakene på nytt.

Situasjonen i Iran har blitt mer prekær enn på lenge. For bare få måneder siden sto representanter fra denne salen, folk i gatene og medlemmer av regjeringen i solidaritet med kvinnene som tok til gaten i iranske byer og krevde endring. Med slagordet «kvinne, liv, frihet» krevde de nettopp det. Det pågår et folkelig opprør i landet, men prestestyret gjør alt de kan for å slå det ned. Tusenvis av mennesker har blitt arrestert, flere er blitt henrettet – som vi kjenner til – og mange sitter fremdeles bak lås og slå for å ha gjort noe som vi i Norge nærmest tar for gitt, nemlig å ytre seg, samles for å demonstrere mot urett eller kreve endring. Potensielt å sende noen av disse kvinnene tilbake til Iran, et Iran i flammer, er i direkte motstrid til festtaler som partier i denne salen ellers holder, om støtte til dem som står opp for menneskerettigheter og mot presteregimet i Iran.

Jeg har i likhet med representanten Grete Wold også møtt Fariba, som ble nevnt her. Fariba har bodd flere år på mottak i Norge uten mulighet for utdanning, skolegang eller å få seg jobb. Hun er en av de mange kvinnene som imponerte meg stort, og som nettopp står opp for den situasjonen som kvinner i Iran befinner seg i, og kjemper for et mer demokratisk Iran fra Norge. Men hun lever et liv i frykt, frykt for et liv uten framtid, og det er ikke noe jeg unner noen. Hun har flyktet fra Iran, og hun har all mulig grunn til å frykte en eventuell retur til dette landet. Hun har engasjert seg politisk mot regimet i mange år, og hun er ikke alene om det – tvert imot.

Jeg vil benytte anledningen til å trekke fram et skriftlig innspill fra en anonym privatperson som gjorde inntrykk på meg under behandlingen av denne saken. Vedkommende skriver: Den norske staten må ikke bare være verdensmester i menneskerettigheter i andre land, vi bør også se på oss selv.

Det er en påminnelse som jeg mener er helt rett. Norge elsker å spre det glade budskap om hvor viktig menneskerettigheter er, men vi står noen ganger nesten til stryk på hjemmebane. Vi må gjøre mer enn bare å rope «kvinne, liv, frihet». Vi må handle, og derfor er det veldig trist at forslagene våre blir stemt ned her i dag.

Med dette viser jeg til forslaget Rødt er med på.

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [13:48:17]: Situasjonen i Iran er svært alvorlig. Etter at Jina Amini døde i september i fjor, har det vært omfattende demonstrasjoner. Demonstrasjonene har satt kvinners rettigheter og også menneskerettighetsbrudd generelt i Iran på dagsordenen. I denne perioden har vi vært vitne til hvor brutalt og undertrykkende det iranske regimet er mot sine innbyggere. Demonstranter har blitt arrestert, torturert og drept. Jina Aminis situasjon er dessverre ikke enestående. Hun døde i varetekt etter å ha blitt innhentet av moralpolitiet i Iran fordi de mente hun ikke brukte hode-

plagget på riktig måte. Anklagen er i seg selv illiberal og absurd, og at det skulle få fatale konsekvenser for denne 22 år gamle kvinnen, er helt grusomt.

Moralpolitiet er skapt for å passe på at kvinner oppfører seg slik regimet vil, og de følger med på hvert skritt og hvert ord de ytrer i det offentlige rom. Det er direkte farlig å være kvinne i Iran dersom man trosser påbudene til regimet, er imot regimet eller på annen måte markerer kvinners rettigheter.

Dette er bakgrunnen for denne saken. Det er flere kvinner som har søkt beskyttelse i Norge fordi de har vært aktive motstandere av det iranske regimet, eller fordi de har rømt fra tvangsekteskap eller på annen måte har gjort noe som moralpolitiet ikke er enig i.

Vi er kjent med at det her lever 23 kvinner fra Iran som har fått avslag på søknaden sin om vern, men det finnes også andre som ikke oppholder seg på mottak, og som er i samme situasjon. Forslaget vårt er at de får mulighet til en ny behandling av saken sin i lys av den endrede situasjonen for kvinner i Iran.

Jeg er veldig skuffet over at det ikke blir flertall for å gi denne konkrete og lille gruppen en ny sjanse. Jeg må få takke SV for at de tok initiativ til denne saken. Jeg varsler at Venstre selvfølgelig kommer til å stemme for forslaget fra mindretallet, som er i tråd med det forslaget vi opprinnelig fremmet sammen med Kristelig Folkeparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne, Pasientfokus og SV.

Statsråd Emilie Mehl [13:50:41]: Representantforslaget går ut på at regjeringen skal sikre ny behandling av søknadene om oppholdstillatelse for 23 kvinner fra Iran som lever på norske asylmottak i dag.

Som jeg skrev i mitt svar 3. januar til Stortinget, har vi allerede et system for at utlendinger som har fått avslag på asylsøknaden sin, kan få vurdert saken sin på nytt hvis det har skjedd endringer i hjemlandet. Jeg ser derfor ikke at det er behov for å etablere en egen ordning for disse 23 kvinnene. De kan i stedet fremme en omgjøringsanmodning på vanlig måte.

Jeg mener det vil være uheldig om Stortinget og regjeringen etablerer engangsløsninger eller amnestiordninger for visse utlendinger basert på en oppfatning om at forholdene i hjemlandet er trygge eller ikke. Det er Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda som har ekspertise på dette, og det bør være gode grunner for å overprøve utlendingsmyndighetene her.

Jeg har tillit til at Utlendingsnemnda vil vurdere eventuelle omgjøringsanmodninger fra kvinnene på riktig måte i lys av den nåværende sikkerhetssituasjonen. Utlendingsnemnda har, som sagt, høy ekspertise på landinformasjon, og de kan i tillegg innhente oppdatert informasjon fra Landinfo, som er utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon.

Hvorvidt sikkerhetssituasjonen i Iran nå tilsier at disse kvinnene bør få opphald i Norge, må avgjøres av Utlendingsnemnda på vanlig asylrettslig grunnlag etter individuell vurdering.

Presidenten [13:52:14]: Det blir replikkordskifte.

Grete Wold (SV) [13:52:33]: For litt siden hadde jeg et informativt og godt møte med UDI, og jeg har, om mulig, enda større respekt nå for kompleksiteten og det arbeidet som legges ned der. Grenseoppgangen mellom politikk og utøvelse av politikken er vanskelig, som det ofte vises til i disse sakene.

Det er enkeltpersoner og enkeltgrupper som faktisk blir berørt av den politikken vi utformer i denne salen, og det er konflikter som vi politikere kan velge å peke på spesielt – eller ikke velge å peke på. Da må det være statsråden som definerer den oppgaven.

Hvordan vil statsråden sikre at de kvinnene vi nå snakker om, ikke bare får omgjort sakene sine, men faktisk får en avklaring? Det er det som skjer når man legger inn en omgjøringsanmodning: Det går veldig, veldig lang tid, og usikkerheten vokser og vokser.

Statsråd Emilie Mehl [13:53:29]: Jeg kan ikke gå inn og sikre at de får eller ikke får omgjort sakene sine. Jeg saksbehandler ikke enkeltsaker, og det er heller ikke riktig at regjeringen eller Stortinget skal gjøre det. Den myndigheten ligger hos utlendingsmyndighetene. De foretar individuelle vurderinger når noen påberoper seg rett til asyl og søker om det. De som har rett til beskyttelse i Norge, får det. Så kan man fremme en omgjøringsanmodning hvis man mener forholdene i hjemlandet har endret seg, eller andre forhold tilsier at man skulle ha fått opphald. Igjen er det ikke opp til meg å vurdere det. Det må utlendingsmyndighetene gjøre, og jeg har tillit til at de følger opp disse sakene på en god måte.

Grete Wold (SV) [13:54:17]: Takk for svaret.

Jeg forstår at statsråden ikke saksbehandler, og jeg tror det er en god politikk at vi ikke gjør det. Samtidig legger vi noen føringer for det arbeidet som blir gjort, og UDI ber av og til om avklaringer også fra departement og fra statsråd om hva man kanskje skal prioritere, og hvilke føringer som ligger til grunn. Det ligger det mye politikk i.

Mitt spørsmål gikk kanskje mer på hvordan man kan sikre at de faktisk får en avgjørelse. Hvis de kan bli stående i en venteperiode – kanskje over flere år, sånn som situasjonen er – vil det ikke da være naturlig at man i hvert fall prioriterer disse sakene, så de får en avklaring fra UDI?

Statsråd Emilie Mehl [13:54:57]: Jeg kjenner ikke til gangen i de enkelte sakene, så det kan jeg ikke kom-

mentere. På generelt grunnlag er det viktig at personer som har en plikt til å forlate landet, faktisk gjør det, når de har fått avslag om opphald.

Utlendingsmyndighetene vil behandle søknader, klager på avslag eller omgjøringsanmodninger som måtte komme. Hvordan de prioriterer disse sakene, har jeg tillit til at de finner ut av på en god måte. Vi vet at det har vært mye press på utlendingsmyndighetene de siste årene. Det er kapasitetsutfordringer. Det skyldes bl.a. at vi først fikk en pandemi, med stor belastning på dem. Nå står vi midt i en situasjon med masseflukt fra Ukraina og over 40 000 fordrevne som har kommet til Norge derfra. Det er også lang saksbehandlingstid på andre saker.

Utlendingsmyndighetene har blitt styrket enn del det siste året, bl.a. for å møte situasjonen knyttet til Ukraina, men de må også foreta prioriteringer innenfor det de mener er faglig riktig.

Presidenten [13:55:59]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Irene Ojala (PF) [13:56:13]: Takk til SV, som tok opp denne viktige saken.

Det er 23 iranske kvinner som har søkt om vern i Norge, bl.a. fordi de har ytret seg kritisk til det iranske regimet. Norske utlendingsmyndigheter mener det er trygt å returnere disse kvinnene til Iran, og det selv om vi vet hvordan Irans moralpoliti overvåker kvinner og andre for deres ytringer. Vi har sett hvordan kvinner som bærer hodeplagget hijab på feil måte, blir arrestert av det iranske moralpolitiet, og at noen kvinner har blitt drept.

Jeg mener at førstehåndskilder er svært viktige, og jeg har derfor snakket med Ali, en mann fra Iran som for noen tiår siden fikk asyl i et europeisk land. Ali forklarer det sånn til meg: Iran går i dag gjennom en vanskelig tid, og det er kvinner som er de første ofrene. I denne vanskelige tiden for Iran er all hjelp en hjelp for menneskeverd og humanitet. Det er også sånn at bare det å være kvinne i Iran nærmest er et lovbrudd i seg selv. I Iran er det ungdommene og de unge kvinnene som går med åpne hender foran våpen som holdes av menn, menn som ikke nøler med å skyte. For at Iran skal bli et demokrati, må disse kvinnene tåle smerte og fortvilelse, sier Ali. Så sier han: Og dit skal norske myndigheter sende 23 iranske kvinner.

En kvinnelig kunstner med god erfaring fra Iran fortalte at mange kvinner som nå må reise tilbake til Iran fra utlandet, blir fengslet, torturert og voldtatt. Etterpå blir kvinnene bedt om å skrive et brev der de offentlig angrer på sin oppførsel. Hvis de overlever, må mange i tillegg betale en høy løsesum for å bli frigitt. Hvis kvin-

nene ikke påtar seg skyld offentlig, risikerer de lange fengselsstraffer med risiko for å bli hengt.

Det tar seg dårlig ut å sende 23 iranske kvinner til et Iran i full oppløsning – til et liv i usikkerhet, mulig voldtekt og eventuelt tidlig død. Vi har altså i dag 23 iranske kvinner som vi må gi mot til å kjempe for et bedre liv for sine medsøstre i Iran, samtidig som vi gir dem mulighet for et liv i verdighet i Norge i en svært urolig tid.

Jeg lurer virkelig på hvilke nye opplysninger flertallet på Stortinget trenger, når vi hver dag får dette rett inn i stua vår og selv kan se hvilken terror iranske kvinner utsettes for. Vi klarer jo å ta inn over oss det vi ser, og da håper jeg virkelig at vi faktisk kan tenke over hva vi ser, og gjøre noe med det. Det er det store spørsmålet, om vi makter.

Presidenten [13:59:02]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [13:59:09]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Grete Wold, Lars Haltbrekken, Dag-Inge Ulstein, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Lan Marie Nguyen Berg og Irene Ojala om en ny engangsløsning for lengeværende asylsøkere og statsløse (Innst. 256 S (2022–2023), jf. Dokument 8:85 S (2022–2023))

Presidenten [13:59:36]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Erlend Wiborg (FrP) [14:00:12] (ordfører for saken): Forslaget vi behandler i dag, er fremsatt av Rødt, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Pasientfokus og omhandler det forslagsstillerne kaller en ny engangsløsning for lengeværende asylsøkere og statsløse. Det er et omfattende forslag, i syv punkter, som bl.a. handler om både ny engangsløsning, å gå gjennom og evaluere den gamle og å utvide rettighetene til personene i gruppene vi snakker om, deriblant gi dem utvidede rettigheter til velferdsgoder.

Jeg regner med at forslagsstillerne er bedre egnet enn meg til både å forklare og argumentere for forslagene. For Fremskrittspartiet synes disse forslagene å være relativt uforståelige og også uansvarlige. Det er derfor jeg nå vil gå inn på Fremskrittspartiets syn.

Personer som søker om asyl og får endelig avslag etter å ha prøvd saken sin, som har hatt mulighet til å anke og få ny vurdering, og har kunnet prøve saken for domstolene og eventuelt benytte seg av omgjøringsbegjæringer, men allikevel ender med endelig avslag, har også en plikt til å forlate landet. De som ikke gjør det, skal da uttransporteres med tvang. Det fordrer at man har en returavtale med deres hjemland. Der hvor vi ikke har det, har personen fortsatt en selvstendig plikt og mulighet til å forlate landet for å oppfylle det vedtaket man har fått. Enkelte velger allikevel å bryte norsk lov og vedtak og oppholder seg illegalt i Norge.

Fremskrittspartiet er klare på at det ikke skal belønnes å bryte lov og vedtak og oppholde seg illegalt, noe forslagsstillerne nå foreslår – bare man lever illegalt lenge nok, skal man bli belønnet, og man skal også finansieres av skattebetalerne i den perioden man bryter norsk lov og vedtak.

Fremskrittspartiet mener at en slik modell vil skade hele asylsystemet. Det vil skade dem som har et reelt behov for beskyttelse, det vil skade norske skattebetalere, og det vil skade hele det norske samfunnet. Fremskrittspartiet ønsker heller at personer som får endelig avslag på sin søknad, må være i lukket mottak frem til de enten returnerer selv, eller vi får uttransportert dem med tvang.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [14:03:18]: For Arbeiderpartiet og Senterpartiet er det viktig å sikre den grunnleggende retten til å søke asyl. Vi skal føre en politikk som sikrer beskyttelse til dem som behøver det, og samtidig sørge for effektiv retur av de som ikke har rett til beskyttelse. Det er helt nødvendig for at ikke asylinstituttet skal miste sin legitimitet. Dette må vi holde fast på.

De aller fleste asylsøkere som får endelig avslag, kan returnere til hjemlandet dersom de oppgir riktig identitet og samarbeider med norske myndigheter om hjemreise. Det er ikke holdepunkter for å tro at saksbehandlingen i dag ikke er god nok, eller at det er nødvendig å innføre egne prosedyrer for å fastslå at noen er statsløse.

Det er slik at personer uten lovlig opphold i Norge plikter å forlate landet. Ordninger med amnesti undergraver asylsystemet, og dermed kan vi få et mindre effektivt retursystem.

Til slutt vil jeg vise til arbeidet som er startet i Helse- og omsorgsdepartementet, der departementet har en gjennomgang for å sikre at rettighetene i forskrift om helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket, praktiseres etter intensjonen.

Mari Holm Lønseth (H) [14:04:55]: Det er viktig at mennesker som kommer til Norge, og som har behov for beskyttelse, får det. Personer som skal få beskyttelse

i Norge, skal raskt bli bosatt i en kommune og starte løpet for å bli godt integrert i vårt samfunn.

Samtidig er det viktig at personer som kommer til Norge og har søkt beskyttelse her, og der man har kommet fram til at de ikke har behov for beskyttelse og derfor har gitt avslag på søknad om beskyttelse, respekterer det vedtaket og forlater landet.

Jeg mener det er viktig av flere årsaker: for det første fordi vi skal bruke ressursene våre på dem som faktisk har et behov for beskyttelse, for det andre fordi det handler om å opprettholde tilliten til asylsystemet på sikt. Dersom personer som ikke har krav på beskyttelse, behandles som om de har krav på beskyttelse, undergraver det også asylsystemet, som er at vi skal hjelpe mennesker som er forfulgt. For det tredje mener jeg også at det vil bidra til et mindre effektivt retursystem.

Det er veldig viktig at vi får en rask avklaring på om et menneske har behov for beskyttelse, og det bør primært legges opp til at man får en rask, frivillig retur om man ikke har krav på beskyttelse her. Det kan bli mer krevende å gjennomføre en rask, frivillig retur om man har en ordning med et såkalt amnesti etter bare fem år, som faktisk er noe av det som foreslås her i dag.

De aller fleste som er i Norge og som ikke har fått opphold, kan også returnere dersom man både returnerer frivillige og har samarbeidet om å klarlegge egen identitet. En politikk som ikke legger til rette for at man skal samarbeide om å klarlegge egen identitet, kan heller ikke Høyre støtte.

Så vil jeg kort knytte en kommentar til forslag nr. 7, for i dag fremmes det også forslag i salen om at alle som oppholder seg i Norge, skal få tilgang til en rekke tjenester selv om de ikke har rett til opphold. Det legges egentlig opp til at man faktisk skal få flere rettigheter enn det mennesker som oppholder seg i Norge lovlig har. For eksempel skal det gis tilgang til kollektivtransport. Det er forslag som for øvrig ikke bare omfatter dem som ikke vil returnere, det omfatter også andre som oppholder seg i landet vårt. Det har ganske store konsekvenser og er heller ikke noe Høyre ønsker å støtte. Vi ønsker å stemme imot alle forslagene.

Grete Wold (SV) [14:07:42]: Norge er et godt land å bo i for de aller, aller fleste av oss – med trygghet for at vi sikres et minimum av mat, klær, varme, helsehjelp og et hjem der vi kan sove trygt. Det er også et land med muligheter, grunnleggende menneskerettigheter, som muligheten for å forsørge seg selv, gå på skole og få barn om man ønsker det. Det er ikke sånn i alle land. Det er heller ikke sånn at vi kan sørge for at alle får det sånn i alle land. Så stor makt har vi ikke i denne salen, men vi har makt i denne salen til å sikre at de som oppholder seg i vårt land, får oppfylt grunnleggende rettigheter, er

trygge og kan leve et så godt liv som mulig innenfor de rammene livet setter for oss.

Denne saken er et uttrykk for at vi her ikke er i takt med det sivile og det politiske samfunnet som er der ute. Når papirløse mennesker lever sitt liv uten grunnleggende trygghet, er fratatt alle valg og muligheter, reageres det der ute – med rette. Både kommuner og fylkeskommuner fatter vedtak og legger til rette for mennesker som er i denne situasjonen, som nasjonale politikere mener de ikke skal – som i Trondheim, hvor man gir kommunal bolig til en eldre kvinne som har bodd på et mottak i årevis, når Vestland fylkeskommune innvilger helsehjelp, og når stadig flere kommuner legger til rette for velferdsordninger for de såkalt papirløse. Det vil nok Fremskrittspartiet hevde at er i strid med det vi har vedtatt i denne salen. Det er mulig, men det er slik samfunnet reagerer når flertallet i nasjonal politikk ikke er i takt med allmenn rettsoppfatning.

Vi har hatt en såkalt engangsløsning. Det er behov for en evaluering av denne. Det er behov for en ny vurdering i flere saker, altså en ny engangsløsning. Videre er det behov for å ta inn en definisjon av statsløse i vårt regelverk, og til slutt er det behov for å ivareta de menneskene det gjelder, på en bedre måte. Det er det vi skal stemme over i dag, men som dessverre ikke får flertall.

Det er ikke flertall for å si at nok er nok, at mennesker som lever hos oss år etter år, tiår etter tiår utenfor samfunnet, ikke skal få muligheten til å bli en del av det samfunnet de faktisk oppholder seg i. Det er ikke flertall for å evaluere eller forbedre den smale og begrensede engangsløsningen som forrige regjering fikk igjennom. Det er heller ikke flertall for å følge FN's anbefalinger om å ta inn en definisjon av statsløse i vårt regelverk.

Til slutt: Det er heller ikke flertall for å gi dem som får oppholdstillatelse, samme rettigheter som oss – ikke andre, men samme rettigheter. Det er synd. Det er trist, og det er beklagelig. Et stort antall høringsinnspill blir dessverre ikke lyttet til eller vektlagt i denne saken, men vi vil fortsette å sette det på dagsordenen. Vi kan ikke utelukke noen grupper som bor her i dette landet.

Med det tar jeg opp de forslag som SV er en del av.

Presidenten [14:10:28]: Representanten Grete Wold har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tobias Drevland Lund (R) [14:10:38]: Rundt omkring i landet vårt bor det en liten gruppe mennesker som lever sitt liv i limbo, nemlig lengeværende papirløse asylsøkere og statsløse. Det er mennesker som har kommet til Norge fra ulike land av ulike grunner med det til felles at de har vært her i årevis uten muligheter og framtidsutsikter. Det er snakk om mennesker som ikke får lov til å arbeide og bidra tilbake til samfunnet, selv om de har lyst til det, og som ikke har tilgang til

helsetjenester eller utdanning. De har søkt beskyttelse i Norge, men får det ikke. Noen blir ikke trodd, andre mener norske utlendingsmyndigheter at det er trygt å returnere.

Det sier litt om disse menneskene når de heller velger å leve livet sitt på asylmottak år etter år, eller på nåde av venner og bekjente, istedenfor å returnere til hjemlandet. Hvorfor det? En gjennomgang organisasjonen NOAS har foretatt, viser at landene de lengeværende asylsøkerne med endelig avslag på asylsøknaden kommer fra, enten er land i krigslignende situasjoner eller land der menneskerettigheter i svært liten grad respekteres. Vi kan nevne land som Eritrea, Etiopia, Iran, Irak, Afghanistan og Somalia – land det kan være livsfarlig for folk å reise tilbake til.

Ifølge UDI bor det 210 mennesker på norske mottak som har bodd her i ti år eller lenger. Av disse har 44 bodd her lenger enn 15 år. Denne situasjonen er uholdbar. Rødt har derfor sammen med flere andre partier i denne salen fremmet forslag i Stortinget om en ny engangsløsning for lengeværende asylsøkere og statsløse. Vi ber kort fortalt om at asylsøkere og statsløse skal få rettigheter de i dag ikke har, det være seg retten til arbeid, retten til helsehjelp og studierett. Vi ber om en evaluering av engangsløsningen fra 2019 og at alle som har fått avslag, skal få en ny vurdering av søknaden sin.

Det kan ikke være slik som Vårt Land i fjor høst kunne fortelle om, der en kvinne manglet fem dager på samlet botid for å få opphold etter den gjeldende engangsløsningen. En mann som hadde flyttet en bil som sto i veien for en brøytebil og derav fikk noe på rullebladet, ble derfor ikke omfattet av engangsløsningen. Når praktisering av dagens lovverk viser en så tydelig mangel på skjønn, må Stortinget gripe inn.

For åtte år siden kom FN's høykommissæren for flyktninger med en tydelig og klar anmodning til Norge om å ta inn definisjonen av statsløshet i det norske lovverket, klart i tråd med statsløskonvensjonen av 1954. Det er nå 67 år siden Stortinget enstemmig vedtok å ratifisere denne konvensjonen, men likevel mener flertallet av representanter i denne salen fortsatt at ingenting skal gjøres.

Det er mye som skuffer meg i dag. Det er dessverre ikke overraskende, men jeg skulle ønske at vi hadde kommet lenger med faktisk å gjøre noe med tilstanden til disse menneskene og det de befinner seg i. Med det viser jeg til de forslag Rødt er en del av.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [14:14:01]: Begrepet «å sette livet på vent» er kanskje aldri så presist som når det gjelder lengeværende asylsøkere og statsløse i Norge. Denne gruppen er ikke så stor, men rundt omkring i landet sitter ca. 500 mennesker som mangler grunnleg-

gende rettigheter i Norge. «Uretturnerbare» asylsøkere sitter på mottak i årevis uten noen som helst visshet om framtiden sin. Oppholdstillatelsen er avslått, men de kan ikke dra. De kan ikke sendes til landet som en gang var «hjem», fordi det er for utrygt.

Så har vi den lille gruppen statsløse som heller ikke har fått opphold. Staten begår menneskerettighetsbrudd mot disse hver dag, og det er på tide å følge opp FN's tydelige anbefalinger om å ta inn en definisjon av disse i regelverket vårt, og å gi dem tilgang til grunnleggende rettigheter.

Irregulære migranter kan ha levd store deler av livet sitt i Norge uten å ha fått lov til å jobbe eller studere. De får ikke lov til å bidra, de får ikke lov til å ta utdanning, og de får sannsynligvis ikke den hjelpen de trenger. Mange av disse menneskene har flyktet fra konflikt og uro, har bagasje og er sårbare. I stedet for å gi dem hjelp, muligheten til å delta i samfunnet og forutsigbarhet, plasserer vi dem i limbo, i år etter år etter år. For Venstre er det viktig at flyktninger og ureturnerbare får muligheten til å jobbe og være i aktivitet, uansett status på oppholdssøknaden.

Det er fire år siden Venstre satt i regjering med Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti og den første engangsløsningen for ureturnerbare asylsøkere kom på plass. Den sikret verdighet for de eldste, som hadde vært her lengst – kanskje et kvart liv. Behovet er likevel større.

Vi må kunne hjelpe disse menneskene før det går så langt. Engangsløsninger er ikke optimalt, men situasjonen for disse menneskene er uholdbar, og den må løses nå. Vi trenger en ny engangsløsning for oppholdstillatelse som gjelder flere av dem som har satt livet på vent i årevis, uavhengig av hvor gamle de er. Forslaget vårt er derfor at denne skal gjelde alle som har vært i Norge i mer enn fem år.

På sikt trenger vi permanente og mer forutsigbare løsninger som sikrer disse menneskene grunnleggende rettigheter. Å sitte på et mottak uten rettigheter i årevis er dårlig butikk for samfunnet og katastrofalt for den enkelte. Mennesket det gjelder, går glipp av helsehjelp og oppfølging, hverdagene og livet mister mening, og mulighetene for god integrering reduseres betraktelig. Samfunnet går glipp av viktige bidrag og kompetanse. Det er derfor fryktelig, fryktelig synd at dette forslaget ikke får flertall.

Til slutt vil jeg bare komme med en stemmeavklaring og varsle at Venstre vil stemme mot forslag nr. 6, på grunn av rekkevidden i ordlyden til forslaget.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [14:17:12]: Det som framkommer i debatten her i dag, viser veldig tydelig hvorfor vi trenger en ny linje i asyl- og innvandringspolitikk-

ken, men også hvorfor det haster med å få en avklaring – en løsning – for mange av de menneskene som av ulike grunner ikke kan returnere, og som derfor lever i en fullstendig inhuman situasjon som vi på ingen måte kan være bekjent av.

Jeg skulle virkelig ønske at tidligere framstøt og forslag, slik som den forrige engangsløsningen vi var med og kjempet gjennom, skulle innbefattet flere, og slik sett gjort dagens diskusjon overflødig. Den forrige engangsløsningen har betydd mye. Ja, jeg har møtt noen av dem som sier at den har betydd alt, har gitt dem selve livet og muligheten igjen. Men dessverre: Intensjonen den gang var selvsagt at langt flere skulle komme inn under ordningen.

Det er allerede redegjort godt for selve forslaget i saken – om utvalget som bør evaluere håndteringen av engangsløsningen, ny vurdering av søknadene til dem som fikk avslag, og at regjeringen kommer tilbake til Stortinget så raskt som det lar seg gjøre. Det haster med en ny engangsløsning for lengeværende asylsøkere, helt uavhengig av alder. Jeg er skuffet over at det ser ut til at det ikke blir flertall for dette og de fire andre gode og viktige forslagene som ligger til behandling i dag.

Dette er altså en utrolig sårbar gruppe. Utenforskap dekker på ingen måte det de opplever – det er en total marginalisering og usynliggjøring. Dette er mennesker som er tvunget inn i en situasjon, ofte uten mulighet til å ta vare på seg selv, uten rett til helsehjelp, uten mulighet til arbeid eller utdanning. Det er vi som sitter med nøkkelen til å løse den umenneskelige situasjonen for disse menneskene.

Det er sterkt å lese om NOAS' prisverdige arbeid. Når en ser resultatet av engasjementet fra dem, fra mennesker i limbo og fra andre organisasjoner, erfaringene deres og det de dokumenterer, er det nedslående – ikke minst knyttet til rettssikkerhet, som burde oppta justisministeren mye, når vi ser at over 50 pst. av sakene de involverer seg i, ender i omgjøring av vedtak. Hvor er rettssikkerheten?

Jeg er altså så lei av å høre «av innvandringsregulerende hensyn». En kan ikke gjemme seg bak det. Hvor er barns beste? Rapporten som Kirkens Bymisjon la fram for vel en uke siden om de papirløse barna, beskriver alvorlige menneskerettighetsbrudd, brudd på barns åpenbare rettigheter.

Jeg skal avslutte, men jeg vil vektlegge at det ikke foreligger noe erfaring eller kunnskap som tilsier at det å gi grunnleggende menneskerettigheter til disse menneskene vil medføre en strøm av asylsøkere til landet, som noen frykter. Det vi har erfaring og kunnskap om, er konsekvensene det har for dem som har havnet i den situasjonen. Jeg nevnte barna. Vi har hørt historier og fått dokumentert at mennesker har mistet livet fordi de ikke

har fått helsehjelp. Dessverre er det ikke det eneste eksempelet.

Det er vårt ansvar her og nå. Vi har kunnskapen, vi er nødt til å gjøre noe, og vi må gjøre det nå.

Statsråd Emilie Mehl [14:20:33]: Innledningsvis vil jeg få gjøre det helt klart at utlendinger som søker om asyl i Norge og som har behov for beskyttelse, har rett til å få opphold. Jeg har tillit til at både Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda foretar grundige vurderinger av asylsøkernes behov for beskyttelse og vern mot retur og at søkeres opplysninger blir nøye kontrollert opp mot kjent og pålitelig landkunnskap. Dette gjelder også ved vurderingen av om en søker er statsløs, og hvilken betydning det skal ha for rett til opphold i Norge.

Når norske myndigheter etter en grundig vurdering har konkludert med at en asylsøker ikke oppfyller villkårene for opphold i Norge, er det også viktig at vedtaket om avslaget respekteres. Det kan ikke lønne seg å nekte å følge et lovlig fattet vedtak. Dersom de som ikke reiser ut eller samarbeider om retur, gis oppholdstillatelse i Norge etter en viss botid, eller gis adgang til å arbeide og studere her, vil det bidra til at enda færre overholder plikten til å forlate landet, etter mitt syn.

Slik jeg ser det, vil det undergrave både asylinstituttet som system og en regulert innvandring til Norge. At vi opprettholder tillit til asylinstituttet er også svært viktig for dem som har behov for beskyttelse i Norge. Utlendinger som får avslag, skal reise ut innen en fastsatt frist. Norge har gode ordninger for assistert retur, hvor utlendingen kan få både praktisk og økonomisk hjelp til hjemreisen.

Jeg mener det er feil når forslagsstillerne viser til at personer som har fått avslag på sin asylsøknad, ikke kan reise tilbake til sine hjemland. Det er få land, om noen, det ikke er mulig å returnere til dersom utlendingen selv samarbeider om returen og om å klarlegge sin identitet. For de få tilfellene hvor en retur ikke er mulig, åpner en særskilt bestemmelse i utlendingsforskriften for at oppholdstillatelse kan gis.

Jeg vil avslutningsvis bemerke at det er et samfunnsproblem at det oppholder seg mennesker i Norge som har mulig falsk identitet. Regelverket bør gi insentiver for å samarbeide om å avklare egen identitet, og derfor er det bl.a. slik at utlendinger uten beskyttelsesbehov som gis oppholdstillatelse til tross for at de ikke kan dokumentere sin identitet, kan gis en oppholdstillatelse med begrenset adgang til familieinnvandring.

Presidenten [14:23:03]: Det blir replikkordskifte.

Erlend Wiborg (FrP) [14:23:17]: I denne saken er justisministeren og Fremskrittspartiet helt enige om

det grunnleggende. Jeg har lyst til å fokusere på forslag nr. 7, som går på at man ønsker å tilby velferdsgoder til personer som oppholder seg illegalt i Norge, sågar ønsker man å tilby dem bedre velferdsgoder enn det den øvrige befolkningen har. Heldigvis anbefaler statsråden at Stortinget stemmer ned dette forslaget, og det kommer Stortinget til å gjøre. Samtidig vet vi at statsrådets eget parti, Senterpartiet, rundt omkring i Norge har gått i bresjen for, sammen med Høyre og Arbeiderpartiet, å fatte lokale og regionale vedtak om å tilby folk som oppholder seg illegalt i Norge, velferdstjenester som dette. Synes statsråden det er problematisk?

Statsråd Emilie Mehl [14:24:17]: På et generelt grunnlag mener jeg det er viktig at utlendingsmyndighetenes vurderinger i de enkelte sakene respekteres. Som jeg sa i innlegget mitt, bør vi være varsomme med å ha ordninger som kan opptre som insentiver for at personer som har fått avslag, eller som ikke samarbeider om å klarlegge sin identitet, blir værende. Det er kommunisert ut til kommuner og fylker at det er regjeringens holdning, men jeg mener også at det blir feil å legge seg for mye borti det lokale selvstyret, innenfor de rammene som de ønsker å prioritere.

Erlend Wiborg (FrP) [14:25:00]: Det bør være en helhet i politikken, og jeg er glad for at statsråden, sånn jeg tolker henne, er skeptisk til de lokale vedtakene Senterpartiet, sammen med Høyre, Arbeiderpartiet og de øvrige partier, med unntak av Fremskrittspartiet, står bak. Statsråden problematiserer dette på en veldig god måte. Det er en utfordring hvis man tilbyr velferdsgoder og dermed gjør det mer attraktivt å unndra seg de vedtakene som er fattet.

Mitt spørsmål til statsråden er om hun vil vurdere rett og slett å forby kommunene å bryte Stortingets helt entydige vedtak, som de gjør ved å tilby bedre velferdsgoder til folk som oppholder seg illegalt i Norge, enn resten av befolkningen.

Statsråd Emilie Mehl [14:25:50]: Jeg kan ikke se at det er et behov for et slikt forbud som representanten skisserer akkurat nå. Jeg vil også understreke at jeg ikke kan stå her og kommentere vedtak som jeg verken har henvist spesifikt til eller har innsikt i. Det er svaret mitt på det spørsmålet.

Grete Wold (SV) [14:26:23]: Det store motargumentet i denne saken, og for så vidt også i veldig mange andre lignende saker, er dette med innvandringsregulerende hensyn, og at man er bekymret for at det vil komme mange flere asylsøkere og flyktninger til landet vårt hvis vi behandler dem som allerede er her, på en god måte. Vi ser at det ikke skjer i praksis. Mennesker velger

faktisk mer eller mindre å gå til grunne her istedenfor å reise hjem. Det kommer også stadig flere rapporter, bl.a. den nylige rapporten De usynlige barna. Det betyr også at det er barn som lever i en papirløs situasjon, og på mange måter oppstår det et parallellsamfunn.

Bekymrer det statsråden at vi får en form for parallellsamfunn?

Statsråd Emilie Mehl [14:27:04]: Først vil jeg korrigere det første premisset, for representanten antyder at vi ikke behandler asylsøkere på en god måte i Norge. Jeg mener det er feil. Vi har et asylsystem som innebærer at personer som kommer hit og søker om asyl, har rett til å få sin søknad behandlet. Vi har en utlendingsforvaltning som drifter mottak og som har gode systemer for å ivareta mennesker som ofte også er i en veldig sårbar situasjon, men det er også viktig for regjeringen at vi har stabilitet og tillit til asylsystemet. Derfor er det opp til utlendingsmyndighetene i de aller fleste sakene å gjøre vurderinger i de konkrete sakene. Så må vi ha det slik at når det ikke foreligger grunn til beskyttelse, og man får avslag, er det en forventning fra myndighetene om at det respekteres, og at personer da reiser ut av landet.

Tobias Drevland Lund (R) [14:28:09]: Til denne saken mottok komiteen hele 77 skriftlige innspill, og det viser litt om engasjementet i saken. Det er også flere på galleriet som har engasjert seg, og det er fint at de møter opp.

Jeg har registrert at statsråden i sitt brev til komiteen og komiteens flertall vektlegger det som kalles identitetsspørsmålet. Statsråden skriver i sitt brev følgende:

«De aller fleste asylsøkere som får endelig avslag kan returnere til hjemlandet dersom de oppgir riktig identitet og samarbeider med norske myndigheter om hjemreisen.»

Her unnlater statsråden å nevne og se hen til årsakene til at mange ikke kan reise tilbake til hjemlandet. Det handler ikke nødvendigvis om identitet, men om sammensatte problemstillinger, hvor den klart subjektive frykten for hva som venter ved retur til hjemlandet, ofte er blant den mest framtrædende årsaken til at personer som har vært lengeværende i Norge, år etter år uten rettigheter, ikke frivillig setter seg på flyet til Etiopia, Eritrea, Afghanistan, Somalia og lignende land.

Har statsråden forståelse for at dette er tilfellet i mange av de sakene vi nå diskuterer?

Statsråd Emilie Mehl [14:29:12]: De vurderingsmomentene representanten spør om, er nettopp dem man bl.a. skal vurdere i en søknad om beskyttelse. De som har rett på beskyttelse i Norge, skal få innvilget sin søknad. De som ikke har rett til det, får avslag. Da er det ri-

melig av staten å forvente at man respekterer det og forlater landet. Det går også an å få bidrag til retur dersom man ønsker det.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [14:29:50]: Som nevnt: Når vi har den kunnskapen og ikke gjør noe når det er grunnleggende urettferdig og brudd på grunnleggende menneskerettigheter, forstår jeg rett og slett ikke at det ikke er mulig å ha noe mer nyanser fra en statsråd på dette feltet. Jeg skjønner at man ikke er 100 pst. for et sånt forslag, men jeg etterlyser noe mer nyanser.

Det blir sagt at vi skal gi beskyttelse til dem som har behov for det. Ja, får virkelig de som har behov for det, beskyttelse?

Til det som blir sagt om ureturnerbare: Det er ulike grunner til at en ikke kan returneres. Det er jo ikke en direkte sammenheng med at en ikke samarbeider. Det er i alle fall ikke slik de historiene og det som er dokumentert, er fanget opp fra vår side. Så igjen: Jeg skulle virkelig ønske å ha noe mer nyanser, på de menneskelige sidene også, men særlig knyttet til det juridiske ansvaret som ligger her.

Igjen må jeg få spørre: Er det altså slik at statsråden mener at alle som er her, som har krav på beskyttelse, får den beskyttelsen?

Ma sud G h a r a h k h a n i hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Emilie Mehl [14:30:54]: Jeg har tillit til at utlendingsforvaltningen gjør gode og riktige vurderinger. Vi har også rettssikkerhetsmekanismer i et land som Norge for å kunne fange opp tilfeller hvor noe har gått feil. Man kan etter et avslag fra UDI f.eks. klage til UNE. I den saken vi behandlet litt tidligere her i dag, var omgjøringsbegjæring et tema. Det går også an å stevne staten hvis man vil det.

Vi må ha tillit til asylsystemet er rettferdig – det har jeg – og at utlendingsmyndighetene gjør vurderinger sånn at de som skal ha beskyttelse, får beskyttelse.

Det er også en snever unntaksbestemmelse, som jeg refererte til fra talerstolen, for dem som faktisk er ureturnerbare, hvor man kan innvilge opphold, men det er veldig få det gjelder, og det er viktig at de som er her, samarbeider om å klarlegge sin identitet.

Presidenten [14:31:57]: Replikkordskiftet er dermed avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Irene Ojala (PF) [14:32:10]: Denne vinteren har ungdommen vist oss her på Stortinget at menneskerettighetene i Norge må vektlegges mer enn de gjør i dag.

I innstillingen peker et flertall på svarbrevet fra statsråden, som uttrykker at det ikke er holdepunkter for å tro at saksbehandlingen i dag ikke er god nok, eller at det er nødvendig å innføre noen egne prosedyrer i utlendingsregelverket for å fastslå om noen er statsløse.

Jeg har ikke vært så lenge her på Stortinget at politisk tro er noe jeg forholder meg til, men i 1956 behandlet Stortinget en proposisjon, St. prp. nr. 75, Om innhentelse av Stortingets samtykke til å ratifisere konvensjonen om statsløses stilling av 28. september 1954. Der vises det til konvensjonen av 1951 som et anerkjent prinsipp, og jeg siterer fra side 2 der det står at

«ingen stat på noen som helst måte bør utvise eller sende tilbake en person til grensen for en stat hvor hans liv eller frihet er truet på grunn av hans rase, religion, nasjonalitet, tilknytning til en bestemt sosial gruppe eller politisk oppfatning».

Det står videre på side 4, og jeg siterer derfra også:

«Konvensjonen gir således i store trekk statsløse personer de samme rettigheter og den samme beskyttelse som innrømmes flyktninger i henhold til konvensjonen av 1951 angående flyktninger stil-ling.»

I dag ber vi altså om en ny engangsløsning for lengeværende asylsøkere og statsløse. Ifølge NOAS kommer disse menneskene fra land i krigslignende/borgerkrigslignende situasjoner eller land der menneskerettighetene i svært liten grad respekteres.

Høyre viser i innstillingen til en tidligere engangsløsning hvor 30 mennesker over 65 år som hadde mer enn 16 års oppholdstid i Norge, fikk opphold. For egen del mener jeg det er viktig at folk får opphold, slik at de kan jobbe før de blir pensjonister.

Jeg har nå vist til at det er snart 70 år siden Stortinget enstemmig samtykket i å ratifisere konvensjonen om statsløses stilling av 28. september 1954. Jeg tenker det er på tide at vi etterlever Stortingets vedtak, gjort for snart 70 år siden, og at vi stemmer for en ny engangsløsning for lengeværende asylsøkere og statsløse, slik at menneskerettighetene også kan gjelde for dem.

Det er ikke alt jeg er enig i, det gjelder bl.a. forslag nr. 6. Det vil jeg stemme imot, fordi jeg ikke har hatt tid til å sette meg inn i rekkevidden av forslaget.

Grete Wold (SV) [14:35:09]: Det blir gjentatt i debatten at man har tiltro til utlendingsmyndighetene, og det er det jo godt at vi i utgangspunktet har.

Det har også blitt sagt fra talerstolen her i dag at det ikke er noen holdepunkter for at ikke saksbehandlingen i utlendingsmyndighetene er god og forsvarlig. Samtidig vet vi at UNE taper nesten halvparten av de sakene som kommer for domstolsapparatet. Jeg mener bestemt at det er et holdepunkt for at saksbehandlingen i utlen-

dingsmyndighetene ikke er god nok, og jeg håper at det er et signal som også tas med videre i det arbeidet som gjøres i utlendingsmyndighetene.

Lene Vågslid (A) [14:36:03] (leiar i komiteen): Det er ingen tvil om at det er ekstremt krevjande for alle enkeltpersonar som står i mange av dei asylsakene som me snakkar om her. Det er heller ingen tvil om at det at ein oppheld seg i Noreg i mange, mange år uavklart, er ei stor belastning for dei det gjeld. Uansett: Me i Stortinget har eit ansvar for lovverket og òg for heilskapen i lovverket. Det kan til tider i denne debatten framstå kaldt, men eg meiner det er grunnleggjande viktig at me har eit regelverk som både sørgjer for at dei som treng beskyttelse, får det, og at me er gode på returpolitikken.

For å nyansere lite grann, med omsyn til det bl.a. Ulstein etterlyser: I forslag nr. 7 går ein inn på ei rekkje velferdstenester. Me har debattert det i Stortinget tidlegare, f.eks. når det gjeld helsehjelp som ikkje kan vente. Der er det grunn til å stille spørsmål ved om praksis er god nok i forhold til det regelverket seier. Difor er òg Helse- og omsorgsdepartementet i gang med å sjå på bl.a. det, om regelverket er godt nok i forhold til praksis.

I denne debatten trur eg me berre må erkjenne at me er grunnleggjande ueinige. Fleirtalet i komiteen meiner at forslaga ikkje skal vedtakast, men vil likevel understreke at me skjønar veldig godt belastninga det er for alle som står i dei enkeltsakene me òg får lese om gjennom høyring i komiteen.

Erlend Wiborg (FrP) [14:37:55]: Det var to ting som ble sagt i de to siste innleggene, som fikk meg til å tegne meg på nytt. Først må jeg rette opp i en ting fra representanten Vågslid, som bruker begrep som at personer oppholder seg «uavklart». Det er ikke her snakk om personer som oppholder seg uavklart. Vi snakker om personer som oppholder seg illegalt, som har fått et endelig avslag på sin søknad, som så har fått avslaget prøvet gjennom flere instanser, også med mulighet til prøving for domstolene, men som fortsatt får endelig avslag – da norske myndigheter ut fra regelverket er klare på at man ikke har behov for beskyttelse. Da mener Fremskrittspartiet det selvfølgelig er galt at man skal oppta plassen til noen andre som har et reelt behov for beskyttelse.

Så: Jeg vet ikke om jeg hørte feil, men representanten Ojala sa at hun ikke hadde fått satt seg inn i forslag nr. 6 og derfor ikke ville stemme for det. Jeg trodde det var samme representant som hadde fremmet dette forslaget. Jeg må si det er veldig spesielt hvis man går på denne talerstol og er med på å framsette et forslag, og så, når forslaget kommer til behandling, sier at man ikke har satt seg inn i det, så man kommer ikke til å stemme

for det. Det må jeg si er en mildt sagt spesiell parlamentarisk praksis, og jeg synes det også vitner om lite respekt for Stortinget som institusjon og denne talerstolen. De forslagene man fremmer, må man selvfølgelig kunne stå inne for og argumentere for, og så vil det være opp til salen om forslaget får tilslutning eller ikke. Vi fremmer ikke forslag som vi ikke vet om vi støtter eller ikke.

Tobias Drevland Lund (R) [14:40:10]: Det er riktig som det blir sagt: Stortinget skal ikke enkeltbehandle ulike saker og så videre – og det er heller ikke det forslagsstillerne ber om – men når vi ser at regelverket treffer for dårlig, må man gripe inn for å se hvorvidt vurderingene som blir gjort, er skjønnsmessige nok. Som jeg nevnte i mitt innlegg: Når en kvinne manglet fem dager på samlet botid i Norge og ikke ble omfattet av engangsløsningen, når en mann uten norsk sertifikat flyttet en bil som sto i veien for en brøytebil for å gjøre en tjeneste for nabolaget sitt og ikke ble omfattet av engangsløsningen fordi han da hadde noe på rullebladet, eller når en annen mann som vi også kjenner til, røkte smuglersigaretter og på bakgrunn av det ikke ble omfattet av engangsløsningen, da vises det faktisk ikke nok skjønn i bruken av dette regelverket. Det er det vi reagerer på. Derfor burde Stortinget gripe inn for å se til at man faktisk følger opp det som i alle fall enkelte av oss trodde var intensjonen med den forrige engangsløsningen – som var velmenende, men som vi ser treffer altfor få.

Det blir sagt at man har forståelse for at situasjonen er vanskelig. Det er veldig fint at man har forståelse for det, også fra Arbeiderpartiets og regjeringens side, men jeg skulle ønske man kunne gjøre noe med det, ikke bare si at man har forståelse for det. Dette handler om mennesker som er i en helt uholdbar situasjon, som lever årevis i Norge uten noen muligheter for å etablere seg, bidra i samfunnet og arbeide. Veldig mange har lyst til å gjøre det eller ta seg utdanning, men de har ikke mulighet eller lov til det. Vi kjenner også til en historie fra mediene om en papirløs kvinne som faktisk klarte å utdanne seg til å bli sykepleier, men som fikk nei da hun skulle inn døra på sykehjemmet for å bidra som sykepleier fordi hun ikke hadde arbeidstillatelse. I en tid da vi mangler helsepersonell, der vi trenger alle vi kan få i Helse-Norge, skal man altså nekte noen mennesker som har lyst til det, å jobbe.

Man får det til å høres ut som om dette gjelder veldig mange mennesker, men det er ikke snakk om veldig mange mennesker. Det er snakk om et fåtall mennesker som befinner seg her – som har befunnet seg her lenge – og som av ulike grunner ikke kan returnere til hjemlandet. Jeg skulle ønske vi faktisk var mer pragmatiske og så

på løsninger for denne gruppen, og ikke bare holdt på slik vi gjør her i dag, med å tegne skremmebilder og vise liten vilje til å forstå den situasjonen som mange befinner seg i, som er veldig vanskelig.

Irene Ojala (PF) [14:42:59]: Til representanten fra Fremskrittspartiet vil jeg si at ærlighet varer lengst. Jeg er opptatt av at alt det jeg gjør her i salen – jeg stemmer i samtlige saker – skal folk som har stemt Pasientfokus, kjenne seg igjen i. De skal vite hvorfor jeg gjør ting. Jeg gjør ingen ting for enkelhets skyld ved å si: Jeg la fram et forslag, og så stemmer jeg for det, for jeg har lagt fram forslaget. Det er det jeg gjør når jeg stemmer, som er det viktige. Det håper jeg representanten har respekt for. Også Fremskrittspartiet har gjennom tidene stemt for ting som de faktisk ikke sto for. Jeg håper det da var veloverveid, når man stemte feil, og at det ikke var noe man gjorde for enkelthets skyld. Takk.

Presidenten [14:43:47]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [14:43:50]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thorsvik og Grunde Almeland om homofiles rettsikkerhet og likekjønnes mulighet til familiegjenforening i Norge (Innst. 253 S (2022–2023), jf. Dokument 8:96 S (2022–2023))

Presidenten [14:44:09]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Tobias Drevland Lund (R) [14:44:32] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å stakke komiteen og komitéråden for godt samarbeid ved behandlingen av denne saken.

Saken vi behandler her i dag, er et representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thorsvik og Grunde Almeland fra Venstre om homofiles rettsikkerhet og likekjønnes mulighet til familiegjenforening i Norge.

I representantforslaget fremmes det tre forslag. Forslagsstillerne vil at Stortinget skal be regjeringen endre utlendingsforskriften, slik at likekjønnede par som har vært i et forhold i et land hvor det er manglende mulig-

heter for å inngå likekjønnet ekteskap eller leve sammen i faste og etablerte samboerforhold, gis muligheten til å søke om oppholdstillatelse for samboere på bakgrunn av et sannsynliggjort forutgående forhold. Videre vil forslagsstillerne at Stortinget skal be regjeringen om å endre utlendingsforskriften slik at det legges vekt på manglende muligheter for likekjønnede par til å inngå ekteskap/partnerskap i hjemlandet eller nærområdene, i behandling av saker om oppholdstillatelse for å inngå ekteskap. Til slutt vil forslagsstillerne at Stortinget skal be regjeringen inkludere seksuell legning som vurderingstema i saker som i hovedregel skal behandles i nemndsmøte med personlig frammøte.

Ved behandling av denne saken ble det framsatt fire forslag: ett fra komiteens medlemmer fra Høyre og tre fra komiteens medlemmer fra SV og Rødt. Komiteens tilråding i dag fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, og tilrådingen er at forslagene ikke skal vedtas. Videre viser jeg til statsrådets svarbrev i saken, og jeg forutsetter at de andre partiene vil redegjøre mer for sitt syn.

For Rødt er denne saken ganske opplagt. Retten til familieliv er nedfelt i menneskerettskonvensjonen, og denne retten er ikke godt nok ivaretatt i dagens regelverk for flyktninger som lever i likekjønnede samliv og forhold. Likestillingsombudet har kritisert UDIs praksis for ikke å ivareta retten til familieliv ved at man ikke har lik tilgang til familiegjenforening som andre. Ombudet påpeker også at seksuell legning ikke tas hensyn til i tilstrekkelig grad i disse sakene.

Når UDI svarer at det er en politisk beslutning som må til for å endre lovverket, er det et klart behov for å gjøre nettopp det: å endre lovverket politisk. Likekjønnede samliv er forbudt og forbundet med strenge straffer i 70 land. Samboerskap og partnerskap er i disse landene forbundet med stor fare for brutal forfølgelse, fra både myndigheter og lokalsamfunn. I ytterste konsekvens kan man risikere dødsstraff, som fortsatt er mulig i 11 land. Likekjønnede par har dermed ikke mulighet til å leve i registrerte samboerskap eller partnerskap.

Flyktninger som kommer fra land som ved lov forbyr likekjønnede kjæresten å gifte seg og/eller bo sammen, vil ikke ha mulighet til å oppfylle kriteriene for familiegjenforening med partner i Norge. Utlendingsforskriften bør derfor endres, slik at likekjønnede samboere gis mulighet til å søke oppholdstillatelse, at manglende muligheter for å inngå ekteskap vektlegges, og at man inkluderer seksuell legning som vurderingstema i saker som i hovedregel skal behandles i nemndsmøter.

En liten stemmeforklaring til slutt: Rødt stemmer subsidiært for forslag nr. 1 i saken, fra Høyre. Med det tar jeg opp de forslag som Rødt er med på.

Presidenten [14:47:35]: Representanten Tobias Drevland Lund har tatt opp de forslagene han refererte til.

Mari Holm Lønseth (H) [14:47:45]: Noen av dem som får beskyttelse i Norge, gjør det på grunn av legningen de har. Ifølge Amnesty er det kriminelt å være homofil i 68 land, og i mange av de landene risikerer man også livet bare på grunn av den legningen man har. Det gjør også at personer kan få opphold i Norge på grunnlag av frykt for forfølgelse i hjemlandet. Selv om det ikke var lov i hjemlandet, kan man jo tenke seg situasjoner hvor en person som har fått flyktningstatus i Norge, hadde en partner i hjemlandet som man ønsker å gjenforenes med i Norge. Det kan fort være en utfordring at man ikke har noen dokumentasjon for forholdet, noe som er enklere med ekteskap, som er anerkjent.

Personer som lever i likekjønnede forhold, skal også ha muligheten til å leve sammen, og vi bør i Norge sørge for at diskrimineringen som skjer av skeive i andre land, ikke overføres til oss. Derfor fremmer Høyre i dag et forslag om at regjeringen skal utrede hvordan flyktninger i likekjønnede forhold kan sikres krav på familiegjenforening med partner, f.eks. ved at dokumentasjonskravet kan erstattes med en sannsynliggjøring. Dette vil antakelig gjelde svært få, men med en slik endring vil også kravet til kontroll endre seg noe, og det er viktig at det fra regjeringens side sørges for at reglene eventuelt blir etterlevd etter intensjonen. Det er viktig at man sørger for at reglene eventuelt blir innrettet på en måte som ikke gjør ordninger sårbare for misbruk. For eksempel er det viktig for Høyre at også personer som f.eks. har gitt uriktig forklaring som har ført til at man har fått familiegjenforening på uriktig grunnlag, må ta konsekvensen av det, f.eks. ved at man må forlate landet.

Når det gjelder forslaget om å inkludere legning som vurderingstema i saker som skal behandles i nemndsmøte med personlig frammøte, vil Høyre stemme imot. Utgangspunktet er at i saker hvor det er tvil, skal det også være et nemndsmøte, og vi ser ikke behov for at det blir med en ytterligere opplysning.

Presidenten [14:49:59]: Representanten Mari Holm Lønseth har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Heidi Greni (Sp) [14:50:23]: Retten til familieliv er bl.a. nedfelt i den europeiske menneskerettighetskonvensjon artikkel 8. Forslagsstillerne hevder at den retten ikke ivaretas i tilstrekkelig grad i dagens regelverk for flyktninger som lever i likekjønnet samliv og forhold. Forslagsstillerne hevder videre at flyktninger som kommer fra land der likekjønnede forbys å gifte seg eller bo sammen, ikke vil ha mulighet til å oppfylle kravene for å få familiegjenforening med kjæreste eller partner på lik linje med heterofile par, og at dette ikke

minst gjelder for personer som har vært på flukt før ankomst til Norge. Dette er etter Arbeiderpartiet og Senterpartiets mening ikke rett. Vi har allerede i dag et regelverk som ivaretar dette.

Formålet med lovens vilkår om inngåtte ekteskap og faktisk samboerskap er dels å sikre at familieforholdet har notoritet, og dels at relasjonen mellom partene gir uttrykk for en tilstrekkelig sterk tilknytning til at den kan danne grunnlag for oppholdstillatelse i Norge. Per i dag anses slik tilknytning å foreligge når partene enten er gift, har vært samboere i minst to år eller er samboere med felles barn. Det er ikke noe dokumentasjonskrav, slik Høyre hevder. Hvis forholdet ikke lar seg dokumentere, f.eks. fordi det er snakk om land der forhold mellom likekjønnede er forbudt, er alminnelig sannsynlighetsovervekt tilstrekkelig for opphold.

Jeg vil også vise til statsrådens svarbrev, der statsråden skriver at selv om de aktuelle lovbestemmelsene stiller vilkår om ekteskap og samboerskap, er imidlertid utlendingsregelverket utformet slik at utlendingsmyndighetene har rom for skjønn gjennom generelle skjønnsmessige bestemmelser. Disse unntakshjemplene gir grunnlag for å vurdere unntak i tilfeller der et avslag kunne innebære brudd på internasjonale forpliktelser eller norsk lov, herunder diskrimineringsforbudet. Hvorvidt det i det enkelte tilfellet er grunnlag for å anvende de skjønnsmessige unntaksbestemmelsene, må vurderes av UDI, eventuelt UNE, når de behandler enkeltsakene.

I sin vurdering av forslaget skriver statsråden også at Likestillingsombudet har sendt et brev til UDI om praksis i familieinnvandringsaker for likekjønnede par. Der er det foreslått en presisering om at likekjønnede par blir inn tatt i UDIs retningslinjer. Senterpartiet og Arbeiderpartiet anser det for å være en bedre løsning enn å ta presiseringen inn i utlendingsforskriften. Jeg er derfor glad for at departementet vil be UDI om å inn ta presiseringer om likekjønnede par i sine retningslinjer.

Erlend Wiborg (FrP) [14:53:26]: Nå skal jeg gjøre noe jeg ikke veldig ofte gjør, men jeg vil si at jeg synes representanten Greni forklarte saken og også sakens kompleksitet på en veldig god måte, og jeg kan fullt ut stå bak det innlegget.

Representantforslaget tar opp en utrolig viktig problemstilling, men også en veldig komplisert problemstilling som det er viktig å gå dypt inn i. Først det helt åpenbare: Mange homofile er i en utrolig vanskelig situasjon i mange land i verden. Det er alt fra land som har dødsstraff, der det er helt innlysende at man har det veldig vanskelig hvis man er homofil, til land der man blir forfulgt, trakassert og rett og slett ikke får de rettighetene det øvrige samfunnet har.

Denne saken gjelder – i likhet med den første saken vi behandlet i dag, som gjaldt kvinner i Iran – en gruppe som har det veldig vanskelig, og sånn er det dessverre i mange land. Da er det viktig at vi sørger for at vi har et regelverk som faktisk kan ivareta dem som har mest behov for hjelp og beskyttelse, men samtidig sørger for at vi ikke lager regler som kan misbrukes eller uthule selve intensjonen. Vi vet at når det gjelder familiegjenforening, er omgåelse av reglene et stort problem, og da er det viktig at det man gjør, er gjennomtenkt.

Da Fremskrittspartiet hadde denne saken til behandling, var vi litt usikre på hvor vi skulle lande, men da statsrådens svarbrev til komiteen var så tydelig på at UDI har adgang til å utøve skjønn i de sakstypene representantforslaget omhandler, er vi beroliget av det. Vi kommer derfor i likhet med flertallet til å avvise selve representantforslaget, for vi mener det allerede er ivare tatt gjennom gjeldende praksis og de endringene som departementet har varslet.

Grete Wold (SV) [14:56:18]: Først vil jeg rette en takk til Venstre, som har fremmet dette representantforslaget. Det er en sak som er viktig på så mange måter, i tillegg til at den faktisk er løsbart uten at det får store, uønskede konsekvenser for noen. Det er ikke alltid tilfellet, så her har vi muligheten til å gjøre noe bra.

Kampen for likekjønnes rett til ekteskap og familieliv er på ingen måte vunnet. Vi har kommet et godt stykke på vei her i Norge, men dessverre ser det ut som denne kampen har stagnert, og noen steder også gått tilbake, ute i verden. Hat, trusler, straff og noen steder også fare for henrettelser gjør det ulevelig for mange, og det kan være årsaken til at man må legge ut på en farefull flukt. Med det kan det også være situasjoner der man søker om familiegjenforening.

Som det vises til i forslaget, er det ikke alltid Norge møter vårt ansvar her. Likestillingsombudet har sendt et brev til UDI, som det har blitt nevnt, der man kritiserer praksis for ikke å ivareta retten til familieliv for likekjønnede, noe som betyr at man ikke har lik tilgang til familiegjenforening som andre. Når det videre påpekes at UDI ikke har tatt nok hensyn til seksuell legning i disse sakene, er ikke dagens system godt nok – åpenbart.

UDI viser til at det er et politisk spørsmål som må avgjøres for at vi kan få til nødvendige endringer i regelverket for å styrke homofiles rettigheter i disse sakene. Statsråden svarer at man har intensjoner om å følge dette opp med presiseringer i retningslinjene. Det imøteser vi veldig positivt og håper at det også kan prioriteres så raskt som mulig.

I denne innstillingen ligger det flere forslag og flere formuleringer fra de fleste partier som vil tilnærmet til samme sted. Det bør derfor ikke være så vanskelig å enes

om en retning. De signalene som kommer fra salen i dag, regner jeg med statsråden tar med seg videre i det videre arbeidet. Jeg viser også til de forslagene SV er med på, og kan melde at SV vil stemme subsidiært for Høyres forslag i denne saken.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [14:58:31]: Retten til familieliv er en grunnleggende menneskerettighet. I dag ivaretas ikke retten til familieliv i tilstrekkelig grad for flyktninger og asylsøkere som lever i likekjønnede samliv og forhold. Vi har rett og slett et utlendingsregelverk som legger opp til diskriminering av skeive flyktninger og asylsøkere. Reglene i utlendingsloven legger til rette for at ektefeller og samboere med minst to års samboerskap eller med felles barn kan søke om familiegjenforening. Flyktninger som kommer fra land der likekjønnede forbys å gifte seg eller bo sammen, vil ikke ha mulighet til å oppfylle kriteriene for å få familiegjenforening med sin kjæreste eller partner på lik linje med heterofile par.

Hvis man lever i et skeivt parforhold i et land hvor dette er ulovlig eller risikofyllt, har man ingen mulighet til å dokumentere forholdet, og man vil dermed ikke oppfylle kravet for å få familiegjenforening. Dette gjelder ikke minst for personer som har vært på flukt før ankomst til Norge.

Som det nevnes, har Likestillings- og diskrimineringsombudet også kritisert UDIs praksis på dette området, fordi retten til familieliv for homofile og lesbiske flyktninger ikke ivaretas, noe som igjen bekrefter behovet for disse endringene. Forslaget vårt vil ikke være en utvidelse av personkretsen som har rett til familiegjenforening, men det vil være en regelteknisk endring for å sikre at Norge ivaretar retten til familieliv. I praksis vil det nok gjelde svært få saker, men for dem det gjelder, er det enormt viktig, og for oss som samfunn er det viktig å sikre likeverd, like rettigheter og en de facto rett til familieliv i tråd med menneskerettighetene.

For likekjønnede par vil det i svært mange land være umulig å inngå ekteskap eller partnerskap. Utlendingsloven har regler for oppholdstillatelse for å inngå ekteskap, men det legges da bl.a. vekt på partnerners forutgående forhold. Det kan også være særskilt vanskelig å dokumentere for par som har levd i skjul, i frykt for forfølgelse på bakgrunn av sin seksuelle legning. Det bør derfor klargjøres i regelverket at det tas hensyn til dette for å sikre mulighet til å inngå ekteskap eller partnerskap for likekjønnede par.

Etter utlendingsloven skal saker som anses å by på vesentlige tvilsspørsmål, avgjøres i nemndsmøte. Det gis veiledning på hva som anses som vesentlige tvilsspørsmål, i forskrift. Venstre mener at rettssikkerheten i saker som gjelder seksuell legning, bør styrkes, og at disse bør

behandles i nemnd. Venstre mener at det som hovedregel bør gis adgang til personlig frammøte også i saker som dreier seg om seksuell legning, med mindre anførselen tidligere er behandlet i nemndsmøte eller i domstol. Vi vet at få saker i dag behandles i nemnd, og vi vet også at UNEs saker ofte omgjøres i domstolen.

Jeg syns det er veldig synd at vi ikke får flertall for disse forslagene i dag. De er ikke spesielt vidtgående, og det er kun snakk om regeltekniske endringer. Jeg må også varsle at Venstre subsidiært stemmer for Høyres forslag.

Statsråd Emilie Mehl [15:01:51]: Jeg er helt enig med forslagsstillerne i at vi må ha et regelverk og en praksis som sikrer at likekjønnede par ikke diskrimineres i saker om familieinnvandring. Det har vi også i dag. Som jeg skrev til Stortinget i mitt brev 2. mars i år, har diskrimineringsnemnda vurdert utlendingsforskriften og ikke funnet grunnlag for å anse forskriften som diskriminerende. Nemnda har heller ikke konkludert med at UDI eller UNE har praktisert regelverket på en diskriminerende måte i noen enkeltsaker om likekjønnede par. Diskrimineringsombudets gjennomgang av UDIs praksis i 2019 resulterte heller ikke i noen uttalelse om at UDI generelt førte en diskriminerende praksis i disse sakene.

Viktige kontrollhensyn tilsier at regelverket som utgangspunkt fastsetter et krav om ekteskap eller toårig samboerskap for å ha rett til familiegjengenforening. Omgåelse av familieinnvandringsregelverket er et reelt problem i praksis. Jeg vil likevel understreke at det ikke er noe dokumentasjonskrav i disse sakene, slik jeg ser at komiteens medlemmer fra Høyre legger til grunn.

Alminnelig sannsynlighetsovervekt er tilstrekkelig hvis familieforholdet ikke lar seg dokumentere, f.eks. hvis partene kommer fra et land med dokumenter med lav notoritet, eller hvis partene ikke har mulighet til å leve et likekjønnet samliv i hjemlandet. Slike sannsynlighetsvurderinger gjøres altså både i saker med ulikekjønnede og i saker med likekjønnede par.

Når UDI vurderer saker der partene kommer fra land som ikke anerkjenner likekjønnede ekteskap og hvor det heller ikke er mulig å inngå slikt ekteskap i nabolandene, vil dette være forhold som UDI ser hen til.

Som nevnt i brevet mitt til Stortinget, har jeg nå bedt UDI om å ta inn presiseringer om likekjønnede par i sine retningslinjer, sånn at praksisen også synliggjøres der. Det er viktig at vi møter disse menneskene på en god og rettferdig måte. Jeg mener det er en bedre løsning enn å ta bestemmelser om det inn i forskrift.

Når det gjelder forslaget om å inkludere seksuell legning som vurderingstema i bestemmelsen om nemndmøtebehandling, mener jeg som utgangspunkt at vi bør

unggå å løfte fram enkeltgrupper her. Dette bør heller vurderes av Utlendingsnemnda på grunnlag av den generelle skjønnsbestemmelsen om vesentlige tvilsspørsmål.

Presidenten [15:04:20]: Det blir replikkordskifte.

Mari Holm Lønseth (H) [15:04:33]: Jeg merker meg at medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet i innstillingen viser til Likestillingsombudets forslag til presiseringer om likekjønnede par i UDIs retningslinjer, og de skriver videre at regjeringen vil be UDI om å følge opp dette i retningslinjene sine. Når og hvordan vil det bli fulgt opp?

Statsråd Emilie Mehl [15:04:56]: Vi har lagt til grunn at det skal følges opp, siden det brevet ble sendt til Stortinget. Akkurat hva som er status på det, må jeg komme tilbake til, men det er en fin måte å følge det opp på, etter mitt syn. Jeg har heller ikke fått tilbakemelding fra utlendingsmyndighetene om at de er uenig i det.

Presidenten [15:05:23]: Replikkordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [15:05:28]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven, passloven og ID-kortloven (biometrisk sammenligning) (Innst. 255 L (2022–2023), jf. Prop. 38 L (2022–2023))

Presidenten [15:05:45]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 11 [15:05:51]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug og Tobias Drevland Lund om en mer skånsom og rettferdig hyttebygging (Innst. 252 S (2022–2023), jf. Dokument 8:104 S (2022–2023))

Presidenten [15:06:10]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Kathrine Kleveland (Sp) [15:06:45] (ordfører for saken): Takk til komiteen for godt samarbeid.

Mange nordmenn eier hytte. Det er i dag 450 000 hytter og fritidsbygg – ved sjøen, i skogen, på fjellet, nært eller langt unna der eierne bor.

Hyttebygging legger press på infrastruktur, er dyrt og innebærer naturinngrep, påpeker forslagsstillerne fra Rødt og har flere forslag om skånsom hyttebygging, som jeg går ut fra at de vil utdype selv. Fritidsboliger gir – foruten avkobling, naturglede og kunnskap – bidrag til lokalt reiseliv og styrker grunnlaget for de fastboende. Et flertall i komiteen viser til at Norsk institutt for naturforskning bekrefter at hyttebygging kan virke negativt på klima og natur.

Det er først og fremst kommunen som planmyndighet som sikrer at nye hytter ikke får negative konsekvenser for miljø og samfunn. Det er lokalpolitikkerne som sitter med lokalkunnskap, og disponering av arealer og utbygginger må først og fremst skje lokalt. Kommunene må gis tillit, handlingsrom og nødvendige verktøy for å ta gode avgjørelser for innbyggere og næringsliv. Senterpartiet og Arbeiderpartiet merker seg at arealreserven er stor, og at statsråden i svarbrevet viser til at kommunene må ha oppdaterte planer for rammer og plassering av hyttene.

Strandsonen skal forvaltes langsiktig, men statsråden minner om oppdatert planverk med tre ulike soner, der sone 3 gir økt handlefrihet og større mulighet for næringsutvikling og bosetting langs kysten. Senterpartiet og Arbeiderpartiet er redd for at en maksgrense på 200 m² kan oppfattes som en norm i stedet for maksgrense, og virke mot sin hensikt.

Departementet oppfordrer til å tenke kreativt rundt hyttebygging. Eksempler er at flere eier hytter sammen, eller ulike leievarianter. Departementet har nylig lagt fram en veileder om planlegging av fritidsboliger der hensyn til fjellheimen over skoggrensa er særlig omtalt, og det forventes at fylkeskommuner og kommuner tenker bærekraft og fastsetter langsiktige utbyggingsgrenser.

Klima og natur skal ramme inn all politikk og også alt planverk. Kommunal- og distriktsdepartementet har startet arbeidet med arealregnskap i kommuneplanprosesser.

Mudassar Kapur (H) [15:09:45]: Det lokale selvstyret står sterkt i Norge, og vi i Høyre mener at beslutninger knyttet til disponering av arealer og utbygginger først og fremst skal fattes lokalt. Høyre mener det er viktig at kommunene gis tillit, at de gis handlingsrom og ikke minst de verktøyene de trenger for å ta gode avgjørelser på vegne av sine innbyggere og sitt næringsliv. Jeg registrerer at et bredt flertall i komiteen slutter seg til disse vurderingene.

Avslutningsvis vil jeg i min redegjørelse for Høyres standpunkter si at Rødts forslag – noen av dem er til dels

svært ytterliggående – i praksis strider med alle nevnte prinsipper om lokalt selvstyre og utvikling.

Lars Haltbrekken (SV) [15:11:01]: Påsken står for døren, og flere av oss skal til fjells for å nyte naturen, friluftslivet og hyttelivet, men fjellet begynner å bli fullt – ikke nødvendigvis av folk, men av hytter. Vi ser det i flere norske kommuner, hvor det meldes om at hyttebyggingen går over stakk og stein. Det legger et enormt press på de naturverdiene som vi drar til fjells eller til sjøen for å oppleve.

I Trysil har SVs folk sagt at det nå er på tide å si stopp, nå kan vi ikke legge ut flere områder for hyttebygging, og det samme ser vi skje på Røros. Enkelte plasser i landet er hyttebyggingen av et slikt omfang at det ikke lenger er friluftslivet og naturen man opplever der, men en annen form for byliv. I 2022 ble det bygd 6 690 nye fritidsboliger i Norge. Det var en økning på 26 pst. sammenlignet med 2021. Det sier seg selv at vi ikke kan fortsette på den måten.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet skriver i sine merknader at arealreserven er stor. Ja, vi lever fortsatt i den tro at vi har uendelig med natur å kunne bruke i dette landet. Eller rettere sagt: Noen lever fortsatt i den villfarelsen.

Det er også kommet kritikk mot forslaget om å sette en maksgrense på nye hytter. For oss kunne maksgrensen godt ha vært mindre enn det vi er med på å foreslå i dag – 200 m². Jeg vil minne om vår tidligere miljøvernminister fra Arbeiderpartiet, Siri Bjerke, som i 2001 tok til orde for å innføre en maksgrense for nye hytter på 100 m². Det var et fornuftig forslag. Det fikk dessverre ikke gjennomslag den gang, men vi kan jo håpe at Arbeiderpartiet kan plukke fram de tankene fra sin tidligere miljøvernminister.

Jeg tar opp de forslagene SV står bak.

Presidenten [15:13:57]: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp de forslagene han refererte til.

Helge André Njåstad (FrP) [15:14:06]: Me skal ta alle forslag på alvor, men når eg les forslaget frå Raudt, slit eg litt med å forstå at dei verkeleg vil ha eit sånt system at ein i denne sal skal bestemma alt i detalj, og at lokaldemokratiet me har hatt i dette landet sidan 1837, skal setjast totalt til side når det gjeld hyttebygging.

Folk likar å ha tilgang til hytte. Eg har sjølv vore ordførar i ein kommune som har mange hyttefolk. Dei er berikande for handelsnæringa og for mange distriktsarbeidsplassar, og det er berikande for folk å kunna ha tilgang til flott natur i hyttekommunen sin.

Å ha ein så fiendtleg politikk innretta mot hyttefolk, synest eg ein skal slutta med. Det er eit folk som blir behandla ganske stemoderleg. Når det gjeld straumstøtte-

ordninga, har ein gjeve ei ordning til fastbuande, men dei som har ei hytte, får ingen ting. Veldig mange har arva hytter og slit no med å kunna bruka dei grunna høge straumutgifter. Folk føler òg at dei blir skattlagde med høg eigedomsskatt for hyttene sine, utan at dei har direkte påverknad i val i den kommunen som illegg dei høg eigedomsskatt. Nokon må stå opp for hyttefolk, og det er Framstegspartiet sin jobb.

Raudt har ein fiendtleg politikk mot hyttefolk. Me stemmer sjølvsagt mot alle forslag frå Raudt, men spesielt forslag nr. 5 reagerer eg ganske kraftig på. Ein føreslår no at staten skal begynna å kjøpa hytter som blir lagde ut for sal. Viss ein tek det forslaget på alvor, meiner altså Raudt at statsråden skal oppretta eit nytt direktorat som driv med hyttekjøping, som overvaker finn.no, kjøper alle hytter og stiller dei til rådighet for Turistforeininga etterpå. Eg veit ikkje om det å kjøpa hytter er noko eg meiner staten skal bruka tid på. Det er gledeleg at Raudt har teikna seg etter meg, så kan dei kanskje gjera greie for kvifor ein meiner at staten i den tida me står i no, skal tilsetja byråkratar for å kjøpa folk sine private hytter. Framstegspartiet stemmer imot.

Tobias Drevland Lund (R) [15:16:24]: Personlig sli-ter jeg litt med å ta det siste innlegget seriøst, men det får jeg kanskje ta på min kappe.

Det er 450 000 hytter i Norge og et areal tilsvarende 200 000 fotballbaner som er avsatt til fritidsbebyggelse ute i kommunene. Deler av dette arealet ligger i sårbar natur, i strandsonen, over skoggrensen og i villreinens beiteområder.

Rødt mener naturen trenger økt beskyttelse i møte med økt hyttebygging. Det lokale selvstyret er noe av det viktigste vi har, og det å foreslå noe som løfter deler av ansvaret for noe så viktig som arealplanlegging, ut av lokalpolitikernes hender, sitter langt inne også hos Rødt, men sannheten er at selv om arealdisponeringene innad i hver enkelt kommune er lokalpolitikernes anliggende, er summen av alle disse disponeringene i nasjonal interesse. Det samlede naturregnskapet i Norge er alles felles ansvar.

Det regnskapet ligger ikke så veldig godt an. Naturen taper ofte i møte med lokale næringsinteresser som vil bygge hytter for ferieglade og ofte pengesterke hytterurister. Hyttebygging krever vei, vann, kraft og kloakk – ofte i grisgrendte strøk – og ofte helt ny infrastruktur i helt nye områder. Vi har en naturkrise i fanget, og det har konsekvenser også for oss mennesker.

I sitt høringsssvar beskriver Friluftsrådernes Landsforbund betydningen av å ta vare på naturområder og naturmangfold av hensyn til menneskers trivsel og helse, hvordan naturen er vår viktigste arena for helsebringende aktiviteter, og hvordan naturen i utgangspunktet

er åpen for alle – dvs. fram til naturen har blitt privatisert eller nedbygd. Friluftsrådernes Landsforbund har enda et svært viktig poeng, nemlig at for å forstå naturkrisen og for å få demokratisk oppslutning om løsningene, må folk flest ha tilgang til naturopplevelser og kjenne naturen.

Selv kommer jeg fra og bor i en kystkommune med massivt utbyggingspress og har erfart hvordan det er å bli frarøvet strandsonen i enkelte områder. Jeg vet også at det er summen av alle tiltakene som til slutt hindrer meg og andre i å nyte naturen der man selv ønsker. Det er nettopp det dette forslaget bygger på – ikke overstyring, men heller at den totale belastningen på naturen må ned.

Noen steder kan vi ikke rette opp disse inngrepene, og da mener Rødt vi må demokratisere bruken av hyttene. Det er snakk om 200 m², det er ganske store hytter. De færreste har hytter av den størrelsen. I tillegg til forslagene om generell begrensning i arealbruk, ytterligere fortetting og størrelsesbegrensninger på hytter foreslår vi også å starte regelstyrt offentlig oppkjøp av fritidsboliger. Å gi flere tilgangen til å bruke den flotte naturen vår og også bruke de hyttene som ofte står ubrukt, tror jeg har et stort potensial, og jeg skulle også sett at flere partier var med oss i å realisere hyttedrommen for enda flere enn i dag.

Med det viser jeg til de forslag Rødt er en del av.

Ola Elvestuen (V) [15:19:46]: For Venstre vil jeg takke forslagsstiller for å ha lagt fram forslaget. Vi støtter nok ikke alle, men fra Venstres side kommer vi til å støtte forslagene nr. 1 og nr. 2.

Det jeg ønsker å ta ordet for, er egentlig en litt større problemstilling. Jeg ser at flertallet er veldig på at enkeltbeslutningene må tas i den enkelte kommune. Det er klart at vi skal ha lokalt selvstyre også i arealforvaltningen i Norge, men samtidig må vi ha med oss at vi har inngått noen store internasjonale avtaler de siste årene. Da vil jeg trekke fram tre ting, og jeg er spent på hva statsråden svarer om det.

Vi har en klimaavtale med EU. Den innebærer at vi skal ha utslippskutt og kvoter på transport og annet, men den innebærer også at vi må endre politikken. Vi skal ha null utslipp fra arealbruk og arealbruksendringer i Norge. Der henger vi veldig langt etter. I dag har vi utslipp på 6,7 millioner tonn. De skal i null, og det må tas fra andre steder hvis det ikke tas fra arealbruksendring. Det gjør at vi må endre politikk, for summen av enkeltvedtakene i kommuner og statlige vedtak gjør at vi har for høye utslipp i forhold til det vi har forpliktet oss til. Husk at klimaavtalen med EU også er en juridisk bindende, forpliktende avtale. Det er ikke et mål, som vi hadde fram mot 2020.

I klimaforhandlingene i Glasgow skrev Norge, sammen med ca. 160 andre land, under på at vi skal stoppe avskoging innen 2030. Jeg har spurt klima- og miljøministeren om tiltak, men fikk da bare høre i andre setning at dette ikke var juridisk bindende. Vi må føre en politikk som om dette er bindende også for oss. Vi kan ikke forvente at de eneste som skal stoppe avskoging, er Indonesia, Brasil eller andre regnskogland. Dette gjelder alle de 160 landene som har skrevet under.

Det siste gjelder det som også er nevnt i merknadene, om oppfølgingen av Kunming-Montreal-avtalen for å ivareta biologisk mangfold. Dette forslaget handler om hyttebygging, men mitt poeng er at vi er nødt til å se på sammenhengen mellom mulighetene innenfor det lokale selvstyret, regional arealforvaltning og nasjonalt ansvar inn mot de forpliktelsene Norge har inntatt. Med det flertallet legger til grunn – at en bare skal legge til at dette er summen av lokale vedtak – vil vi ikke nå de internasjonale eller de nasjonale målene.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [15:23:10]: Noreg er eit fantastisk land, og for Senterpartiet og Arbeidarpartiet i regjering er det avgjerande viktig å leggje til rette for at folk skal kunne bu, arbeide og leve eit godt liv i heile Noreg, i bygd og by.

Ein viktig del av livet til folk i Noreg, òg opp gjennom tidene, er at ein har moglegheit til å feriere i sitt eige land på ulikt vis. Ein har ein sterk tradisjon i Noreg for at mange har ein fritidsbustad, ein fritidseigedom, som dei vel å bruke i sine ferier, og kanskje òg i helger og i andre samanhengar. Det er ein stor kvalitet og ein stor verdi.

Det er ca. 450 000 fritidseigedomar i Noreg i dag, og det er òg mange som kunne tenkje seg eigedom, som ikkje har det. Fritidseigedom gjev for mange i ulike aldrar ei stor glede og eit nærare forhold til natur og friluftsliv. Fritidsbustader styrkjer reiseliv og lokale arbeidsplassar og grunnlaget for fast busetjing i mange distriktskommunar.

Kommunane bør bruke kommuneplanen til å fastsetje ein lokal politikk for fritidsbustader som bidrar til å sikre ei berekraftig utvikling. Kommunane har eit stort ansvar for berekraftig planlegging som tek vare på miljømessige behov for både innbyggjarar, natur og næringsliv. Skal Noreg bidra til å oppnå berekraftsmåla, andre internasjonale avtalar og eigne klima- og miljømål, treng vi god regional og kommunal planlegging.

Mange kommunar har store tomtereservar i arealdelen av kommuneplanen. Mykje av tomtereservane kan vere av eldre dato. Kommunane bør i arbeidet med kommunal planstrategi difor vurdere om dei områda skal vidareførast, eller om dei skal takast ut av planane. Kommunane bør òg vurdere om det er behov for å revi-

dere eller oppheve eldre reguleringsplanar for fritidsbustader, før dei set av nye område til utbygging.

Eg har tillit til at kommunane tek ansvaret som planmyndigheit på alvor og bidrar til god planlegging av nye fritidsbustader på ein god måte. Det er gjennom vedtekne arealplanar ein avgjer i kva område det skal byggjast fritidsbustader, og i planarbeidet skal ein avklare kva verdiar og ressursar som ligg føre i det enkelte området.

Til slutt vil eg informere om at regjeringa arbeider med nye nasjonale forventningar til kommunal og regional planlegging. Vi er òg i gang med arbeid med å fornye statlege planretningslinjer for samordna bustad-, areal- og transportplanlegging. Dei politiske føringane for areal- og samfunnsplanlegginga som vert gjevne i desse dokumenta, vil gje rammer og hjelp til kommunane i arbeidet med planlegging av fritidsbustader framover.

Presidenten [15:26:16]: Det blir replikkordskifte.

Mudassar Kapur (H) [15:26:30]: Vi har etter hvert begynt å se et bilde av at ganske ytterliggående forslag fra Rødt får støtte fra SV og dermed en liten transportåre inn i eventuelle forhandlinger med regjeringspartiene. Når SV velger å støtte dette forslaget, synes jeg det er grunn til litt bekymring. Med det som bakteppe – statsråden har sendt et brev, og jeg takker for det – vil jeg gjerne at statsråden reflekterer litt mer rundt dette forslaget knyttet til at staten eventuelt skal kjøpe hytter på over 200 m². Kan statsråden redegjøre litt nærmere for hvorfor dette ikke er et godt forslag, og hva som er ulempene dersom man, mot all formodning, skulle ende opp der en gang?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [15:27:29]: Når det gjeld kva regjeringspartia står for i Stortinget, er det greitt å vise til kva for merknader regjeringspartia er ein del av, og kva slags forslag regjeringspartia stemmer for. Det er det som er grunnlaget for regjeringspartia sitt syn, og som heilt sikkert andre talarar vil gå nøyare inn på.

Når det gjeld omsetning av fritidsbustader i Noreg, er det som sagt ein del som ikkje har fritidsbustad i dag. Når det kjem fritidsbustader for sal, gjev det ei moglegheit for folk som i dag ikkje har fritidsbustad, eller som eventuelt ønskjer ein annan fritidsbustad, til å kunne skaffe seg det. Eg synest det er flott at det er mange som vel å feriere i Noreg. Eg trur også at for klima og miljø kan det vere vel så bra som at ein stadig reiser med fly til anten Syden eller andre plassar i verda, men det er ut frå eigne val som folk tek. Eg trur det er klokt at folk har eit nært forhold til Noreg og norsk natur.

Lars Haltbrekken (SV) [15:28:48]: I spørsmålet om jordvern er Senterpartiet, i likhet med SV, opptatt av at

vi har en sterk statlig styring for å forhindre at kommunene i for stor grad bygger ned den verdifulle dyrkemarka vår. Spørsmålet mitt er: Hvorfor er Senterpartiet så sterk motstander av en sterkere statlig styring på andre områder hvor svært viktige naturverdier står på spill?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [15:29:25]: Eg takkar for spørsmålet.

Vi har eit tydeleg lovverk i Noreg som set klare rammer for å ta vare på både natur- og miljøkvalitetar og folk sine interesser i så måte. For Senterpartiet og Arbeidarpartiet i regjering er det svært viktig å ha ei differensiert arealforvaltning, der ein ikkje minst sørgjer for å ha ei streng forvaltning i område der ein ser ei stor nedbygging av areal, anten det skulle vere i strandsona eller i andre område der det er viktige natur- og miljøkvalitetar, men det er også viktige område der ein har større handlefridom i arealpolitikken, der det er viktig å bidra til ny aktivitet.

Så skal ein framleis ha ei viktig vektlegging av natur- og miljøkvalitetar. Det er ein del av det eksisterande plansystemet som vi har, og som kommunane forhold seg til når dei planlegg. Dersom dei bevegar seg utanfor det som nasjonale myndigheiter meiner er viktige nasjonale interesser, har vi eit system der vi bl.a. kan bruke motsegn.

Lars Haltbrekken (SV) [15:30:29]: Jeg får ikke dette til å henge helt på greip, for vi ser jo at det gis for mange dispensasjoner til utbygginger lokalt i viktige naturområder. Vi ser også hytteutbygginger som planlegges i sårbare naturområder, bl.a. også i villreinens områder. Likevel vil man ikke gå inn med en sterkere statlig styring, slik man har gjort med jordvernet, og som er helt avgjørende for at vi skal kunne ta vare på den dyrkemarka vi har. Jeg fatter ikke helt Senterpartiets motvilje mot en sterkere styring og et sterkere statlig rammeverk, som bl.a. er foreslått her i dag, for å beskytte disse naturverdiene.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [15:31:31]: Det er mykje klokskap rundt i norske kommunar. Det er stor vektlegging av å vareta utvikling, arbeidsplassar og verdiskaping, men òg å ta vare på viktige natur- og miljøkvalitetar, som er viktige kvalitetar ved lokalsamfunna, som er viktige kvalitetar for dei som bur der, men òg viktige for attraktiviteten, bl.a. med tanke på turistar eller andre som kjem til lokalsamfunna.

I forlenginga av det er det viktig å seie at kommunane har eit ansvar. Som eg sa i innlegget mitt, meiner eg kommunane bør gå gjennom sine eksisterande planar og sjå om dei områda som har vorte sette av til fritidsbusetnad, skal bli tekne ut av planane, bl.a. ut frå nye vur-

deringar og sterkare vektlegging av natur og miljø. Som sagt: Vi har òg eit plansystem, som gjer at ein har regionale og statlege myndigheiter som vurderer planar.

Tobias Drevland Lund (R) [15:32:46]: Som Friluftsrådene Landsforbund skriver i sitt skriftlige innspill i denne saken, har Norge vært pådriver for og underskriver av naturavtalen, og det forplikter til nasjonal oppfølging. Videre skriver landsforbundet at de ber om et flertallsvedtak – noe de ikke får i dag – som sikrer en strammere nasjonal styring av hyttebygging i fjellområder over tregrensen, i strandsonen, i villreinens leveområder, i myrområder, i inngrepsfrie naturområder og i andre viktige områder for naturmangfold og allment friluftsliv, som begrenser veibygging med hytte-trafikk som hovedformål, og som bedrer mulighetene til å etablere rimelige overnattingsmuligheter for alle, etter mønster fra DNT-hyttene, kystledhyttene og Statskogs hytter – med andre ord full tilslutning til forslagene som fremmes her i dag.

Mitt spørsmål til statsråden er: Når forslagene fra Rødt og SV nå blir nedstemt, hvordan vil statsråden arbeide for at Norge ivaretar sine forpliktelser i henhold til naturavtalen, når vi vet at det er svært mye natur som nedbygges på grunn av hyttebygging?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [15:33:48]: Vi har eit eksisterande system der kommunane sit med eit stort ansvar i planlegginga for å leggje til rette for god utbygging, både av ulik type infrastruktur, bustadbygging og òg fritidsbusetnad. Ein har samtidig både regionale og statlege myndigheiter som har moglegheit til å kome med motsegner i konkrete saker. Det skjer ved enkelte høve med omsyn til nedbygging av strandsoner, eksempelvis i område der det er sterkt press på ein del verdiar i strandsona. Det skjer òg med omsyn til å vareta villrein og andre viktige natur- og miljøkvalitetar.

Vi har altså eit eksisterande system for å vareta det. Eg meiner òg at det er viktig, som sagt, at kommunane går igjennom eksisterande planar for å vurdere om det er område som i dag er sette av til fritidsbusetnad, som bør takast ut av planane i framtida.

Ola Elvestuen (V) [15:34:58]: Vi har et eksisterende system, men med det eksisterende systemet når vi ikke målene våre, verken nasjonale eller internasjonale. Vi har en kvalitetsnorm for villrein der nesten alle villrein-stammene våre er karakterisert som i rød sone. Da må det gjøres begrensninger eller endringer for at de skal gå over i gul og i grønn sone.

Til det ansvaret vi har, eller den forpliktelsen vi har, for de internasjonale avtalene vi inngår: Den jeg særlig vil trekke opp, er klimaavtalen med EU. Der er det et konkret mål innenfor arealbruk og arealbruksendringer. Vi er en

del av det europeiske målet om arealnøytralitet, og vi skal kutte våre egne utslipp, enten det må kuttes mer andre steder eller i arealbruk, ned til null. Nå har vi utslipp på – jeg tror det er – 6,7 millioner tonn, som er det siste vi har tall på. Det skal altså ned til null. Da blir mitt spørsmål til statsråden, som sier at han har tiltro til at kommunene gjør sine egne vurderinger: Hvordan vil statsråden sørge for at summen av de kommunale vedtakene gjør at vi når de nasjonale og internasjonale målene?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [15:36:04]: Kommunane gjer gode vurderingar lokalt. I tillegg har ein regionale og statlege myndigheiter som òg går inn og vurderer nye planar som ein kjem med. Eg meiner det er viktig at kommunane går igjennom eksisterande planar for å sjå om det er område som er sette av til fritidsbusetnad som ein bør ta ut av planane. Det kan vere planar som eksempelvis vart godkjende i løpet av dei åra som representanten Elvestuen var ein del av regjeringa og ein del av fleirtalsstyret.

Vi må sørge for å ta vare på viktige natur- og miljøkvalitetar. Det at eit område er sett av til utbygging av f.eks. fritidsbusetnad, betyr ikkje nødvendigvis at det kjem til å verte det. Det er òg eit poeng. Ein ser òg betydeleg grad av brems i hytteutbygging i desse tider. Men eg meiner at kommunane bør gå gjennom sine planar og sjå om det er område som ein har sett av tidlegare, og som det kan vere grunnlag for å ta ut igjen.

Presidenten [15:37:08]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [15:37:11]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Hans Andreas Limi, Roy Steffensen, Marius Arion Nilsen, Morten Wold og Frank Edvard Sve om at trekk i rammetilskudd for ekstraordinære inntekter fra konsesjonskraft gjennomføres i tråd med de forutsetningene som regjeringen presenterte for de berørte kommunene og Stortinget (Innst. 254 S (2022–2023), jf. Dokument 8:94 S (2022–2023))

Presidenten [15:37:39]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Rune Støstad (A) [15:38:06] (ordfører for saken): Takk til komiteen for samarbeidet om saken.

På grunn av høye strømpriser har både kommuner og fylkeskommuner med konsesjonskraft hatt ekstraordinære inntekter. Derfor har Stortinget vedtatt at noen av disse ekstra inntektene skal deles med fellesskapet. Deler av inntektene trekkes inn og fordeles ut igjen til kommuner og fylkeskommuner i hele landet.

I statsbudsjettet var verdien av konsesjonskraften anslått til ca. 11 mrd. kr. Trekket fra kommunene ble satt til 3 mrd. kr.

Forslagsstillerne ber i denne saken om at trekket i rammetilskuddet må gjøres i tråd med de signalene som ble gitt fra regjeringen i fjor høst, og forslaget er at trekket skal tilsvare under en tredjedel av den anslåtte verdien over 70 øre/kWh. Jeg går ut fra at Fremskrittspartiet selv begrunner det.

For regjeringspartiene har det vært viktig å finne en rettferdig måte å fordele de høye kraftinntektene på, og at det vi trekker inn fra kraftkommunene, skal stå i et rimelig forhold til de faktiske inntektene de klarer å realisere. Når strømprisene har gått ned, vil også inntektene for mange kraftkommuner bli lavere enn det som var lagt til grunn.

Regjeringen sa i statsbudsjettet, og har gjentatt det flere ganger, at den vil vurdere dette på nytt dersom situasjonen og prisene endrer seg. Allerede i februar sa statsråden at regjeringen vil gjøre en ny vurdering av trekket i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett og i nysaldert budsjett mot slutten av året, slik at verken fylkeskommuner eller kommuner blir urimelig behandlet.

Regjeringspartiene mener det er rettferdig at de ekstraordinære inntektene fordeles mellom alle kommuner dette året. Samtidig er det viktig å understreke at dette trekket fra kraftkommunene er en engangshendelse dette året. Konsesjonskraftordningen og prinsippet om at de lokalsamfunnene som stiller sine naturressurser til rådighet, skal ha sin rettmessige del av verdiene som skapes, skal stå fast.

Flertallet i komiteen, bestående av Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, støtter ikke forslaget i saken. Vi viser ellers til brev fra statsråden og skriftlige innspill i saken. Med det ønsker jeg lykke til med behandlingen.

Mudassar Kapur (H) [15:41:02]: Regjeringens forslag til statsbudsjett anslo verdien av konsesjonskraften som var solgt i høyprisområdene, til 13 mrd. kr i 2022 og 11 mrd. kr i 2023. Dette var anslag basert på at all kraften i disse områdene ble solgt til spotpris. Trekket fra kommunene ble satt til 3 mrd. kr.

Vi i Høyre merker oss at regjeringens anslag for spotmarkedsprisen i 2023 har vært for høyt, og at det

har hatt konsekvenser for trekket i rammetilskuddet for ekstraordinære inntekter fra konsesjonskraft. Høyre deler selvsagt forslagsstillernes bekymring og forventer at regjeringen retter opp skjevheter og utilsiktede konsekvenser i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Det er naturlig at dette følges opp nærmere der.

Helge André Njåstad (FrP) [15:42:11]: Det er riktig som saksordføreren sa, at forslaget frå Framstegspartiet vil gje kommunane føreseielegheit. Eg registrerer at det berre er Framstegspartiet som ønsker å gje den føreseielegheita, medan dei andre partia anten er imot eller vil venta og sjå til revidert nasjonalbudsjett for å gje den føreseielegheita.

Dersom me tek litt historikk, vart 28. september i fjor dessverre ein merkedag for skattesjokk. Eg har vel sjeldan opplevd å vakna ein morgon til så mange ulike sjokk, både ekstra arbeidsgjevaravgift, lakseskatt og denne øvinga her, som saksordføreren kalla det å trekka inn pengar frå norske kommunar som har stilt naturressursar til rådvelde, og så blir pengane trekte inn i Finansdepartementet og haldne der.

Det vart då sagt at ein skulle trekka inn 3 mrd. kr. Det skulle tilsvare omtrent ein tredjedel, og kraftkommunane slo seg til ro med det trekket. Då dei skulle ta juleferie, fekk dei ei pressemelding frå Kommunaldepartementet der det viste seg at den eine tredjedelen hadde vorte ein atskilleg høgare sum enn ein tredjedel. Norske kommunar opplevde at dei var førte bak lyset, og det vart eit stort ordføraropprør, med ord og vendingar frå Senterparti- og Arbeidarparti-ordførarar det er godt mogleg at presidenten, dersom eg hadde referert dei, hadde sagt at var uparlamentarisk ordbruk om regjeringa, så eg avstår frå å sitera frå fleire av kommentarane frå Senterparti- og Arbeidarparti-ordførarar.

Det retta seg litt opp på nyåret med ei ny pressemeldinga frå statsråden, som då la til grunn eit lågare trekk igjen, men framleis lever norske kraftkommunar i uvisse om kva dei skal budsjettera med for inneverande år. Dei har ikkje fått to strekar under svaret. Det er det Framstegspartiet vil gje dei no. Dei skal revidera budsjetta sine i juni. Det hadde vore ein stor fordel om kraftkommunane kunne vita kva inntekter dei har å forhalda seg til neste år, og at dei ikkje har den usikkerheita og må venta til Stortinget behandlar revidert nasjonalbudsjett før dei veit kva dei har å forhalda seg til.

Med det tek eg opp forslaget frå Framstegspartiet, som ville ha gjeve norske kraftkommunar føreseielegheit.

Presidenten [15:44:38]: Representanten Helge André Njåstad har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [15:44:55]: Det har vore ei interessant sak å følgje. Då vi behandla statsbudsjettet før jul, var det eit breitt fleirtal på Stortinget som hadde budsjettert med at ein skulle trekkje inn 3 mrd. kr frå kommunar og fylke som hadde ekstraordinært høge inntekter frå konsesjonskraft på grunn av dei høge straumprisane. Det einaste partiet som vel ikkje budsjetterte med å trekkje inn 3 mrd. kr, var Høgre, som føreslo at ein skulle trekkje inn endå meir. Det var det som var lagt til grunn når det gjeld å trekkje inn inntekter. Så når enkeltrepresentantar går på talarstolen og nærmast i uforståande ordelag stiller spørsmål ved korleis ein kan finne på å trekkje inn den typen beløp frå kommunar og fylke med konsesjonskraftinntekter, har altså deira eigne parti føreslått akkurat det same i Stortinget før jul som ein del av budsjettbehandlinga.

Så til korleis det trekket skulle gjerast: Det som har vore lagt til grunn frå regjeringa si side heile vegen, og som også er kommunisert i statsbudsjettet, er at trekket skal baserast på dei faktiske inntektene som kan realisierast, altså ikkje på ein teoretisk berekna verdi av konsesjonskrafta, men på dei faktiske inntektene som kan realisierast. Difor fekk kommunane ei moglegheit til å innrapportere kva slags inntekter dei såg for seg å ha i 2023. Det vart lagt til grunn for fordeling av trekk mellom ulike kommunar, og så vart det laga ein modell på same måten som ein har høgprisbidrag for kraftselskapa. Ein seier at for bruttoinntekter under 70 øre/kWh for den enkelte konsesjonskraftkommunen skal ein ikkje få trekk i inntektene. Har ein inntekter over 70 øre/kWh, som er ein historisk sett høg straumpris i Noreg, høge inntekter, skal ein trekkjast for ein stor andel av det beløpet.

Så er det ein føresetnad som har endra seg betydeleg sidan vi la modellen for trekket før jul – noko vi òg sa vi ville ta høg for dersom det var vesentlege endringar – nemleg at straumprisen heldigvis har utvikla seg i positiv retning og gått vesentleg ned. Difor vil vi i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett fremje forslag basert på nye anslag for straumprisen i 2023, som også vil påverke kor stort trekk det vert for den enkelte kommunen, slik at ein baserer seg mest mogleg på dei faktiske inntektene som den enkelte kommunen vil ha i 2023.

Presidenten [15:47:56]: Det blir replikkordskifte.

Helge André Njåstad (FrP) [15:48:07]: Det er rett som statsråden seier, at fleire parti la inn 3 mrd. kr i trekk i statsbudsjetta sine, basert på at regjeringa føreslo det, og at regjeringa formidla til både kommunar og Stortinget før behandlinga at det ville medføra om lag ein tredjedel av trekket. Så kom det ein beskjed til kommunane etter at statsbudsjett hadde vore behandla i Stortinget, som viste at det trekket var langt større enn

ein tredjedel. Kvifor venta statsråden så lenge som til tett opp under jul med å fortelja kommunane at trekket vart større enn ein tredjedel?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [15:48:42]: Det som var viktig, og som vi heile tida kommuniserte, var at ein skulle basere seg på inntekter som kommunane faktisk kunne realisere. Difor gav vi kommunane og fylka ei moglegheit til å rapportere inn, og det vart gjeve ein frist til 1. desember. Etter at vi hadde motteke innrapporteringane 1. desember, gjekk vi igjennom dei, og vi sørjde då for å gje ei ulik fordeling av trekket mellom ulike kommunar. Kommunar som hadde bunde seg opp til avtaler, hadde fastprisavtale eller anna, som gjorde at dei f.eks. berre kunne realisere 30 eller 40 øre/kWh, fekk ikkje trekk i det heile. Slike kommunar, som enkeltkommunar i fylket til representanten Njåstad, som hadde selt krafta til 3 kr/kWh, fekk òg eit mykje høgare trekk prosentvis fordi dei hadde berekna mykje høgare inntekter enn andre kommunar.

Helge André Njåstad (FrP) [15:49:39]: På pressekonferansen etter 28. september sa kommunalministeren at trekket var omtrent ein tredjedel. Forstår statsråden at fleire kommunar føler seg lurte når dei oppdagar at trekket er noko heilt anna, etter at dei har vedteke budsjettet sitt?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [15:49:57]: Her trur eg ein må skilje mellom ulike ting. Det som vart presentert i statsbudsjettdokumenta, som ein kan lese rett ut av statsbudsjettdokumenta, og som eg har understreka fleire gonger, er at det samla trekket på 3 mrd. kr er ca. ein tredjedel av den teoretisk berekna verdien i sum av konsesjonskrafta. Vidare sa vi at fordi ein ikkje hadde noka oversikt frå dei enkelte kommunane og fylka over korleis krafta var disponert, skulle dei rapportere inn, og så skulle ein gjere eit trekk basert på det. Dette er nettopp for å få ei rettferdig fordeling mellom ulike kommunar. Slike kommunar, som fleire kommunar i Hallingdal, som har ca. 30 øre/kWh i konsesjonskraftinntekter, sjølv om dei ligg i eit høgprisområde, får ikkje trekk i inntektene sine i det heile, for dei har ikkje særleg høgare inntekter enn ordinært, mens kommunar som har disponert krafta på ein slik måte at dei har mykje høgare inntekter enn ordinært, ja, dei vil òg få eit vesentleg trekk.

Helge André Njåstad (FrP) [15:51:00]: Det er litt merkeleg å høyra statsråden leggja ut på ein slik overtydande måte at dette burde alle ha forstått. Det er ingen kommunar som forstod at trekket skulle vera så stort som det er. Då dei laga kommunebudsjettet sitt, forstod kommunane det slik som fleire parti på Stortinget opp-

fatta det, at trekket skulle vera om lag ein tredjedel for den enkelte kommunen. Etter at budsjetta er vedtekne i kommunane, kjem det då eit heilt anna signal frå statsråden, som vil ha det justert på nyåret, og kommunane skal leva i uvisse fram til revidert nasjonalbudsjett.

Synest statsråden det er greitt at så mange norske kommunar har budsjettert med eit heilt anna inntrykk enn det som viser seg å vera reelt? Synest ein at ein skal venta heilt til juni før ein får to strekar under svaret, kan justera budsjetta sine og bringa dei i samsvar med kommunelova, dvs. at dei skal vera realistiske?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [15:51:50]: Den største endringa som har skjedd frå før jul, då ein hadde nasjonale budsjettprosessar i både kommunar og fylke, til no, er at den forventta straumprisen er vorten ein heilt annan. I starten av desember – då vi jobba med saka, og då kommunane la budsjetta sine – var den forventta straumprisen i høgprisområda nærare 3 kr/kWh. Han varierte litt opp og ned mellom 2,5 og 3 kr/kWh. Heldigvis har straumprisen gått vesentleg ned i løpet av vinteren, og gjennom dei første månadene i år har ein forventta prisar på omtrent halvparten av dette. Då er det grunnlag for å gå gjennom saka på nytt og leggje fram nye berekningar baserte på oppdaterte straumprisar. Det vil sørje for at ein får eit meir rett trekk for resten av året. Vi har òg sagt at ved behov vil vi kome tilbake til dette i forbindelse med nysalderinga, dersom straumprisane ytterlegare skulle gå ned og det er grunnlag for å justere trekket til den enkelte kommunen.

Presidenten [15:52:50]: Replikordskiftet er over. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [15:52:57]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund og Marie Sneve Martinussen om bedre og raskere integrering i hele landet (Innst. 250 S (2022–2023), jf. Dokument 8:84 S (2022–2023))

Presidenten [15:53:14]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Heidi Greni (Sp) [15:53:40] (ordfører for saken): Først må jeg få takke komiteen for godt samarbeid om saken. Hele komiteen støtter forslagsstillernes intensjon om rask og god integrering i hele landet. SV og Rødt fremmer egne forslag, og jeg regner med at forslagsstillerne selv vil gjøre rede for sitt syn.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre kriterier for bosetting som gjelder kommunenes størrelse, og la alle kommunene i Norge, uavhengig av antall innbyggere, få lov til å bosette flyktninger etter den kapasiteten de har, og det ønsket de uttrykker.»

Jeg mener premisset for dette forslaget er helt feil. Det foregår i dag bosetting i alle kommuner i landet. Det er altså dagens praksis forslagsstillerne etterlyser. Samtlige kommuner i Norge ble anmodet om å bosette flyktninger, og samtlige har sagt ja til å bosette.

Kriterier for bosetting har de siste årene vært styrt, spredt, rask og treffsikker bosetting. Dagens praksis legger godt til rette for å bosette flyktninger i kommuner av ulik størrelse og gir samtidig fleksibilitet til å kunne møte raske og betydelige svingninger i bosettingsmønsteret. Små kommuner har gode forutsetninger for å integrere flyktninger, og mange småkommuner har et enormt engasjement fra frivilligheten til å bidra til rask integrering. I mars 2022 ble norske kommuner bedt om å bosette til sammen 35 000 flyktninger. Små distriktskommuner har bosatt klart flest sett i forhold til innbyggertallet.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener dagens bosettingsordning fungerer godt og ønsker en fortsatt styrt bosetting der staten har mulighet for å begrense bosetting i innvandringsstette områder, og der kommunen styrer om den har mulighet til å ta imot det antallet den blir anmodet om. At alle kommuner i Norge får mulighet til å bosette etter den kapasiteten de har, er helt avgjørende.

SV og Rødt foreslår å sikre alle barn i mottak barnehageplass. Intensjonen i forslaget er god, men på nåværende tidspunkt har kommunene en formidabel oppgave med å skaffe barnehageplass til alle flyktninger som allerede er bosatt i kommunen, og med en gjennomsnittlig oppholdstid på drøyt to måneder er jeg i tvil om hvor gunstig det ville være for barnet å skulle starte i en ny barnehage med kanskje to måneders mellomrom. Høyst sannsynlig vil ungen bli bosatt i en annen kommune enn der mottaket ligger. Vi støtter heller ikke forslaget om direktebosetting fra Nasjonalt ankomstsenter på Råde, da ID-avklaring og kartlegging må være på plass først.

Gjennomsnittlig ventetid på mottak har gått drastisk ned, fra 8,4 måneder i 2015 til 2,3 måneder i 2022. Alle norske kommuner fortjener skryt for den impone-

rende innsatsen de har gjort, og det samme gjelder frivilligheten og innbyggerne for øvrig.

Mari Holm Lønseth (H) [15:56:55]: Det er ingen grunn til verken å skjønne eller svartmale resultatene av integreringen i Norge. Det er mange ting vi har lykkes godt med, f.eks. ser vi at det er flere som kommer seg ut i arbeid. Særlig barn av innvandrere er i større grad i arbeid enn sine foreldre. Samtidig vet vi også at vi har en del utfordringer, bl.a. at innvandrere i mindre grad er i jobb enn befolkningen for øvrig, og i større grad har en løsere tilknytning til arbeidslivet. Det gjelder særlig kvinner.

Når vi har noen utfordringer, men vi vet det er noen ting som fungerer bra, er det faktisk også veldig viktig at det vi vet fungerer godt, er noe vi holder fast ved. En av de tingene som er en styrke med integreringspolitikken i Norge, er at vi har spredt og styrt bosetting. At flyktninger blir bosatt over hele landet, har bidratt til at det er enklere for flere å skaffe seg et norsk nettverk og komme seg ut i jobb i områder med høyere etterspørsel i arbeidsmarkedet. En styrt og spredt bosetting i Norge forhindrer også segregering og opphoping av levekårsutfordringer.

Da Høyre satt i regjering, presenterte vi en ny, helhetlig integreringsreform som bl.a. førte til en bedre og mer treffsikker bosettingspolitikk. Bosettingskriteriene ble endret sånn at det ble lagt mer vekt på kommunens resultater i introduksjonsprogrammet og muligheten for den enkelte til å komme seg ut i arbeid. Det var kommunens kompetanse og kvalitet som skulle vektlegges mest.

Samtidig var det også veldig viktig for regjeringen Solberg at bosettingspolitikken ikke skulle føre til forsterkning av levekårsutfordringer, og at de nyankomne skulle få de beste mulighetene til å starte livet sitt her i Norge. Derfor var vi tydelige på at nyankomne ikke skulle bosettes i områder med høy innvanderandel eller store levekårsutfordringer. Det er også fordi vi vet at nyankomne med et norsk nettverk har høyere sannsynlighet for å være i arbeid.

Jeg synes det er viktig at vi holder fast ved at det er Stortinget som styrer innvandringspolitikken i landet vårt. Det kan ikke overlates til kommunene i praksis å ha en hånd på rattet om hvor mange vi skal ta imot. Det er behovet, f.eks. en krigssituasjon, som vi nå er i, som avgjør, men det er også ved lave ankomster Stortinget som må avgjøre det. At kommuner skal få lov til å bosette flyktninger etter den kapasiteten de har, og det de selv ønsker, vil spenne bein under den politikken. At SV og Rødt foreslår det, er heller ikke særlig overraskende, all den tid de tidligere også har tatt til orde for økt innvandring.

Helt til slutt vil jeg bare kort si at vi heller ikke kommer til å støtte det løse forslaget SV har fremmet i saken. Det handler om at vi allerede har gjort en del forbedringer i bosettingspolitikken for dem som har store medisinske behov, men det er fint hvis regjeringen vil se nærmere på den problemstillingen.

Erlend Wiborg (FrP) [16:00:10]: Representantforslaget har gode intensjoner, men igjen mener jeg at oppbyggingen av det og bakgrunnen for det ikke stemmer med realitetene.

Fremskrittspartiet mener at integreringen i Norge helt åpenbart ikke fungerer godt nok. Noen lykkes, noen klarer å bli integrert og bli en del av samfunnet, og det er veldig bra, men i det store og det hele har vi ikke lykkes.

En av fem innbyggere i Norge har innvandrerbakgrunn, men seks av ti sosialhjelpskroner går til personer med innvandrerbakgrunn, og vi ser dessverre at det tallet øker. Det øker ikke for den øvrige befolkningen, men det har de siste ti årene økt ganske dramatisk for innvandrerbefolkningen.

Fremskrittspartiet har lenge pekt på at det er en sammenheng mellom innvandring og integrering. Har man for høy innvandring til et område, en kommune eller en bydel, på kort tid, vil det vanskeliggjøre god integrering. Det er det god forskning som viser, og statistikken viser det også tydelig. Det er derfor Fremskrittspartiet jobber for å redusere den totale innvandringen til Norge, sånn at vi både kan hjelpe folk enda mer i deres nærområder, og ikke minst sørge for at de som er her og skal være her, på best mulig måte kan bli integrert og forsørge seg selv og sin familie.

Når man først har fått opphold i Norge, er det i alles interesse å sørge for en raskest mulig bosetting, sånn at man raskest mulig kan få begynt sitt nye liv i Norge og bli en del av samfunnet. Derfor er jeg veldig glad for at det ser ut til at et enstemmig storting i dag gir en krystallklar marsjordre til regjeringen om at tiden folk som har fått opphold, skal være på mottak, skal reduseres, og at man må jobbe for å nå det.

Jeg ser med interesse frem til å høre statsrådets innlegg og hvordan statsråden har tenkt å følge opp dette krystallklare forslaget til vedtak fra en enstemmig komité, som er en sak som Fremskrittspartiet har ivret for i mange år. Det er gledelig at det i dag blir vedtatt.

Morten Wold hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Grete Wold (SV) [16:03:17]: Evnen og viljen til å bosette og hjelpe flyktninger fra Ukraina det siste året har vært flott og imponerende å se på. At det i det hele tatt skulle være mulig å få så godt som alle kommuner i

Norge til å ta imot mange tusen som trengte et nytt hjem og beskyttelse her hos oss nesten over natten, er intet mindre enn imponerende. Vi tok hele landet i bruk. Vi ba alle kommuner om å stille opp, og det gjorde de også til gangs.

Det er mange her som har møtt og snakket med flyktninger både fra Ukraina og fra andre land og konflikter, og det i hvert fall jeg sitter igjen med etter hvert eneste møte, som er en fellesnevner, er alles historie og et ønske om å komme videre med livet sitt – få en jobb, forsørge seg selv og komme i gang med skolegang. Barn som har vært på norsk jord bare noen timer, spør: Når kan jeg begynne på skolen?

Skole har vi relativt gode systemer på, og også barnehage, så barna kommer relativt greit i gang, men det er lite å gjøre for mor og far på mottaket, og livet settes på vent. Da begynner neste kapittel: Når man har fått bosetting, hvor skal man bo?

I et langstrakt land med fortsatt mange kommuner, og mange små kommuner, er det flere muligheter, men dessverre er ikke alle mulighetene et alternativ. Det er kriterier for hvilke kommuner som får bostøtte, og spesielt i utkantstrøk, som sliter med stadig lavere innbyggertall, gir ikke dette helt mening. Vi ser også et økende behov for arbeidskraft mange steder, og de fleste kommuner litt utenfor bynære strøk som vi har besøkt med komiteen, sier at det er ledige stillinger, innenfor både kommunal og privat sektor.

Så er det et faktum at det er lettere å bosette noen grupper enn andre, og de som kanskje er aller mest sårbare, er de som trenger ulik oppfølging og hjelp, mennesker med funksjonsvariasjoner og medisinske utfordringer, som det er klart krever mye av en kommune å tilby.

Vi har noen få som blir boende på mottak år etter år, og det er også kommuner som gjerne vil bidra og gi dem et godt liv, men de opplever at de ikke har de økonomiske musklene til å gjøre det. Senja er en slik kommune, som over lang tid har hatt ønske om å ta imot, men når økonomisk garanti fra staten opphører nå, etter ti år, tør man ikke påta seg den oppgaven. Det er derfor SV i dag fremmer et forslag om at man bør se på muligheten for å utvide den ordningen vi har i dag, slik at også disse får mulighet til å flytte ut fra mottaket og komme videre med sitt liv. Det er jo ikke slik at hjelpebehovet endres vesentlig, eller at det ikke er kostnader forbundet med situasjonen i dag. Spørsmålet er vel rettene: Hvem er det som tar regningen?

Alle som har fått opphold i Norge, fortjener og har krav på et verdig liv ute i en kommune. Det er derfor SVs ønske at man virkelig tar jobben med å endre den situasjonen som vi nå opplever, og som flere gir tilbakemeldinger på er veldig vanskelig.

Med det tar jeg opp forslaget SV har alene, og forslagene vi har sammen med Rødt.

Presidenten [16:06:08]: Representanten Grete Wold har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tobias Drevland Lund (R) [16:06:18]: Da Rødt fremmet dette representantforslaget om en raskere og bedre integrering i hele landet, var det fordi vi så behov for en langsiktig plan for bosetting av utlendinger med opphold i Norge. Vi så behov for å knytte bosetting opp mot god distriktpolitikk, og vi så behov for å ta lærdom av innsatsen norske kommuner, lokalsamfunn, frivillige og hele mottaksapparatet har gjort seg av erfaringer det siste året.

Siden Russlands folkerettsstridige og brutale angrepskrig mot Ukraina og det ukrainske folk har Europa tatt imot millioner av ukrainske flyktninger. Norge har tatt imot 35 000, og vi skal fortsette med å stille opp for ukrainske flyktninger. Vi har bygd opp et mottaksapparat i hele landet og bosatt mange som trenger det – og det skulle bare mangle.

Samtidig har vi sett hva som faktisk er mulig, for under mer normale omstendigheter, eller i såkalte normalår, går ikke bosettingen like raskt. Flyktninger og asylsøkere med opphold kan oppleve å måtte vente lenge, noen i mange år, på å bli bosatt i en kommune, og de får livet sitt satt på vent når de egentlig kunne kommet ut i en kommune, kommet i jobb og bidratt nettopp tilbake til samfunnet.

Det siste året har vi sett at det er fullt mulig å ta hele landet i bruk når vi skal bosette dem som kommer hit. Vi ser at både store og små kommuner befolkningsmessig sett stiller opp og lykkes, og ofte lykkes de mindre kommunene – befolkningsmessig sett – også godt i bosettingsarbeidet. Det siste året har vist oss at vi kan få mer til når vi går sammen, tenker kreativt og finner gode løsninger. Dette skal vi lære av.

Jeg er også veldig glad for at en samlet komité i dag støtter forslaget om at regjeringen må arbeide for at bosetting fra asylmottak til kommune skal skje raskt, og at den enkelte flyktning skal tilbringe kortere tid på mottak. Bosetting av ukrainske flyktninger går raskt, og det har aldri gått raskere. En rask bosetting fra mottak til kommune er bra for den enkelte, for lokalsamfunnet og for storsamfunnet i sin helhet. Den enkelte vil raskere få trygge og forutsigbare rammer og komme raskere ut i arbeidsmarkedet. For barn vil det bety at de forttere kommer inn i normaliteten, og integreringen inn i det norske samfunnet vil med andre ord gå raskere. For kommunene – særlig de mindre – vil det bety tilstrømming av nye innbyggere som deltar i arbeid, og det kan gi grunnlag for økt befolkningsvekst.

Vi som samfunn vil tjene på at disse prosessene går mye raskere enn det de har gjort. Vi vil spare skattebetalerne for mye penger på at de som får opphold, ikke bor årevis på mottak, men bosettes ute i kommunene og kommer i gang med sitt liv i Norge. Det betyr bedre og raskere integrering og en raskere og bedre vei til et godt og meningsfullt liv.

Dette er god politikk for alle og enhver, og med det vil jeg også varsle at Rødt kommer til å støtte SVs løse forslag i saken, og viser ellers til de forslagene Rødt har sammen med SV.

Ane Breivik (V) [16:09:29]: Venstre stiller seg bak intensjonen i forslaget om en rask og god integrering i Norge. En viktig del av dette er arbeidet som vi la ned i Solberg-regjeringen, med ny integreringslov. Den sikrer tilpasset integreringstiltak for ulike grupper innvandrere.

Vi er også veldig glad for at kommunene i Norge viser stor vilje til å bidra i arbeidet med integrering gjennom å ta imot et stort antall flyktninger i møte med Putins uprovoserte angrepskrig. Både store og små kommuner bidrar i denne dugnaden.

Spørsmålet i denne saken er likevel om Stortinget skal be regjeringen gjøre endringer i kriteriene for bosetting, altså i hva som skal vektlegges når Integrerings- og mangfoldsdirektoratet ber kommuner om å ta imot flyktninger. Kriteriene blir fastsatt hvert år av departementet etter anbefaling fra Nasjonalt utvalg for mottak og bosetting. Dette utvalget består av medlemmer fra flere ulike fagdirektorat, statsforvaltere og kommuner.

Etter Venstres syn bør kriteriene endres etter faglige råd, basert på behovene hos de gruppene som til enhver tid kommer til Norge. Det må derfor være rom for å gjøre nye vurderinger underveis, noe vi tror blir vanskeligere hvis Stortinget går inn og overstyrer vurderingene og kriteriene.

Også kommuner med under 5 000 innbyggere blir spurt om å bosette flyktninger i dag, og de gjør det på en svært god måte. Det er derfor ikke behov for å vedta noe nytt om dette, men det vil være klokt å beholde fleksibiliteten i dagens system. Venstre støtter med dette i mente ikke forslagene nr. 1 og 2.

Når det gjelder forslagene nr. 3, 4 og 5, kommer Venstre til å støtte disse, for barn skal ikke lide for de valgene som foreldrene deres har tatt. Vi har et ansvar for å sikre at barn har det best mulig mens de er her i Norge. Det vil selvfølgelig være ulikt behov for barnehageplass for ulike grupper. Går foreldrene i introduksjonsprogrammet og bor på integreringsmottak, kan barnehageplass være viktig for integreringen av både foreldre og barn, men det er åpenbart ikke like stort behov ved et transittmottak. Det tror vi regjeringen kan komme til-

bake til Stortinget med gode vurderinger av. Derfor støtter vi forslag nr. 3. En ordning for direkte bosetting i kommunene fra Nasjonalt ankomstsenter i Råde vil også kunne fungere godt for noen grupper. Det bør utredes.

Venstre ønsker en god integrering av de som er nye i Norge. Vi tror vi oppnår dette gjennom styrt og spredt bosetting, som tar høyde for at flyktninger er ulike og har ulike behov – slik vi alle er og har.

Statsråd Marte Mjøs Persen [16:12:47]: Vi står fortsatt i en ekstraordinær situasjon som følge av Russlands angrepskrig i Ukraina. Vi har bygd opp kapasiteten for å ta imot alle flyktningene som kommer til Norge. I 2022 ble derfor alle landets kommuner anmodet om å bosette flyktninger. 354 kommuner bosatte over 31 250 flyktninger. Nesten ni av ti bosatte var fordrevne fra Ukraina. Hittil i 2023 er ytterligere 6 500 bosatt, og 4 500 er på vei til å bli bosatt i en kommune. Dette er rekordhøyt.

Bosettingen skjer fortsatt i et høyt tempo. For bosatte flyktninger er gjennomsnittlig ventetid fra vedtak om opphold til bosetting i en kommune nå 2,5 måneder. Til sammenlikning var gjennomsnittlig ventetid på 8,4 måneder i 2015. Bosettingen i 2022 var rekordrask – 2,3 måneder – og er fortsatt raskere enn gjennomsnittlig ventetid de siste 10 årene.

Jeg er stolt av at vi har fått til å bosette rekordmange flyktninger i løpet av rekordkort tid. Det skyldes først og fremst en fantastisk innsats fra landets kommuner, IMDi, UDI, Bufdir, statsforvalterne, fylkeskommunene og fra frivillige krefter og lokalsamfunn over hele landet. Regjeringen har også tenkt nytt og styrket kapasiteten i alle ledd, forenklet ordninger og foreslått tilpasninger i regelverk. Vi har hittil løst denne oppgaven bra sammen.

Jeg registrerer at komiteen ber regjeringen om å sikre fortsatt rask bosetting. Det vil vi selvsagt gjøre, men her vil jeg tillate meg å påpeke at like viktig som det som debatteres i denne sal, er hva som debatteres og ikke minst har blitt debattert i alle landets kommunestyre.

Jeg ønsker å minne om at det er kommunestyrene som beslutter hvor mange flyktninger kommunen ønsker å bosette. Det at kommunene takker ja til å bosette det antallet de er anmodet om, og klarer å bosette alle flyktningene de har avtalt, er avgjørende for å opprettholde rask bosetting.

I november ble kommunene anmodet om å bosette 35 000 flyktninger i 2023. Om lag tre av fire kommuner har vedtatt å bosette i tråd med anmodningen eller et høyere antall. Hvis trenden fortsetter, vil kommunene vedta å bosette til sammen 32 000 flyktninger. De siste

anslagene tilsier at vi må planlegge for at bosettingsbehovet i år blir høyere enn antatt.

Situasjonen er en annen enn for ett år siden. Regjeringen vet at kommuner begynner å oppleve kapasitetsutfordringer. Det er særlig kapasitet på egnede boliger som bekymrer, men også at ressursene er strukket i tjenestene. Vi vet også at mange av flyktningene som kom i fjor, har behov for mer språkopplæring enn vi ventet.

Regjeringen er opptatt av å bistå kommunene og er klar til å handle ved behov. Regjeringen er forberedt på å komme raskt tilbake til Stortinget med forslag til nye tiltak når situasjonen tilsier det. Jeg er derfor glad for engasjementet Stortinget har i denne saken, for det er viktig at vi får til dette i fellesskap.

Presidenten [16:15:51]: Det blir replikkordskifte.

Mari Holm Lønseth (H) [16:16:05]: Jeg har stor forståelse for at det nå er veldig viktig at vi bosetter så mange av de som kommer, så raskt som mulig. Det er mange kommuner som sier at de sliter med å bosette det antallet som vi vet at vi trenger, og selv om det kommer mange, er det viktig at vi fortsatt har noen tiltak som sørger for at bosettingen blir så god som mulig. Med regjeringens nye anmodningskriterier, slik de er nærmere beskrevet i et svar på skriftlig spørsmål fra Tobias Drevland Lund, vektlegger regjeringen verken kvalitet i bosettingen eller at innvandrere som hovedregel ikke skal bosettes i områder med store levekårsutfordringer. Mener ikke statsråden at det bør unngås at vi bosetter mange flyktninger i områder med store levekårsutfordringer nå?

Statsråd Marte Mjøs Persen [16:16:52]: Jo, det er jeg enig i, og prinsippene om styrt og spredt, rask og treffsikker bosetting ligger fast, også i en tid med et ekstraordinært bosettingsbehov. Anmodningskriteriene har siden 2020 slått fast at det skal legges vekt på muligheten for arbeid og utdanning i regionen. De siste årene har det kommet mange barn og unge, og departementet har derfor bedt om at det tas særlig hensyn til tjenestetilbudet til barn og unge. For å klare å bosette det store antallet vi nå planlegger for, må vi legge til rette for fleksibilitet og forenklede løsninger. Samtidig må vi gi mulighet for et trygt og godt opphold for den enkelte. Regjeringens mål er at de som bosettes, så raskt som mulig skal komme i arbeid og aktivitet, at de skal få tilbud om nødvendig utdanning og språkopplæring, og at barn skal gå i barnehage og skole.

Mari Holm Lønseth (H) [16:17:45]: Jeg takker for svaret. Jeg er helt enig i at i den situasjonen vi er i nå, er det nødvendig at kommunene også har fleksibilitet, sånn at vi sørger for at de som kommer, blir bosatt raskt.

I bosettingskriteriene fra regjeringen Solberg ble det sagt at det var en hovedregel at flyktninger ikke skal bosettes i områder med høy innvandrерandel eller store levekårsutfordringer. Sånn som jeg leser de anmodningskriteriene som kommer fra regjeringen nå, er ikke det lenger en rettesnor som kommunene kan forholde seg til. Det burde det ha vært. Det betyr ikke at en kommune ikke kan ta imot flyktninger. For eksempel kan Oslo, som kanskje har områder med levekårsutfordringer, bosette i andre deler av byen. Jeg forstår statsråden sånn at hun mener at det fortsatt bør være sånn at man ikke blir bosatt i områder med levekårsutfordringer. Hvis svaret på det er ja, hvorfor er ikke det en del av de kriteriene som jeg nevnte?

Statsråd Marte Mjøs Persen [16:18:38]: Som jeg sier, er prinsippene styrt og spredt, rask og treffsikker bosetting. Det er prinsipper som ligger fast. Jeg vil også vise til at i forbindelse med den bosettingen som foregikk i bl.a. 2022, er det slik at innvandrere, de som kommer til Norge, bor mer i distriktene enn det andre deler av befolkningen gjør. Det er distriktene i Norge som har tatt imot flest flyktninger målt mot antall i befolkningen for øvrig. Nordland, Troms og Finnmark er blant de fylkene som sett opp mot egen befolkning har tatt imot flest. Jeg mener at det ikke må gå på bekostning av at vi også skal greie å få til en meningsfull og arbeidsrettet aktivitet for den enkelte flyktning som kommer, men jeg er helt enig i at vi skal sørge for at levekårsutfordringer i byene ikke forsterker seg.

Erlend Wiborg (FrP) [16:19:45]: Jeg er helt enig med statsråden i at det er imponerende hvordan landets kommuner har klart å snu seg rundt i denne ekstraordinære situasjonen og klart å bosette så mange på så kort tid. Det står det stor respekt av.

Det er gjort mye godt arbeid, men det handler også om å se på hvordan vi lykkes med integreringen. Fremskrittspartiet har alltid vært tilhenger av å ha en faktabasert innvandrings- og integreringspolitikk – at den ikke er basert på synsing. Statsråden og flere har vist til at yrkesdeltakelsen går opp blant innvandrerbefolkningen. Jeg ber derfor statsråden redegjøre for når det er man defineres som yrkesaktiv. Hvor mange timer må man jobbe for å defineres som yrkesaktiv?

Statsråd Marte Mjøs Persen [16:20:43]: Det er et spørsmål som er ganske enkelt å svare på. Mange i Norge arbeider deltid, f.eks., og det er fullt lovlig, selv om vi ønsker at hele og faste stillinger skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv. Jeg mener det viktigste med bosetting av flyktninger er at vi gir dem mulighet til å komme raskt i gang med et godt liv og å bli godt integrerte borgere i Norge. Da må barn i barnehage og skole, og

voksne må få introduksjonsprogram og norskopplæring, arbeid og utdanning.

Det aller viktigste er derfor den innsatsen vi gjør for å integrere flyktningene godt der de blir bosatt, at vi legger til rette for at de som bosettes raskt, kan komme godt i gang med et godt og aktivt liv i arbeid eller utdanning. Jeg har lyst til å understreke også det siste, fordi utdanning – det å være kompetent til å møte det kompetente arbeidslivet – er også en viktig faktor for om man lykkes i arbeidslivet i Norge.

Grete Wold (SV) [16:21:53]: Det er ingen tvil om at den jobben kommunene har gjort nå, er intet mindre enn imponerende. Det har vært vist fleksibilitet og vilje i nesten samtlige kommuner for å finne gode løsninger. Det er også mange kommuner som over lengre tid har meldt at de har ønsket å ta imot flere flyktninger, og slik sett har behov for flere med tanke på både arbeidskraft og beboertall som går ned.

Ved starten av krigen i Ukraina ble det sagt fra UDI at man kunne se på de erfaringene vi nå får, i den situasjonen vi står oppe i, og hvordan vi kan ta med oss dem videre. SV foreslo også en følgeforskning den gangen. Det ble stemt ned, men regjeringen ga signaler om at man skulle følge nøye med og orientere om hvordan man kan ta med seg dette videre. Det er læringspotensial i dette. Kan statsråden kommentere og si litt om hva man gjør konkret for å kartlegge det løpet vi nå legger for ukrainske flyktninger, nettopp for å kunne ta læring av det, også overfor flyktninger fra andre land og andre katastrofer?

Statsråd Marte Mjøs Persen [16:22:50]: Det synes jeg er et veldig godt spørsmål, og det er et veldig viktig og avgjørende spørsmål, for da flyktningene kom i 2015, tror jeg vi kunne ha lært mer enn det samfunnet faktisk gjorde. Vi har vært nødt til å gjøre tilpasninger i regelverket for å greie å ta imot et så stort antall flyktninger som vi har gjort. Jeg mener at vi bør lære av de tilpasningene, f.eks. om fleksibiliteten, som noe vi må se nærmere på.

IMDi har også et dokumentasjonsarkivsenter i Narvik, som vi vet gjør en veldig god jobb med å dokumentere det som skjer nå, og vi skal følge opp disse erfaringene.

Vi har også veldig tett og god dialog med kommunene. Vi har fortsatt månedlige møter med alle landets kommuner, fylkeskommuner og statsforvaltere, der vi får veldig direkte tilbakemeldinger, så dette følger vi veldig tett.

Tobias Drevland Lund (R) [16:24:04]: Barn som bor på asylmottak, har, som kjent, ikke rett på barnehageplass. Flere av disse barna bor på mottak over ganske

lang tid, og Rødt mener det vil være gunstig for barn på asylmottak å få barnehageplass. Barna vil med det få tilgang på lek og læring sammen med andre barn, og det vil bidra positivt til både språkutvikling og å bli bedre kjent med Norge som land og samfunn. Jamfør barnehageloven § 16 har alle barn rett til å få barnehageplass etter søknad det året de fyller ett år. Vil statsråden se på muligheten for at også barn på asylmottak skal få muligheten til barnehageplass, på lik linje med andre barn i Norge?

Statsråd Marte Mjøs Persen [16:24:44]: Jeg vil gjerne gjøre oppmerksom på at muligheten til barnehageplass for barn som bor i asylmottak, er kunnskapsministerens og justis- og beredskapsministerens ansvarsområde. Jeg vil likevel gjøre oppmerksom på at kommunen står fritt til å gi et barnehagetilbud til barn i asylmottak. Barn i mottak kan det gis tilbud om barnehageplass til etter søknad fra mottakene.

Fra 2021 gis det tilskudd til kommuner som gir barnehageplass til barn i asylmottak fra ett år og oppover. Tilskuddet er administrert av UDI og gjelder for alle godkjente barnehager. Videre gjør jeg oppmerksom på at barn i asylmottak skal ha et tilrettelagt tilbud fram til grunnskolealder. Tilbudet kan gis gjennom egen barnebase på mottaket eller ved kjøp av barnehagetilbud e.l. Dette følger også av kravspesifikasjoner som UDI stiller til de enkelte mottakene.

Presidenten [16:25:38]: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13.

Sak nr. 14 [16:25:48]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mimir Kristjánsson, Marie Sneve Martinussen og Seher Aydar om strakstiltak mot forskjellskrisa (Innst. 233 S (2022–2023), jf. Dokument 8:105 S (2022–2023))

Presidenten [16:26:04]: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [16:26:33] (ordfører for saken) Takk til komiteen for et godt samarbeid i denne saken.

Rødt har lagt fram et representantforslag om strakstiltak mot forskjellskrise og dyrtid. Jeg regner med at de vil utdype sitt standpunkt, det kommer ikke jeg som saksordfører til å gjøre. Det er likevel bra at dette temaet blir satt på dagsordenen, og at de forskjellige partiene kan vise fram sine forslag for å bøte på dyrtidsituasjonen. Komiteen har innstilt på ikke å vedta representantforslaget, men det ligger fem mindretallsforslag i saken. To av dem er fra Fremskrittspartiet, og jeg kommer til å redegjøre for dem.

Pensjonistene har de siste årene fått dårligere kjøpekraft. Derfor foreslår vi at regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2023 kommer tilbake med en kompensasjonsordning for pensjonistene for den sterke prisveksten. Ikke minst foreslår vi at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med tiltak som vil kompensere for prisutvikling på mat, strøm og drivstoff, som er de basisvarene folk er avhengig av, og som har blitt utrolig mye dyrere. Derfor foreslår vi ikke å bruke penger over bordet, men at regjeringen kommer tilbake til Stortinget.

Det er forskjellige måter å angripe denne situasjonen på, men for Fremskrittspartiet er det åpenbart at når mat, strøm og drivstoff blir ekstremt mye dyrere, må vi gjøre noe med det egentlige problemet, som er prisøkningen. Da er det riktig å redusere avgiftene på de produktene, slik at de igjen kommer ned på et normalt nivå. Derfor vil Fremskrittspartiet – vi har tatt til orde for og foreslått det tidligere – halvere matmomsen, innføre makspris på strøm og redusere avgiften på drivstoff. Det vil komme vanlige folk til gode.

Regjeringen sier de vil følge situasjonen nøye, og de samme partiene stemmer samtidig ned forslagene. Det er synd, men det vil likevel komme flere muligheter, ikke minst i revidert nasjonalbudsjett, hvor Fremskrittspartiet også kommer til å foreslå tiltak for å bedre vanlige folks kjøpekraft.

Med det tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten [16:28:55]: Representanten Gisle Meininger Saudland har tatt opp de forslagene han refererte til.

Anna Molberg (H) [16:29:08]: Dette representantforslaget har som formål å komme med tiltak for å hjelpe noen av dem som har det ekstra krevende nå. Høyre har i vårt alternative budsjett foreslått en rekke tiltak som kunne gjort hverdagen enklere for dem som har lav inntekt eller særlig høye utgifter.

Vi har foreslått å redusere inntektsskatten for dem med lave og moderate inntekter mer enn det regjeringen la opp til. Det ville betydd at flere kunne sittet igjen med mer hver måned. Vi ser også at noen av dem som har det aller tøffest nå, er de som har forsørgeransvar. Derfor la vi inn i vårt alternative budsjett et forslag om å

øke barnetrygden med 3 000 kr per barn opp til 18 år. Dette gjorde vi uten noen form for behovsprøving, avgrensning eller skattlegging fordi det også er enklere og mer ubyråkratisk.

I tillegg foreslår vi å gjøre barnehagene billigere for dem med lavest inntekt. I regjering innførte vi en ordning som sa at ingen skal betale mer enn 6 pst. av lønnen sin for barnehageutgifter, og for 2023 foreslo vi at denne prosenten skulle senkes til 5 pst. Det ville bety ytterligere kutt i barnehageutgiftene for dem som har lite.

Etter budsjettenigheten mellom SV og regjeringen, stilte også Høyre seg bak tiltaket om å gi en engangsutbetaling til uføre på minstesats, og allerede høsten 2021 fikk vi også vedtatt at bostøtten og sosialhjelpen skulle økes på grunn av økte strømpriser. Med andre ord: Det er ikke kontroversielt å foreslå tiltak for å hjelpe flere i en tid med høye kostnader. Det som derimot er utfordrende med forslaget som er fremmet, er at man foreslår å endre reglene for hvordan vi skal hjelpe dem med minst.

Dersom vi skulle vedtatt dette her i dag, ville det betydd at vi skulle økt satsene innenfor en rekke ordninger før vi kjenner pris- og lønnsveksten. Det blir en svært krevende jobb å finne riktig økning sammenlignet med de kostnadsøkningene og lønnsøkningene lønnsuttakerne vil måtte forholde seg til. Dersom vi skal endre en slik måte å beregne på, vil det også innebære et merarbeid for Nav, som derved vil beslaglegge en del ressurser fra å hjelpe andre som trenger ytelse fra det offentlige.

Nå anerkjenner forslagsstillerne selv at det er for sent å øke ytelsene tidligere enn lønnsoppjøret, men det begrunner de kun med at lønnsoppjøret uansett er rett rundt hjørnet. Jeg vil hevde at det er langt mer problematisk uansett fordi hele grunnlaget for disse beregningene er å justere dem i tråd med lønns- og prisvekst, enten det er ulike sosiale ytelse eller pensjon.

På denne bakgrunn kommer ikke Høyre til å støtte disse forslagene som er fremmet i dag.

Tuva Moflag (A) [16:32:11]: Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen har levert budsjetter som viser en klar og tydelig retning for en styrket velferdsstat.

Siden stortingsvalget i 2021 har vi fjernet karenperioden for arbeidsavklaringspenger, gjeninnført feriepenger for dagpenger, doblet fagforeningsfradraget, senket skattene for dem med lave inntekter og skjerpet dem for dem med de høyeste formuene og inntektene. Vi har forbedret ordningen med brillestøtte for barn, utvidet gratis tannhelsetilbud, sikret gratis kjernetid i SFO i 1. og 2. klasse, senket barnehageprisene, iverksatt arbeidet med en ungdomsgaranti for å få unge i jobb, reversert kutt i barnetillegg for uføre, innført pensjon fra første krone. Jeg må trekke pusten for å fortsette, presi-

dent. Vi har økt minste pensjonsnivået for enslige, økt barnetilleggene for trygdeytelser, styrket bevilgningene til kommunene, for å nevne noe.

Arbeidet med å redusere forskjeller i samfunnet er med andre ord noe Arbeiderpartiet og dagens regjering tar på største alvor.

Et mindretall foreslår i denne saken å legge opp til systemer for å la Stortinget lettere vedta engangsutbetalinger eller andre stønadssatser raskere enn i dag. Vi mener ytelse og stønader må være innrettet på måter som sikrer folks trygghet, uten at Stortinget skal gjøre endringer i rykk og napp.

Det foreligger også fra Fremskrittspartiet et forslag om å kompensere pensjonistene for prisveksten i 2022, men dette legges det allerede opp til i dagens regelverk. I det årlige trygdeoppjøret vil avviket mellom tidligere forventet prisvekst og reell prisvekst for 2022 tas med i grunnlaget for reguleringen for 2023.

Den siste tiden har vært vanskelig for mange. Mange opplever at varer og tjenester man trenger i hverdagen, har blitt mye dyrere. Det gjør at pengene ikke rekker like langt som før. Jeg vil berømme statsråd Marte Mjøs Persen for å sørge for en ny veileder i Nav, som bedre møter de utfordringene i den tiden vi lever i nå. Det skal være trygt å oppsøke Nav, og man skal bli tatt imot på en god måte når man trenger hjelp til å komme over kneika.

Grete Wold (SV) [16:34:45]: Det kan ikke være tvil om at den situasjonen vi nå opplever, er særdeles krevende for mange. Prisveksten rammer oss alle, men det er ikke slik at den rammer likt. Når alt blir dyrere, merkes det mest for dem som har minst, og det er ikke mulig å prioritere bort noe når man allerede har for lite. Det er ikke mulig å velge bort mat, varme eller husleie. Det er faktisk bunnen i behovspyramiden. Når man ikke har en sparekonto man kan tappe fra, eller verdier som kan realiseres, er veien til fattigdom – og som vi har sett, veien til matutleveringene – blitt altfor, altfor kort.

Det er et selvstendig poeng at verken ytelsesuttaker eller lønnsuttaker flest har fått inntektsvekst siden høsten i fjor. Det betyr at prisveksten gjør at kjøpekraften faller måned for måned, og fattigdomssituasjonen blir stadig mer alvorlig. Tilbakemeldinger fra matutleveringene og de frivillige, som for øvrig gjør en kjempeinnsats, er at pågangen på ingen måte er blitt mindre nå i 2023.

Når det er prekært, når det er akutt, når det er krise, ja, når det er blålys, da må vi handle raskt. Det skjønner alle. Det betyr i praksis at vi må tenke annerledes, og vi må kunne forsere ordninger – ikke kun vise til ordinær regulering av trygdeytelser, det er i dagens situasjon ikke tilstrekkelig.

Så er det nok slik at vi må rigge oss for flere krevende perioder også i framtiden, og da må vi se på de systemene vi har. Er de rigget for å håndtere det? Erfaringer det siste året, med de tiltak vi har fått til, som engangsutbetalinger og akutte tiltak, tilsier at det er de ikke.

Behovet for å kunne yte økonomisk hjelp raskt og målrettet vil være aktuelt også i årene framover. Da er det naturlig at Nav har den sentrale rollen i det arbeidet. Vi mener derfor det er viktig at Nav settes i stand til å utbetale penger til folk hurtigere i krisesituasjoner og til å kunne gi bistand til dem som trenger det mest, når de trenger det.

Det er ikke tvil om at det aller beste er om man ikke ville trenge slike hastetiltak, og det kan forebygges med en økning i minsteytelsene, som vil gjøre at flere, kanskje alle, vil kunne klare noen flere uforutsette utgifter og økte priser helt på egen hånd, men vi kan i hvert fall begynne med å forbedre de systemene vi har. Med det fremmer jeg det forslaget SV er en del av.

Presidenten [16:37:02]: Representanten Grete Wold har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Mímir Kristjánsson (R) [16:37:17]: Situasjonen vi befinner oss i, er alvorlig for veldig mange vanlige folk i Norge. Allerede tidlig i fjor høst kom det en rapport fra SIFO som viser at det er 200 000 norske husstander – én av ti – som ikke har råd til alle måltider. Det er 200 000 husstander i Norge som ikke har råd til alle måltider. De hopper enten over måltider fordi de ikke har penger, eller de går til Frelsesarmeen eller Nav for å be om hjelp til mat.

Hvem er disse menneskene som står i de stadig voksende matkøene? Jo, en undersøkelse fra forskningsstiftelsen Fafo viser at åtte av ti av dem går på en stønad i det norske velferdssystemet. Med andre ord er det helt tydelig at stønadene i det norske velferdssystemet ikke er til å leve av for mange.

Det er slett ikke så underlig. Sosialhjelp er langt under det man månedlig må ha i SIFOs referansebudsjett for å overleve. Minste uføretrygd er langt under alle fattigdomsgrenser vi opererer med. Minste pensjon er langt under alle fattigdomsgrenser vi opererer med. Minste arbeidsavklaringspenger er det samme. Det er med andre ord ikke sant at man blir økonomisk trygg av å gå på trygd. Tvert imot er det å gå på trygd eller å bli pensjonist ofte en vei inn i fattigdom for veldig, veldig mange. Når da prisene øker på strøm, på bolig, på mat, på alt, er det åpenbart nødvendig å komme disse menneskene i møte.

Vi fremmet dette forslaget i januar. Det er to måneder siden. Strakstiltak het det den gangen. Vi ønsket å hastebehandle det, men det ble nedstemt. Nå har det gått to måneder. Vårt opprinnelige forslag om å fram-

skynde trygdeoppjøret vil ikke ha så mye hensikt lenger, det skjønner vi også. Det som åpenbart vil ha en hensikt, er forslaget som fortsatt ligger i bordet, om å øke alle minsteytelsene i velferdsstaten med 10 000 kr, gjennom en engangsutbetaling til alle på minste uføretrygd, alle på minste arbeidsavklaringspenger, alle på minste pensjon og alle på sosialhjelp.

Regjeringen har gjort en rekke grep for å bedre situasjonen, og vi fikk en lang skryteliste fra representanten Moflag her i stad. Problemet er bare at virkeligheten endrer seg veldig mye raskere enn vi klarer å vedta ting her på Stortinget. Derfor er situasjonen at til tross for alle de gode grepene, til tross for den ene tusenlappen her og den andre tusenlappen der, så er veldig mange av disse fattigere nå enn de var da denne regjeringen gikk på. Det mener jeg må være uholdbart fra en regjering som springer ut av det mest venstrevridde Stortinget vi har hatt i Norge etter krigen.

Dette forslaget hastet da vi fremmet det i januar, og det haster fremdeles i dag. Vi er nødt til å komme på banen med ekstraordinære tiltak for å hjelpe folk gjennom denne priskrisen.

Jeg tar opp Rødts forslag i saken.

Presidenten [16:40:24]: Representanten Mímir Kristjánsson har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Marte Mjøs Persen [16:40:37]: I representantforslaget som behandles i dag, kommer representantene Kristjánsson, Sneve Martinussen og Aydar med tre forslag til strakstiltak mot forskjellskrisen.

I det første forslaget ber representantene regjeringen bl.a. vurdere om trygdeoppjøret kan framskyndes. Anslag på lønns- og prisvekst i reguleringsåret framkommer i revidert nasjonalbudsjett. Etter min mening verken kan eller bør trygdeoppjøret gjennomføres før revidert nasjonalbudsjett er lagt fram.

Til det andre forslaget bemerker jeg at regjeringen i samarbeid med SV allerede har innført en rekke tiltak, bl.a. ved å øke minste pensjonsnivå for enslige, øke bostøtten, øke barnetrygden, øke barnetillegget til flere ytelser og sørget for en engangsutbetaling til personer som mottar uføretrygd med minstesats. Disse endringene gjennomføres nå, og ytterligere tiltak bør vurderes inn mot de ordinære budsjetterundene.

Når det gjelder det tredje forslaget, om å vurdere hvordan Nav kan settes i stand til å foreta ekstraordinære utbetalinger raskere enn i dag, viser jeg til at det har vært satt av og fortsatt settes av betydelige midler til å utvikle og forbedre IKT-systemene i arbeids- og velferdsstaten, bl.a. for å gjøre det enklere å iverksette endringer i regelverk. Arbeids- og velferdsetaten arbeider kontinuerlig med utvikling av IKT-systemene, og mulighetene til

å gjøre endringer er noe etaten legger stor vekt på i sitt arbeid.

Uavhengig av hvordan IKT-systemene er utformet, må det likevel påregnes tid til implementering av endringer. Hyppige endringer og særbevilgninger vil dessuten ofte medføre utilsiktede konsekvenser og kan skape et system som er vanskeligere å forholde seg til, både for mottakerne av trygdeytelser og for forvaltningen.

Presidenten [16:42:20]: Det blir replikkordskifte.

Anna Molberg (H) [16:42:32]: Høyre er enig i statsrådens vurdering når det gjelder å endre tidspunktet for å regulere ytelsene. Det vi også vet, er at det viktigste vi kan gjøre for å sikre at flere kan klare seg i fremtiden, er at enda flere får en jobb å gå til framfor å leve av en ytelse. Derfor har Høyre lagt inn penger til 1 000 nye tiltaksplasser der regjeringen har kuttet i dette. Dessverre ble vårt forslag nedstemt av regjeringspartiene og SV, men det kommer flere muligheter til å gi folk den beste velferden de kan få, nemlig en jobb og dermed muligheten til å forsørge seg selv og sine. Jeg vet at statsråden sikkert vil vise til at ledigheten er lav. Samtidig vet vi at de lokale Nav-kontorene nå prioriterer hardt rundt hvem som skal få benytte seg av arbeidsmarkedstiltak. Er statsråden enig i at lav ledighet ikke nødvendigvis betyr et mindre behov for arbeidsmarkedstiltak?

Statsråd Marte Mjøs Persen [16:43:30]: Jeg er helt enig i at det viktigste vi gjør for at folk skal komme seg ut av fattigdom, er å sørge for at flere kommer i arbeid. En av de viktigste hovedprioriteringene til denne regjeringen som jeg er en del av, er nettopp å få flere, ikke minst unge, i arbeid. Det er ca. 100 000 unge som står utenfor arbeid og utdanning. Det er fælt for den enkelte, men det er også en stor ubenyttet ressurs som vi må benytte oss av. Derfor har vi vridd satsingen mot de unge. Fra 1. juli innfører vi en ny og forbedret ungdomsgaranti, som skal sikre at unge kommer seg i arbeid og/eller utdanning, og det blir også videreført i statsbudsjettet med en satsing der det blir omtrent 360 nye Nav-veiledere som skal følge opp disse. Det er naturlig at det er en viss endring i antallet tiltaksplasser når arbeidsledigheten er så lav, og jeg vil vise til at også sysselsettingsgraden har gått opp og er høyere nå enn de siste ti årene.

Anna Molberg (H) [16:44:38]: Det er viktig med arbeidsmarkedstiltak når så mange står utenfor arbeidslivet. Samtidig skriker både det offentlige og det private næringslivet etter arbeidskraft. Det er derfor vi har en gyllen mulighet nå til å få flere inn i jobb, og det er derfor det er merkelig at regjeringen ikke prioriterer arbeidsmarkedstiltak i nåværende budsjett. Mitt spørsmål er: Er det aktuelt for regjeringen å snu sin egen kutt-

politikk på dette området og heller øke bevilgningene til arbeidsmarkedstiltak, enten i revidert eller i kommende budsjett?

Statsråd Marte Mjøs Persen [16:45:13]: Jeg vil komme tilbake til bevilgningene når vi legger fram revidert budsjett og statsbudsjettet i de ordinære prosessene. Jeg er enig i at tiltaksplasser er viktig, men det er også utdanning. Det å få muligheten til f.eks. å kunne ta et fagbrev er kjempeviktig, og derfor har vi bl.a. videreført ordningen med fagbrev på jobb. Kunnskapsministeren har nå lagt fram et forslag til ny opplæringslov, der det skal bli mulighet til utvidet adgang til å ta fagbrev. Vi vet at i mange av de jobbene som nå står ledige, trenger man kvalifisert utdanning, og vi har altfor mange som ikke har utdanning. Derfor er det også viktig. Jeg har lyst å si at vi prioriterer å få unge ut i arbeid, og det er et betydelig tiltaksnivå også i år, sett opp mot den lave ledigheten. Sysselsettingsgraden har også økt til et nivå som er mye høyere enn det den har vært de siste ti årene.

Mímir Kristjánsson (R) [16:46:25]: Det kan av og til høres ut, på både statsråden og for så vidt representanter for både Arbeiderpartiet og Høyre, som at det er noen tekniske problemer knyttet til det ene og det andre med disse forslagene – å framskynde trygdeoppgjøret kan ha sine uheldige sider, og vi må gjøre det på den måten vi har gjort det før, osv., osv. – men dette er jo ikke verre enn at regjeringen og flertallet i denne sal var i stand til å øke noen av ytelsene ekstraordinært like før jul da man ble enige om statsbudsjettet. Da økte man ytelsene for enslige minstepensjonister, man økte litt for AAP-mottakere med barn, og man ga en engangsutbetaling til uføre på minstesats.

Disse pengene utgjør veldig lite i den store sammenhengen, så vil statsråden være enig med meg i at det egentlig hadde vært fullt mulig for denne sal å vedta en økning og en engangsutbetaling på 10 000 kr til disse gruppene, uten at det egentlig hadde skjedd noe annet enn at staten hadde hatt litt mindre penger, og disse menneskene hadde hatt litt mer?

Statsråd Marte Mjøs Persen [16:47:28]: Som representanten peker på, har Stortinget vedtatt engangsutbetalinger, og det er klart at engangsutbetalinger på kort sikt er enklere å implementere enn varige utbetalinger, fordi det vil få store konsekvenser på andre ordninger. Det vil også engangsutbetalinger kunne ha, f.eks. relatert til bostøtte og de ordningene som er der.

Jeg mener at hovedargumentet for at trygdeoppgjøret bør gå som det gjør, er at det er en varig endring der det er viktig at vi har de mest oppdaterte tallene for lønns- og prisvekst, nettopp fordi det er en viktig faktor inn i regnestykket for hvor mye vi skal øke grunnbeløpet

og trygdene med neste år. Det har stor betydning for økonomien til dem det gjelder at dette er så korrekt som mulig, at man kan ta høyde for den lønns- og prisveksten som vi har de mest oppdaterte tallene for.

Mímir Kristjánsson (R) [16:48:33]: Jeg takker statsråden for svaret.

Det er helt riktig at trygdeoppjøret fører til at man følger lønns- og prisveksten, og i beste fall innebærer det at man ikke sakker akterut. Så hender det jo, f.eks. når prisveksten er høyere enn lønnsveksten, at de trygdede sakker akterut, og i andre sammenhenger er det pensjonistene som sakker akterut. Likevel: Nivåene er for lave i bunnen, så selv om man ikke sakker akterut, forblir man jo fattig. Altså: Hvis en fjerdedel av alle uføre lever under fattigdomsgrensen, slik tallene fra Nav viser, så forblir man jo fattig selv om man henger med i lønns- og prisvekst. Man blir ikke akkurat like fattig riktig nok, men man forblir fattig.

Spørsmålet er om ikke statsråden ser behov for at det på et eller annet tidspunkt må komme et ekstraordinært løft som gjør at det framover vil holde bare å regulere disse ytelsene med lønns- og prisvekst for å hindre at folk ikke detter ut i fattigdom.

Statsråd Marte Mjøs Persen [16:49:30]: Det er mulig jeg ikke helt oppfattet spørsmålet, men det er klart at trygdesystemet må innrettes på en måte som gjør det mulig å ivareta folks behov i ulike situasjoner, også i møte med både individuelle og nasjonale kriser. Hyppige endringer og særbevilgninger øker også sannsynligheten for utilsiktede konsekvenser og kan skape et system som er vanskeligere å forholde seg til, både for mottakerne av trygdeytelsene og for forvaltningen.

Jeg mener at prioriteringer må foretas i de ordinære budsjettprosessene, og at tiltak må iverksettes på en annen og mer målrettet måte. Økt bruk av særskilte engangsutbetalinger og hyppige satsendringer vil ikke løse de økonomiske utfordringene sårbare grupper står overfor. Det er derfor regjeringens partiene og Sosialistisk Venstreparti i budsjettene for både 2022 og 2023 har blitt enige om en lang rekke tiltak for å styrke økonomien til dem som er mest utsatt i samfunnet vårt.

Presidenten [16:50:28]: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 14.

Sak nr. 15 [16:50:35]

Interpellasjon fra representanten Ola Elvestuen til olje- og energiministeren:

«Norge har vedtatt mål for kutt i utslipp og en avvikling av kullutvinningen på Svalbard. Derfor må svalbardsamfunnet finne en ny, bærekraftig energitilgang. På

kloten finnes det 1 500 off-grid-samfunn, som i dag ofte går på kull, olje og diesel. Mange av disse er små, sårbare samfunn som har liten kraft til å innovere alternative energikilder.

Hvordan vil statsråden bidra til at vi får en god prosess for energiløsningen på Svalbard, og at vi samtidig utvikler en bærekraftig energiløsning som også andre off-grid-samfunn kan bruke?»

Ola Elvestuen (V) [16:51:28]: Norge har vedtatt mål for kutt i utslipp – 55 pst. innen 2030, også 55 pst. sammen med EU innen 2030 – og en avvikling av kullutvinningen på Svalbard. Det betyr at vi må finne en ny energitilførselsløsning for Longyearbyen og svalbardsamfunnet som er uten utslipp.

Når vi skal slutte med kull og nå vedtatte utslippsmål, er alternativene overgang til diesel i en mellomfase i kombinasjon med fornybare løsninger. Deretter må målet være at Svalbard går foran og blir et «off-grid»-samfunn med null utslipp.

Det er 1 500 «off-grid»-samfunn i verden, i Arktis, som i dag ofte går på kull, olje og diesel. Mange av disse er små samfunn som selv har liten kraft til å ta i bruk alternative energikilder. Svalbard ligger i den delen av verden der den globale oppvarmingen er størst, og der klimaet endrer seg raskest. Temperaturene på Svalbard har allerede økt mye og ligger langt over det som er det internasjonale gjennomsnittet.

Paradokset er at Svalbard og andre arktiske samfunn i seg selv har små utslipp i det globale perspektivet, men de har likevel store utslipp per innbygger. Disse samfunnene er i dag avhengige av fossil energi, som er selve roten til det problemet vi har med global oppvarming.

Når vi skal finne en løsning for Svalbard, må vi gjøre dette på en måte som i mye større grad bidrar til å løse problemene vi står oppe i. På Svalbard har staten et effektivt og sterkt virkemiddel gjennom den arktiske næringsutviklingen i Store Norske. De har mulighet til å utvikle teknologiske løsninger som Norge senere kan bidra til å eksportere til andre arktiske samfunn.

Energiplan Longyearbyen viser at det er mulig å få Longyearbyens energiproduksjon utslippsfri innen 2030 og samtidig sikre et robust og kostnadseffektivt system. Flere energikilder kan bidra til dette, bl.a. sol, vind, bioenergi og bruk av grønn ammoniakk. Det framtidige energibehovet i Longyearbyen er kartlagt som grunnlag for dimensjonering av framtidig energisystem. Kartleggingen tyder på at etterspørselen etter strøm vil øke som følge av elektrifisering av transportsektoren og behov for landstrøm til skip, mens etterspørselen etter varme vil bli redusert som følge av mer energieffektive bygg. Sammen med målet om at folketallet holdes stabilt betyr dette i sum at det totale ener-

gibehovet forventes omtrent som i dag, hvorav ca. 50 pst. er varme og 50 pst. er strømforbruk.

Overgangen fra kull til diesel vil redusere CO₂-utslippet med rundt 50 pst. Det er et stort steg i riktig retning, men svalbardsamfunnet skal bli et fornybarsamfunn. Mange av tiltakene som anbefales i Energiplan Longyearbyen, må utredes videre, enten det er sol- og vindkraft, geotermi eller ulike forsyningslinjer for innfasing av grønn ammoniakk. Det er også andre forslag der.

Mitt spørsmål går videre og handler om at hvordan vi løser energiutfordringen og kutter utslipp i Longyearbyen og på Svalbard, også bør henge sammen med hvordan vi kan bidra og støtte opp under andre «off-grid»-samfunn i Arktis, som står overfor den samme problemstillingen – dvs. at de har lite utslipp i den globale sammenhengen, men store utslipp per innbygger, og det er krevende å gå over til fornybare energikilder. Da blir spørsmålet: Hvordan kan vi bidra til at vår løsning på Svalbard kan støtte opp under de løsningene som vi vet at man trenger også ellers i Arktis? Da er det kanskje særlig Store Norskes mulige rolle som er viktig – altså Store Norske som kan ta initiativ som også strekker seg langt utover Svalbard.

Hvordan vil statsråden bidra til at vi får en god prosess for energiløsningen på Svalbard, og at vi samtidig utvikler en bærekraftig energiløsning som også andre «off-grid»-samfunn kan bruke?

Statsråd Terje Aasland [16:56:46]: Aller først vil jeg takke interpellanten for å reise et veldig viktig spørsmål om energiløsninger på Svalbard og hvordan dette også kan vurderes i sammenheng med andre «off-grid»-samfunn og utviklingen i tilknytning til bærekraftige energiløsninger for arktiske strøk.

Å opprettholde norske samfunn på Svalbard er et mål i Svalbard-politikken som det er tverrpolitisk enighet om. Målet nås gjennom lokalsamfunnet i Longyearbyen. Forsyningsikkerheten i Longyearbyen er grunnleggende for å opprettholde et norsk familiesamfunn på Svalbard. Det er Longyearbyen lokalstyre som har ansvaret for energiforsyningen i Longyearbyen. Olje- og energidepartementet har, i samarbeid med Justis- og beredskapsdepartementet og NVE, over flere år bistått Longyearbyen lokalstyre i arbeidet med ny energiforsyning.

Både eksterne aktører og NVE har gjennomført en rekke utredninger, bl.a. på oppdrag fra Olje- og energidepartementet. I 2021 ble det også bestemt at Longyearbyen lokalstyre skulle utarbeide en energiplan for Longyearbyen. Longyearbyen lokalstyre vedtok energiplanen 21. februar i år. Olje- og energidepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet skal i samarbeid med berørte departementer og Longyearbyen lokalstyre vurdere den videre prosessen for ny energiforsyning.

Dette er et pågående arbeid, og jeg kan ikke nå forskutere hvordan den videre prosessen blir.

Situasjonen på Svalbard er en ganske annen enn på fastlandet. I svalbardmeldingen fra 2016 ble det slått fast at det ikke var et mål at Longyearbyen skulle vokse. Man ønsket ikke å legge til rette for en vekst som skulle utløse behov for nye, store investeringer i ny infrastruktur, som f.eks. varme- og kraftproduksjon. Den sårbare naturen er under press som følge av økt menneskelig aktivitet lokalt, men også på grunn av globale klimagassutslipp.

I fjor høst inngikk tre lokale aktører – Longyearbyen lokalstyre, Store Norske og Universitetssenteret på Svalbard – en intensjonsavtale om et samarbeid som skal bidra til akselerasjon av utviklingen av fornybare løsninger for energiforsyningen i Longyearbyen, samtidig som det tilrettelegges for ny kunnskaps- og næringsutvikling. UNIS har også lenge arbeidet med et forslag om å etablere et miljøvennlig forskningssenter for fornybar energi under arktiske forhold. Senteret ble drøftet med Olje- og energidepartementet i november i fjor.

Jeg mener det er fornuftig å se nærmere på behovet for et slikt senter og hvordan et eventuelt senter bør utformes. Departementet har derfor bedt Norges forskningsråd om å utrede muligheten for, og nytten av, å opprette et forskningssenter for arktisk energiomstilling lokalisert på Svalbard. Utredningen har som formål å vurdere om det er forskningsfaglig grunnlag for å opprette et kombinert forsknings- og testsenter på Svalbard for utvikling og bruk av null- eller lavutslippsenergiteknologi under arktiske forhold. Et senter på Svalbard skal vurderes opp mot et alternativ der de faglige behovene dekkes av eksisterende forskningsinstitusjoner og senter på fastlandet. Vurderingene må ta høyde for at senteret skal dekke forskning på både tekniske, økonomiske og samfunnsmessige utfordringer og muligheter knyttet til utnyttelse av null- eller lavutslippsenergiløsninger under arktiske betingelser.

Utredningen skal også omfatte ressurs- og kompetansebehov for et slikt senter og vurdere relevant tilknytningsform til eksisterende virksomhet på Svalbard. Et eventuelt senter skal ikke knyttes til framtidig energiforsyning i Longyearbyen, men vurdere energiomstilling under arktiske forhold generelt. Utredningen skal gi regjeringen et godt grunnlag for å vurdere om det er formålstjenlig å opprette et slikt senter eller ei. I den sammenheng vil dette være svært relevant for hvordan en eventuelt kan bidra til å etablere kunnskap og erfaringer – kanskje også teknologiforståelse – for hvordan en kan lage bærekraftige og utslippsfrie energiløsninger i «off-grid»-samfunn eller i arktiske samfunn.

Ola Elvestuen (V) [17:01:15]: Jeg vil begynne med å si tusen takk til statsråden. Jeg tror at dette er en pro-

blemstilling som veldig mange er interessert i, og at man egentlig ønsker å dra i samme retning. Det er bra at det nå er en ganske bred enighet om hva som er de neste stegene for å kutte utslipp på Svalbard, nemlig at man får en løsning med diesel som oppvarmingskilde og samtidig jobber med hvordan vi skal få ned utslippene med fornybare energikilder, sånn at vi kommer ned i null. Det er mye kunnskap innenfor både UNIS, Store Norske og lokalstyret i Longyearbyen.

Vårt og mitt anliggende er egentlig: Når vi skal finne løsninger på Svalbard og i Longyearbyen, bør vi se på hvordan våre løsninger kan utnyttes og brukes i andre arktiske «off-grid»-samfunn, og også se på muligheten for at vi kan bidra til å få en næringsutvikling som andre arktiske samfunn kan dra nytte av. Dette handler om det rent ideelle – som jeg har sagt tidligere, er det store utslipp per innbygger selv om utslippene i seg selv er små – men samtidig mener jeg at fordi klimaendringene er så store i Arktis, er det et selvstendig poeng at dette er samfunn som bør støttes opp under så de kan ligge i front når det gjelder å redusere og kutte utslipp og vise hvordan det kan gjøres i så krevende områder som små samfunn i Arktis er. Jeg mener at symbolverdien og signaleffekten av det er langt større enn akkurat utslippskuttene i seg selv. Samtidig er det også et stort næringspotensial for oss dersom vi kan lede an i denne utviklingen ellers i Arktis.

Da må disse aktørene finne den riktige balansen og det riktige samarbeidet – altså lokalstyret i Longyearbyen, Store Norske og gjerne også UNIS. Jeg tror det er riktig å se videre på et senter for arktisk energiomstilling. Det vil være et sentralt virkemiddel, som vi så bør se videre ut ifra. Det handler ikke bare om å finne løsningene, men om hvordan vi kan være med, støtte opp under og drive fram de nødvendige endringene som også andre små «off-grid»-samfunn i Arktis trenger å gjennomføre og har behov for.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Terje Aasland [17:04:30]: Jeg har lyst til å starte med å si at jeg egentlig er veldig enig med interpellanten. For det første: Det at det er mange som ønsker å være med og løse denne problemstillingen, er veldig interessant og et veldig bra utgangspunkt for å kunne klare å gjøre det, spesielt opp mot «off-grid» arktiske samfunn. Jeg tror forskningssenteret som Forskningsrådet vurderer nå, kanskje vil være et viktig fundament for et slikt arbeid.

Vi har skrevet i tildelingsbrevet til Forskningsrådet at det skal utredes som et forsknings- og testsenter for energiomstilling på Svalbard og bør legges til Svalbard. I det supplerende tildelingsbrevet er det definert at

utredningen skal ha som formål å vurdere om det er forskningsfaglig grunnlag for å opprette et kombinert forsknings- og testsenter på Svalbard for utvikling ved bruk av null- eller lavutslippenergiteknologi under arktiske forhold. Det er også definert der at et eventuelt senter ikke skal knyttes til arbeidet med framtidig energiforsyning i Longyearbyen direkte, men vurdere energiomstillingen under arktiske forhold generelt. Det er derfor et separat arbeid som ikke knyttes direkte til energiomstillingen i Longyearbyen. Det tror jeg kan være et veldig bra utgangspunkt å ta videre.

Jeg er også enig med interpellanten i at det ikke bare er å finne løsningene, men også å få implementert løsningene, som blir viktig i fortsettelsen. Det er et oppdrag som jeg mener også et eventuelt forskningssenter bør se på – hvordan dette kan implementeres i samfunn som arktiske «off-grid» småsamfunn. Jeg tror på det og vil gjerne følge denne saken tett på basis av den interpellasjonen vi nå har.

Lars Haltbrekken (SV) [17:06:38]: Jeg vil også rette en takk til interpellanten for at han reiser et viktig spørsmål. Dette er en sak som engasjerer meg både som natur- og miljøverner og som leder av Stortingets arktiske parlamentarikerorganisasjon. Som interpellanten helt riktig påpeker, er det 1 500 samfunn i Arktis som lever «off-grid», og som vil ha stor nytte av løsningene vi vil kunne få på Svalbard.

Vi vet også at klimaendringene går raskere i nordområdene enn andre plasser og forsterkes av utslipp av «black carbon», svarte partikler fra bl.a. kullfyrte kraftverk og dieselanlegg, så det å få redusert dette og få lav- og nullutslippsteknologier på plass vil være svært viktig.

Jeg registrerer med glede at statsråden snakker om et forskningssenter på Svalbard for å få fram de nullutslippsteknologiene. Jeg håper det ikke bare blir med diskusjonene og utredningene, men at vi faktisk får på plass et sånt senter. Dette er også signaler jeg vil ta med meg til møtet vi skal ha mellom de arktiske parlamentarikerne i Washington i slutten av april. Jeg tror vi sammen vil kunne finne løsninger på det som er en utfordring for mange av samfunnene i Arktis framover. Dette lover godt, og vi kommer til å bidra til å følge det opp fra SVs side framover.

Ola Elvestuen (V) [17:09:06]: Jeg setter først og fremst pris på at vi er så enige, ikke bare om hvor viktig det er å finne fram til løsninger på Svalbard, men også om at de løsningene vi finner, bør ha en effekt ellers i arktiske «off-grid»-samfunn. Det er kanskje voldsomt å kalle det en visjon, men det er nesten sånn at vi i hvert fall bør ha et mål om at vi skal finne løsninger på Svalbard som er så gode at disse også kan være modell i hele

det sirkumpolare området for de mindre samfunnene som er der.

Både det å drive fram en forskningsaktivitet og å få dette senteret for arktisk energiomstilling er viktig i seg selv, men jeg håper vi også kan se på hvordan løsningene på Svalbard kan være modell – også for næringsutvikling i resten av Arktis. Dette handler om at vi er flere aktører som har samme interesser, men det gjelder å skape det riktige samspillet. Da er det egentlig Longyearbyen lokalstyre, Store Norske og andre aktører som må ha det riktige samspillet, ikke bare for å løse problemene og få ned utslippene på Svalbard, men også for å legge til rette for at vi har en sterk økonomisk organisasjon og muskel som kan ta en rolle også ellers i mindre samfunn og «off-grid»-samfunn i Arktis.

Det er viktig at dette handler om at de som har de største konsekvensene av global oppvarming, må få støtte til å ligge i front og lede an på hvordan vi skal finne tekniske løsninger for å løse problemene med global oppvarming og kutte utslippene raskt nok. Samtidig som det er en motivasjon, har vi resten av verden; vi må ikke glemme at det er vi som har hovedoppgaven med å kutte våre utslipp. Det er der de store utslippskildene er.

Representanten Haltbrekken var inne på et viktig poeng, og det er at vi må redusere utslippene fra de de andre klimadrivene i Arktis, altså de kortlivede fra skipsfart, det med svart karbon, gjennom IMO og andre internasjonale samarbeid for å kutte utslipp ellers i Arktis. Det er de største utslippskildene.

Statsråd Terje Aasland [17:12:22]: Selv om dette ikke har vært den interpellasjonen som har levd lengst i stortingssalen, synes jeg allikevel at den har vært veldig nyttig. For det første understreker jeg det som lederen av Arktisk råd, representanten Lars Haltbrekken, sier: Dette er omfattende. Det er veldig mange samfunn som er berørt, 1 500 samfunn i Arktis som lever «off-grid». Det er et betydelig antall samfunn og mennesker som lever slik. At vi finner gode løsninger, at vi eventuelt kan bidra gjennom en sån type forskningscenter, testcenter, vil være svært interessant hvis det også kan lokaliseres til Svalbard, noe jeg egentlig er positivt innstilt til, men utredningen og oppdraget til Forskningsrådet må jo gå sin gang.

Representanten Elvestuen er innom dette med at våre løsninger kan få virkninger langt utover Svalbard, og det er jeg for så vidt enig i. Jeg har bare lyst til å understreke at det er Longyearbyen lokalstyre som har ansvaret for energiforsyningen og løsningene som til slutt blir valgt på Svalbard, men i godt samarbeid og med et godt underlag tror jeg de gode løsningene kan komme, og at en også kan bruke Svalbard som et referansepunkt, kan-

skje, for hvilke løsninger som bør velges i andre tilsvarende samfunn, altså «off-grid» arktiske samfunn.

Jeg vil også invitere representanten Haltbrekken før parlamentarikermøtet i Washington til å få mer informasjon om hvor vi står i prosessen, noe som gjør at de kanskje kan diskutere det litt ut fra den posisjonen eller det grunnlaget vi har på det tidspunktet da dette er forestående.

Presidenten [17:14:06]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 15.

Det ringes til votering.

Votering

Presidenten [17:23:22]: Stortinget er da klar til å gå til votering.

Det voteres først over resterende saker fra tirsdag 28. mars, sakene nr. 12–15 på dagsorden nr. 64.

Votering i sak nr. 12, debattert 28. mars 2023

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Westgaard-Halle, Nikolai Astrup og Helge Orten om strømstøtte til bedrifter i påvente av et mer fungerende fastprismarked (Innst. 237 S (2022–2023), jf. Dokument 8:88 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Guro Angell Gimse satt fram et forslag på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme til Stortinget med en sak om å videreføre energitilskuddsordningen for næringslivet ut første kvartal 2023, gjennom en justert versjon av dagens ordning:

Terskelen for strømintensitet reduseres til 2,5 prosent, basert på strømforbruket i annet halvår 2022.

Utbetaling økes ut over 25 prosent over 70 øre/kWh for trinn 1 av modellen, opp mot maksimalt 30 prosent.

Det skal være lov å ta ut utbytte for å betjene formuesskatt selv om man får strømstøtte.

Det settes en ramme på 2 mrd. kroner for ordningen.

Taket per bedrift videreføres (3,5 mill. kroner).»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:88 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Westgaard-Halle, Nikolai Astrup og Helge Orten om strømstøtte til bedrifter i påvente av et mer fungerende fastprismarked – vedtas ikke.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble innstillingen vedtatt med 60 mot 39 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.24.20)

Votering i sak nr. 13, debattert 28. mars 2023

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Audun Lysbakken og Kirsti Bergstø om strakstiltak mot urimelige matvarepriser (Innst. 236 S (2022–2023), jf. Dokument 8:108 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Torgeir Knag Fylkesnes satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak etter pristiltaksloven, eller andre typer prisregulerende verktøy, dersom det gjennom utredningene Nærings- og fiskeridepartementet nå gjennomfører, viser seg at prisene satt ut til forbruker fra dagligvareaktørene 1. februar 2023, er urimelige.»

Det voteses alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:108 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Audun Lysbakken og Kirsti Bergstø om strakstiltak mot urimelige matvarepriser – vedtas ikke.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 84 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.25.10)

Votering i sak nr. 14, debattert 28. mars 2023

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Kjell Ingolf Ropstad og Astrid Aarhus Byrknes om å videreføre makstaket i strømstøtten for landbruket for 2023, og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Dag-Inge Ulstein og Olaug Vervik Bollestad om å forlenge strømstøtten til landbruket ut året (Innst. 235 S (2022–2023), jf. Dokument 8:61 S (2022–2023) og Dokument 8:125 S (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

I

Dokument 8:61 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Kjell Ingolf Ropstad og Astrid Aarhus Byrknes om å videreføre makstaket i strømstøtten for landbruket for 2023 – vedtas ikke.

II

Dokument 8:125 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Dag-Inge Ulstein og Olaug Vervik Bollestad om å forlenge strømstøtten til landbruket ut året – vedtas ikke.

Presidenten: Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 98 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 17.25.58)

Votering i sak nr. 15, debattert 28. mars 2023

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i selskaper – 2021 (Innst. 230 S (2022–2023), jf. Dokument 3:2 (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 3:2 (2022–2023) – Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i selskaper – 2021 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Stortinget går da til votering over sakene på dagens kart

Votering i sak nr. 1, debattert 30. mars 2023

Innstilling fra Stortingets presidentskap om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes og Marie Sneve Martinussen om å avskaffe ordningen som gir tidligere stortingsrepresentanter fri adgang til Stortingets bygninger (Innst. 257 S (2022–2023), jf. Dokument 8:253 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har femte visepresident Ingrid Fiskaa satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber presidentskapet avvike ordningen hvor tidligere stortingsrepresentanter har adgangskort til Stortingets bygninger.»

Det votes alternativt mellom dette forslaget og presidentskapets innstilling.

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Presidentskapet hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:253 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes og Marie Sneve Martinussen om å avskaffe ordningen som gir tidligere stortingsrepresentanter fri adgang til Stortingets bygninger – vedtas ikke.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom presidentskapets innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti ble innstillingen vedtatt med 86 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.27.17)

Votering i sak nr. 2, debattert 30. mars 2023

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantane Ingrid Fiskaa, Lars Haltbrekken, Marian Hussein og Freddy André Øvstegård om ein ny Myanmar-strategi for frigjering og demokratisering (Innst. 241 S (2022–2023), jf. Dokument 8:113 S (2022–2023))

Presidenten]: Under debatten har Ingrid Fiskaa satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa leggja fram ein ny Myanmar-strategi med mål om å støtta folk i Myanmar og kampen deira for demokrati, menneskerettar og rettferd etter inspirasjon frå US Burma Act of 2022.»

Det votes alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:113 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantane Ingrid Fiskaa, Lars Haltbrekken, Marian Hussein og Freddy André Øvstegård om ein ny Myanmar-strategi for frigjering og demokratisering – vedtas ikke

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti ble innstillingen vedtatt med 81 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.28.15)

Votering i sak nr. 3, debattert 30. mars 2023

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantane Christian Tybring-Gjedde, Sylvi Listhaug og Bård Hoksrud om anerkjennelse av holodomor som folkemord på det ukrainske folket (Innst. 239 S (2022–2023), jf. Dokument 8:123 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Guri Melby på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Christian Tybring-Gjedde på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa nedsette et eksternt utvalg som skal avklare om det er juridisk grunnlag for å slå fast at Sovjetunionens behandling av befolkningen i den daværende ukrainsk-sovjetiske sosialistrepublikken mellom 1932 og 1933, kjent som holodomor, er et brudd på folkemordkonvensjonen.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti ble med 73 mot 26 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.28.53)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:123 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Christian Tybring-Gjedde, Sylvi Listhaug og Bård Hoksrud om anerkjennelse av holodomor som folkemord på det ukrainske folket – vedtas ikke

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling og forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen anerkjenne holodomor som et folkemord på det ukrainske folket.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 82 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.29.32)

Votering i sak nr. 4, debattert 30. mars 2023

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Raja, Guri Melby og Ingvild Wetrhus Thorsvik om utdanningsmuligheter for afghanske kvinner (Innst. 240 S (2022–2023), jf. Dokument 8:120 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Ingrid Fiskaa satt fram to forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å utstede studentvisum og stipend til afghanske kvinner som har fått sin utdanning avbrutt på grunn av Talibans beslutning om å nekte jenter og kvinner adgang til universiteter, slik at de kan få tilgang til høyere utdanning.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å gi bistandsmidler til at afghanske kvinner som har fått sin utdanning avbrutt på grunn av Talibans beslutning om å nekte jenter og kvinner adgang til univer-

siteter, likevel kan fullføre utdanningen sin ved læresteder i nærområdene.»

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:120 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Raja, Guri Melby og Ingvild Wetrhus Thorsvik om utdanningsmuligheter for afghanske kvinner – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre.

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ble innstillingen vedtatt med 83 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.30.25)

Votering i sak nr. 5, debattert 30. mars 2023

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og Naomi Wessel om å sikre helikopterstøtte til Hæren i 2023 og bevare kompetansemiljøet på Bardufoss (Innst. 242 S (2022–2023), jf. Dokument 8:128 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
 - forslag nr. 2, fra Geir Jørgensen på vegne av Rødt
- Det voteres over forslag nr. 2, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for når et tilstrekkelig antall Bell 412-helikoptre skal flyttes til Bardufoss, og hvor mange som skal flyttes, for å styrke Hærens helikopterkapasitet i påvente av innkjøp av nye helikoptre.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Rødt ble med 87 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.31.02)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:128 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og Naomi Wessel om å sikre helikopterstøtte til Hæren i 2023 og bevare kompetansemiljøet på Bardufoss – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling og forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen flytte et tilstrekkelig antall Bell 412-helikoptre til Bardufoss for å styrke Hærens helikopterkapasitet i påvente av innkjøp av nye helikoptre.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 86 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.31.41)

Votering i sak nr. 6, debattert 30. mars 2023

Innstilling fra justiskomiteen om Nasjonal kontroll og digital motstandskraft for å ivareta nasjonal sikkerhet – Så åpen som mulig, så sikkert som nødvendig (Innst. 247 S (2022–2023), jf. Meld. St. 9 (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Per-Willy Amundsen satt fram i alt tre forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 er under debatten omgjort til oversendelsesforslag og lyder i endret form:

«Det henstilles til regjeringen å sikre at regjeringen, regjeringsapparatet og departementene ikke har adgang til å bruke applikasjoner på offisielle kommunikasjonsenheter som har eierskap i eller driftes fra land vi ikke har et sikkerhetspolitisk samarbeid med.»

Presidenten vil da foreslå at forslaget oversendes regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Det voteres over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Nasjonal sikkerhetsmyndighet utarbeider nye råd for mobilbruk, som erstatter Nasjonal sikkerhetsmyndighets 13 råd om sikkerhet på mobile enheter.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 86 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.32.48)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en forpliktende langtidsplan for driften ved Norsk senter for informasjonssikring.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 82 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.33.05)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Meld. St. 9 (2022–2023) – Nasjonal kontroll og digital motstandskraft for å ivareta nasjonal sikkerhet – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 7, debattert 30. mars 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Olaug Vervik Bollestad, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Seher Aydar, Lan Marie Nguyen Berg, Irene Ojala og Grete Wold om ny handsaming av søknaden til kvinner frå Iran som har fått avslag om opphald i Norge (Innst. 251 S (2022–2023), jf. Dokument 8:58 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Grete Wold satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre ny handsaming av søknadene om opphaldsløyve til dei 23 kvinnene frå Iran som lever på norske asylmottak og har fått avslag.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:58 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Seher Aydar, Lan Marie Nguyen Berg, Irene Ojala og Grete Wold om ny handsaming av søknaden til kvinner frå Iran som har fått avslag om opphald i Norge – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 80 mot 18 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 17.34.20)

Votering i sak nr. 8, debattert 30. mars 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Grete Wold, Lars Haltbrekken, Dag-Inge Ulstein, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Lan Marie Nguyen Berg og Irene Ojala om en ny engangsløsning for lengeværende asylsøkere og statsløse (Innst. 256 S (2022–2023), jf. Dokument 8:85 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Grete Wold satt fram i alt sju forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Det voteres over forslag nr. 6, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de som får oppholdstillatelse, gis samme rettigheter som norske borgere.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 17.34.56)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:85 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Grete Wold, Lars Haltbrekken, Dag-Inge Ulstein, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Lan Marie Nguyen Berg og Irene

Ojala om en ny engangsløsning for lengeværende asylsøkere og statsløse – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1–5 og nr. 7, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg for å evaluere håndteringen av engangsløsningen for lengeværende eldre asylsøkere av 2019.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle som søkte på engangsløsningen for lengeværende eldre asylsøkere av 2019 og fikk avslag, gis en ny vurdering av sine søknader.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, på bakgrunn av en evaluering av den første engangsløsningen for eldre asylsøkere med lang botid i Norge, om å komme tilbake til Stortinget innen rimelig tid med et forslag til en ny engangsløsning for lengeværende asylsøkere uavhengig av alder, der de som har vært i Norge i mer enn fem år, gis mulighet til å søke.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp de konkrete anbefalingene fra FN's høykommissær for flyktninger fra 2015, herunder ta inn en definisjon av statsløse i det nasjonale regelverket, slik at forvaltningen bedre kan vurdere om en person er statsløs eller ikke.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de som har fått oppholdstillatelse etter engangsløsningen for lengeværende asylsøkere av 2019, og de som nå gis det etter ny engangsløsning foreslått i Dokument 8:85 (2022–2023), gis mulighet til, og at det tilrettelegges for, å søke familiejenforening.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de som ikke har fått opphold i Norge, men fortsatt oppholder seg her, sikres tilgang på helsetjenester, tannhelsetjenester og psykisk helsehjelp. Videre at det gis mulighet for å få arbeidstillatelse og studierett samt tilgang til kollektivtransport.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 79 mot 19 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 17.35.43)

Votering i sak nr. 9, debattert 30. mars 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wettrhus Thorsvik og Grunde Almeland om homofiles rettssikkerhet og likekjønnes mulighet til familiegjenforening i Norge (Innst. 253 S (2022–2023), jf. Dokument 8:96 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Mari Holm Lønseth på vegne av Høyre
- forslagene nr. 2–4, fra Tobias Drevland Lund på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt

Det voteres over forslagene nr. 3 og 4, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre utlendingsforskriften slik at det legges vekt på manglende muligheter for likekjønnede par til å inngå ekteskap/partnerskap i hjemlandet eller i nærområdene i behandling av saker om oppholdstillatelse for å inngå ekteskap.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen inkludere «seksuell legning» som vurderingstema i saker som i hovedregel skal behandles i nemndsmøte med personlig fremmøte.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 83 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.36.27)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre utlendingsforskriften slik at likekjønnede par som har vært i et forhold i et land hvor det er manglende muligheter for å inngå likekjønnede ekteskap eller leve sammen i faste og etablerte samboerforhold, gis muligheten til å søke om oppholdstillatelse for samboer på bakgrunn av et sannsynliggjort forutgående forhold.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 83 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.36.45)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan flyktninger i likekjønnede forhold kan sikres krav på familiegjenforening med ektefelle/partner, for eksempel ved at dokumentasjonskrav kan erstattes med sannsynliggjøring for land som begrenser adgangen til å leve i likekjønnet samliv.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 60 mot 40 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.37.08)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:96 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wettrhus Thorsvik og Grunde Almeland om homofiles rettssikkerhet og likekjønnes mulighet til familiegjenforening i Norge – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 81 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.37.42)

Votering i sak nr. 10, debattert 30. mars 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven, passloven og ID-kortloven (biometrisk sammenligning) (Innst. 255 L (2022–2023), jf. Prop. 38 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i utlendingsloven, passloven og ID-kortloven (biometrisk sammenligning)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her skal § 100 annet ledd lyde:

Opplysninger i registeret kan utleveres til politiet i forbindelse med etterforskningen av en eller flere handlinger som samlet kan medføre høyere straff enn fengsel i 6 måneder. Ansiktsfoto kan i tillegg utleveres til politiet dersom det er nødvendig for

- a. politiets oppgaver etter loven her eller grenseloven kapittel 3,
- b. å finne en savnet person,
- c. å identifisere en død person eller en person som det hører under politiets oppgaver å hjelpe,
- d. å identifisere en person som kan innbringes eller skal pågripes eller anbringes i politiarrest,
- e. forebygging av brudd på utlendingsloven eller andre lovbrudd som kan medføre høyere straff enn fengsel i seks måneder,
- f. kvalitetskontroll av politiets registre, eller
- g. politiets oppgaver etter passloven eller ID-kortloven.

II

I lov 19. juni 1997 nr. 82 om pass skal § 10 første ledd lyde:

Opplysninger fra passregisteret kan utleveres når det er nødvendig for å kontrollere et pass eller innehaverens identitet. Opplysninger om utstedte pass kan utleveres til registermyndigheten for Folkeregisteret. *Ansiktsfoto kan utleveres til utlendingsmyndighetene når det er nødvendig i forbindelse med opptak og registrering av ansiktsfoto etter utlendingsloven § 100.*

III

I lov 5. juni 2015 nr. 39 om nasjonalt ID-kort skal § 11 første ledd lyde:

Opplysninger fra nasjonalt ID-kortregister kan utleveres når det er nødvendig for å kontrollere et nasjonalt ID-kort eller innehaverens identitet. Opplysninger om utstedte ID-kort kan utleveres til registermyndigheten for Folkeregisteret. *Ansiktsfoto kan utleveres til utlendingsmyndighetene når det er nødvendig i forbindelse med opptak og registrering av ansiktsfoto etter utlendingsloven § 100.*

IV

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 11, debattert 30. mars 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug og Tobias Drevland Lund om en mer skånsom og rettferdig hyttebygging (Innst. 252 S (2022–2023), jf. Dokument 8:104 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Lars Haltbrekken satt fram i alt fem forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Det voteres over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre et regelverk som sikrer at eksisterende fritidsboliger kan kjøpes opp av staten når de legges ut for salg. Oppkjøp av eiendommer i strandsonen og i bynære fjellområder, spesielt eiendommer over 200 m² og/eller med stor tomt, skal prioriteres. Nasjonale og lokale friluftslivsforeninger og liknende må deretter få mulighet til å tilby rimelig korttidsutleie av dem, etter modell av for eksempel kystledhytteordningen og Den Norske Turistforening.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 85 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.38.43)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3 og 4, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag om en maksimal tillatt størrelse på nye fritidsboliger, satt til 200 m².»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at personbiltrafikk til og fra fritidsboliger teller mindre enn annen trafikk, eller til og med holdes utenfor, i vurderinger av samfunnsøkonomisk lønnsomhet ved store riksveiprosjekter.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 86 mot 13 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 17.39.00)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:104 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug og Tobias Drevland Lund om en mer skånsom og rettferdig hyttebygging – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1 og 2, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag om å sterkt begrense nybygging av fritidsboliger i følgende områder: i fjellheimen over skoggrensen, i strandsonen, i villreinens leveområder, i myrområder, i inngrepsfrie naturområder og i andre utsatte områder.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag om at nye fritidsboliger skal bygges i eksisterende områder for fritidsboliger med allerede etablert infrastruktur.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 80 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.39.37)

Votering i sak nr. 12, debattert 30. mars 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Hans Andreas Limi, Roy Steffensen, Marius Arion Nilsen, Morten Wold og Frank Edvard Sve om at trekk i rammetilskudd for ekstraordinære inntekter fra konsesjonskraft gjennomføres i tråd med de forutsetningene som regjeringen presenterte for de berørte kommunene og Stortinget (Innst. 254 S (2022–2023), jf. Dokument 8:94 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Helge André Njåstad satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at trekket i rammetilskuddet ved høye konsesjonskraftinntekter blir i tråd med de forutsetningene som regjeringen presenterte 28. september 2022 og som Stortinget ga sin tilslutning til ved behandlingen av statsbudsjettet for 2023. Trekket skal tilsvare under en tredjedel av den anslåtte verdien over 70 øre/kWh av konsesjonskraften i 2023.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:94 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Hans Andreas Limi, Roy Steffensen, Marius Arion Nilsen, Morten Wold og Frank Edvard Sve om at trekk i rammetilskudd for ekstraordinære inntekter fra konsesjonskraft gjennomføres i tråd med de forutsetningene som regjeringen presenterte for de berørte kommunene og Stortinget – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 83 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.40.39)

Votering i sak nr. 13, debattert 30. mars 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund og Marie Sneve Martinussen om bedre og raskere integrering i hele landet (Innst. 250 S (2022–2023), jf. Dokument 8:84 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 5, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en forbedret ordning for merkostnader ved bosetting av flyktninger med funksjonsnedsettelse utover dagens ordning.»

Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 68 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.41.22)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en ordning for direktebosetting i kommunene fra Nasjonalt ankomstsenter i Råde.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 81 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.41.41)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre kriterier for bosetting som gjelder kommunens størrelse, og la alle kommuner i Norge, uavhengig av antall innbyggere, få lov til å bosette flyktninger etter den kapasiteten de har, og det ønsket de uttrykker.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.41.57)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre vektleggingen av kriterier som blir satt for bosetting av flyktninger, slik at arbeidsmarkedet og resultater fra introduksjonsprogrammet og integreringsarbeidet vektles i større grad enn antall innbyggere i kommunen.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.42.17)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med tiltak som sikrer alle barn som bor på asylmottak, mulighet til barnehageplass.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 81 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.42.36)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen arbeide for at bosetting i kommunene skjer raskt, slik at den enkelte flyktning tilbringer kortere tid på mottak.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 14, debattert 30. mars 2023

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson, Marie Sneve Martinussen og Seher Aydar om strakstiltak mot forskjellskrise (Innst. 233 S (2022–2023), jf. Dokument 8:105 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fem forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 2 og 3, fra Gisle Meininger Saudland på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 4 og 5, fra Mímir Kristjánsson på vegne av Rødt

Det voteres over forslag nr. 4, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag som innebærer at alle på minsteytelser skal få utbetalt en engangsstøtte på 10 000 kroner så raskt som mulig. Forslaget bør minst gjelde alle minstepensjonister og mottakere av uføretrygd og arbeidsavklaringspenger på minstenivået. Engangsstøtten skal også gå avkortet til dem som ville ha fått økte ytelser dersom de lå på minstenivået. Det skal også legges frem forslag til finansiering, om nødvendig med økt oljepengebruk.»

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 95 mot 5 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.43.30)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 5, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem nye tiltak mot forskjellskrisen senest i revidert nasjonalbudsjett for 2023, og blant tiltakene som skal vurderes, er å gi engangsutbetalinger til sårbare grupper, øke minstesatsene i velferdsytelsene, heve sosialhjelpssatsene, redusere avgifter, gebyrer og egenandeler inkludert kommunale egenandeler, styrke bostøtteordningen og styrke tjenester som helse- og sosialtjenester.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 95 mot 5 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.43.47)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2023 foreslå en kompensasjonsordning for pensjonistene for prisveksten i 2022.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med tiltak som vil kompensere for prisutviklingen på mat, strøm og drivstoff.»

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 80 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.44.05)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan Nav kan settes i stand til å foreta ekstraordinære utbetalinger og endre nivået på eksisterende ytelser raskere enn i dag, og rapportere tilbake til Stortinget om arbeidet senest i statsbudsjettet for 2024.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 86 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.44.23)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:105 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson, Marie Sneve Martinussen og Seher Aydar om strakstiltak mot forskjellskrisa – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot innstillingen.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 81 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.44.55)

Presidenten: Sak nr. 15 var interpellasjon.

Sak nr. 16 [17:45:24]

Referat

- (301) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Kristoffer Robin Haug og Lan Marie Nguyen Berg om økt produksjon og forbruk av biogass (Dokument 8:188 S (2022–2023))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen, unntatt forslag 1 og 2, som foreslås behandlet etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav e (avvises).
- (302) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Kristoffer Robin Haug og Lan Marie Nguyen Berg om et omsetningskrav for resirkulert fosfor (Dokument 8:189 S (2022–2023))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
- (303) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Erlend Wiborg, Bård Hoksrud, Himanshu Gulati, Terje Halleland, Sivert Bjørnstad, Marius Arion Nilsen, Tor André Johnsen, Bengt Rune Strifeldt og Frank Edvard Sve om fjerning av eiendomsskatt (Dokument 8:187 L (2022–2023))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
- (304) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar og Hege Bae Nyholt om å få helsepersonell med utdanning fra land utenfor EØS raskt i arbeid (Dokument 8:180 S (2022–2023))

5. (305) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Marie Sneve Martinussen om å sikre tannhelserettigheter til personer med psykiske helseplager (Dokument 8:181 S (2022–2023))
 6. (306) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein og Freddy André Øvstegård om et bedre tilbud til barn og unge med behov for psykiske helsetjenester (Dokument 8:191 S (2022–2023))
 7. (307) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein og Grete Wold om en samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene basert på likeverdige parter og uten bøter (Dokument 8:192 S (2022–2023))
Enst.: Nr. 4–7 sendes helse- og omsorgskomiteen.
 8. (308) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug og Tobias Drevland Lund om å ta nasjonalt ansvar for å demme opp for gebyrsjokk for innbyggerne som følge av EUs revidering av avløpsdirektivet og rehabilitering og utbygging i VA-sektoren (Dokument 8:183 S (2022–2023))
 9. (309) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Ola Elvestuen, Kristoffer Robin Haug, Birgit Oline Kjerstad og Kjell Ingolf Ropstad om å bryte båndene mellom utbygger og utreder i konsekvensutredninger om natur og klima (Dokument 8:184 S (2022–2023))
 10. (310) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Morten Wold, Himanshu Gulati, Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud og Helge André Njåstad om å nekte flyktninger å flytte til andre kommuner før de er selvforsørgende (Dokument 8:190 S (2022–2023))
Enst.: Nr. 8–10 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
 11. (311) Melding for året 2022 fra Sivilombudet (Dokument 4 (2022–2023))
 12. (312) Innberetning fra Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret for 2022 (Dokument 5 (2022–2023))
 13. (313) Melding for året 2022 fra Norges institusjon for menneskerettigheter (Dokument 6 (2022–2023))
 14. (314) Årsmelding fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) for 2022 (Dokument 7:1 (2022–2023))
Enst.: Nr. 11–14 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
 15. (315) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Dag-Inge Ulstein og Kjell Ingolf Ropstad om en opptrappingsplan for landbruket før sommeren (Dokument 8:185 S (2022–2023))
Enst.: Sendes næringskomiteen.
 16. (316) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes og Marie Sneve Martinussen om godtgjørelser for nasjonale politikere som gjør at folkevalgte ikke rykker fra folk som har valgt oss (Dokument 8:179 S (2022–2023))
Enst.: Sendes Stortingets presidentskap.
 17. (317) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Kirsti Bergstø om å ta vare på veiene vi har (Dokument 8:182 S (2022–2023))
 18. (318) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Kristoffer Robin Haug og Rasmus Hansson om bedre og billigere kollektivtilbud til alle (Dokument 8:186 S (2022–2023))
Enst.: Nr. 17 og 18 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
- Presidenten [17:46:18]:** Dermed er dagens kartferdigbehandlet, og presidenten har på vegne av presidentskapet lyst til å takke for godt samarbeid – vi kom i mål til påske. Vi har en tøff runde foran oss etter påske, men først er det påske.
- Da vil jeg ønske alle en riktig god påske, og vel møtt igjen til neste stortingsmøte 12. april.
- Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 17.47.

